

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 2, 11

5 лістапада ў беларускай сталіцы стартуе XVIII Мінскі міжнародны кінафестываль «Лістапад». У гэтым нумары — анонс самых цікавых падзей форуму. Таксама «К» даследуе праблему алічбоўкі нацыянальнай класікі экрана.

НАКІРУНАК — "ЛІСТАПАД-2011"

С. 3 — 5

ВЕНЕЦЫЯ — МІНСК: БІЕНАЛЕ — "НА БІС!"

15 лістапада ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва — версія Нацыянальнага павільёна Беларусі на Венецыянскім біенале. «К» у традыцыйным фармаце «круглага стала» аналізуе вынікі «біенальнага сезона» разам з прафесіяналамі ў сферы contemporary art.

ТЭЛЕМАРАФОН З ВЫШЫНІ МУЗЕЙНАЙ ГАЛЕРЭІ

«Які ж паверх у новым будынку Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ўжо ўзведзены?» — пытаюцца мінакі, праходзячы ля знакавага аб'екта ў цэнтры Мінска. Як установа рыхтуецца да новага этапа дзейнасці, што за канцэптуальныя навінкі чакаюць яе наведвальнікаў у хуткай будучыні? Пра гэта, а таксама пра тэлемарафон «Пабудуем музей разам!» — у нумары.

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 26 кастрычніка падпісаў Указ, у адпаведнасці з якім вялікая група грамадзян удастоена дзяржаўных узнагарод Рэспублікі Беларусь.

Узнагароджаны краінай

Як паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы, сярод уганараваных — шэраг нашых калег-журналістаў. Ордэнам Айчыны III ступені ўзнагароджаны галоўны рэдактар установы Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Рэдакцыя газеты “Советская Белоруссия” Павел Якубовіч. Ордэна Пашаны

ўдастоены, сярод іншых, галоўны рэдактар установы “Рэдакцыя газеты “Рэспубліка” Анатоль Лемяшонак. Ордэнам Францыска Скарыны ўганараваны, у прыватнасці, намеснік генеральнага дырэктара ЗАТ “Сталічнае тэлебачанне” Людміла Кавалёва і першы намеснік галоўнага рэдактара ўстановы Адміністра-

цыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Рэдакцыя газеты “Советская Белоруссия” Міхаіл Лябедзік.

Група работнікаў СМІ ўзнагароджаны медалём Францыска Скарыны.

Акрамя таго, вялікая група грамадзян удастоена ганаровых званняў Рэспублікі Беларусь. У тым ліку, народным артыстам Беларусі стаў вядучы майстар сцэны Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра Сяргей Журавель, а служаным дзеечым мастацтваў краіны — рэжысёр-мультипликатор Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Ігар Волчак.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

“Яркія і таленавітыя творы — гэта наш агульны інтарэс”

25 кастрычніка адбылася сустрэча Прэзідэнта краіны з членамі грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”

Паводле слоў Кіраўніка дзяржавы, аўтарытэт пісьменнікаў і ўзровень даверу да друкаванага слова ў Беларусі заўсёды знаходзіліся на высокім узроўні, а савецкі перыяд стаў залатым векам айчынай літаратуры, часам з’яўлення знакамітых імёнаў і значных твораў. Разам з тым, ён падкрэсліў, што надышоў час ставіць перад пісьменнікамі больш амбіцыйныя мэты: адрадыць былую славу беларускай літаратуры і ўзняць яе на новы мастацкі ўзровень, варты такіх выдатных майстроў, як Якуб Колас, Янка Купала, Максім Танк, Іван Мележ, Іван Шамякін ды іншыя.

Прэзідэнт адзначыў, звяртаючыся да літаратараў, што дзяржава імкнецца стварыць усе ўмовы для пісьменніцкай працы. “Ваша грамадскае аб’яднанне карыстаецца беспрэцэдэнтнай падтрымкай дзяржавы. У адказ мы чакаем ад вас толькі аднаго: яркіх і таленавітых твораў. Гэта наш агульны інтарэс”, — сказаў ён, звяртаючыся да прысутных пісьменнікаў.

“У сучаснай беларускай літаратуры не павінна быць цензуры або забароненых тэм, акрамя, зразумела, антыгуманных і амаральных”, — адзначыў Кіраўнік дзяржавы. Звяртаючыся да пісьменнікаў, ён папраціў смела ўзнімаць у сваіх кнігах сацыяльныя, светапоглядныя і маральныя праблемы сучаснасці. Паводле слоў Аляксандра Лукашэнка, чытач чакае сур’ёзных, маштабных твораў. “На самой справе беларускі народ выстаў перад тварам многіх трагедый, войнаў і катастроф. Менавіта характар чалавека, яго духоўныя сілы заўсёды былі ў

Афіцыйна

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 25 кастрычніка падпісаў Указ № 487 “Аб мерапрыемствах, прысвечаных 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа”. Дакумент падпісаны ў мэтах арганізацыі святкавання юбілейных дат класікаў беларускай літаратуры. Пра гэта паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Указам зацверджаны склад рэспубліканскага арганізацыйнага камітэта па правядзенні мерапрыемстваў, прысвечаных 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, і План мерапрыемстваў да гэтага юбілею.

Планам прадугледжаны правядзенне ў краіне і за яе межамі святочных мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею, стварэнне тэматычных літаратурна-мастацкіх публіцыстычных праграм на тэлебачанні і радыё, выданне кніг пісьменнікаў і літаратуры аб іх жыцці і творчасці. Таксама запланавана правядзенне рэспубліканскіх святаў пазіі, добраўпарадкаванне тэрыторый гісторыка-культурных аб’ектаў, звязаных з жыццём і творчасцю Янкі Купалы і Якуба Коласа, правядзенне капітальнага рамонту будынкаў дзяржаўных літаратурных музеяў ды іншыя мерапрыемствы.

цэнтры самых значных мастацкіх твораў. І сёння востра стаіць праблема героя-сучасніка”, — лічыць Кіраўнік дзяржавы. “Найноўшая гісторыя Айчыны павінна стаць прадметам сур’ёзнага творчага аналізу. Патрэбны яркія, таленавітыя кнігі аб сённяшняй Беларусі і жыцці нашых землякоў. Мы заўсёды знойдзем сродкі, каб выдаць іх і дастойна аглаціць працу аўтараў”, — адзначыў Прэзідэнт.

Ён таксама даручыў Міністэрству інфармацыі наведзі парадак у ганарарнай палітыцы, каб пісьменнікам не даводзілася па пляць — сем гадоў чакаць атрымання заробленых грошай. Разам з тым, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што і пісьменнікі не павінны забывацца на адваротны бок медала, маючы на ўвазе неабходнасць звярнуць самую сур’ёзную ўвагу на мастацкую якасць і запатрабаванасць твораў. Апошнія застаецца сур’ёзнай праблемай. Так, паводле даных Кіраўніка дзяржавы, да канца 2010 года нерэалізаваны астаткі сацыяльна значных кніг выдавецтва “Мастацкая літаратура” складалі амаль 50 працэнтаў ад усіх выпушчаных назваў і 30 працэнтаў ад іх тыражу.

На думку Кіраўніка дзяржавы, заўтрашні дзень беларускай культуры — у руках маладых літаратараў, тых, хто пакуль яшчэ толькі шукае сябе. “Трэба шырэі выдаваць іх і прадстаўляць на старонках літаратурных часопісаў. Але ў першую чаргу ім патрэбны парада і падтрымка пісьменнікаў старэйшага пакалення: каб не перапынялася традыцыя айчынай літаратуры”, — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Паводле слоў беларускага Лідара, кардынальнага перагляду патрабуе работа па прапагандзе кнігі. “Міністэрству культуры і беларускім тэлерэдыёкампаніям варта падумаць аб адрадыненні практыкі экранізацыі твораў нашых пісьменнікаў, аб стварэнні фільмаў і праграм аб іх творчасці. Эфектыўным сродкам далучэння да літаратуры маладога пакалення можа стаць стварэнне беларускіх аўдыякніг”, — лічыць Прэзідэнт. На яго думку, магчыма, мае сэнс аднавіць практыку напісання п’ес па дзяржаўным заказе, ажыццяўляць прыярытэтнае фінансаванне спектакляў па творах айчынных драматургаў.

Як адзначыў Кіраўнік дзяржавы, выхаванне падрастаючага пакалення павінна грунтавацца на найлепшых узорах айчынай і сусветнай класікі. Акрамя таго, Аляксандр Лукашэнка зазначыў, што магутным сродкам абуджэння грамадскай цікавасці да нацыянальнай літаратуры і культуры павінна стаць святкаванне 130-годдзя Янкі Купалы і Якуба Коласа: “Адзначыць яго трэба без лішняй помпы, але дастойна”.

Кіраўнік дзяржавы закрануў праблему страты цяпер кнігай свайго ранейшага значэння. “Для мяне катастрофа — усё, што адбываецца сёння. Я вельмі баюся страціць кнігу. Не толькі мы ў гэтым вінаваты — увесь свет, вы бачыце, у якім напрамку ідзе. Для мяне гэта трагедыя. Для мяне няма нічога больш каштоўнага, чым кніга”, — сказаў Прэзідэнт.

У час размовы былі закрануты многія праблемы, якія існуюць сёння ў творчых колах. Свой пункт гледжання на працэсы, што адбываюцца ў літаратуры і ў культуры, выказаў Аляксандр Савіцкі, Мікалай Мятліцкі, Вольга Коваль, Таццяна Сівец, Аляксандр Карлюкевіч, Уладзімір Карызна.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што дзяржава будзе падтрымліваць інтэлігенцыю, ствараць умовы для нармальнай працы. Узам Прэзідэнт чакае дастойных твораў. На яго думку, “...інтэлігенцыя — гэта найлепшая частка грамадства, самая прагрэсіўная, за ёй усё грамадства павінна ісці, а пісьменнікі ў гэтай частцы — на пярэдніх рубяжах”.

На сустрэчы была таксама агучана прапанова аб’явіць 2012-ы годам кнігі. Аляксандр Лукашэнка падтрымаў гэтую ініцыятыву.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Ад Манголіі да Бразіліі

За тыдзень да пачатку XVIII Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” арганізатары форуму з Міністэрства культуры краіны, УП “Кінавідэапракат Мінгарвыканкама” і фестывальнай дырэкцыі падзяліліся навінамі фэсту з журналістамі.

Асноўная канцэпцыя “Лістапада” засталася нязменнай: “фестываль фестывалю”. Па традыцыі, “Лістапад” прапануе сваім гледачам тры праграмы: ігравога, дакументальнага і дзіцячага кіно. Як і летась, ігравае і дакументальнае часткі будучы ўключаць у сябе па два конкурсы: асноўны конкурс фільмаў з постсацыялістычных краін і геаграфічна неабмежаваны конкурс маладога кіно. Асобна будзе праводзіцца конкурс дзіцячага кіно “Лістападзік”. Геаграфія паказаў і ўдзельнікаў, як і ў мінулыя гады, — вельмі шырокая і ахоплівае дзясяткі краін свету. Упершыню ў “Лістападзе” прымуць удзел стужкі з Манголіі, Бразіліі і Аргенціны.

Ганаровыя цырымоніі адкрыцця і закрыцця фестывалю, як і раней, адбудуцца ў Вялікай зале Палаца Рэспублікі. Стужкай адкрыцця будзе карціна расійскага рэжысёра Андрэя Звягінцава “Алена”. Чакаецца, што цырымонія з “чырвонай дарожкай” напачатку наведзе шэраг зорак кіно, ганаровыя госці фестывалю, сярод якіх — Аліка і Веніямін Смехавы, Кахі Каўсэдзэ. Прадстаўнікі дырэкцыі таксама адзначылі, што “разыначкамі” шоу стануць незвычайны канферанс, у якім прыме ўдзел расійская актрыса Вольга Кабо, а таксама ўручэнне прызы аднаго з мінулых “Лістападаў” члену журы — актрысе Інзе Аболдзінай-Стралковай.

Апрача конкурсных, арганізатары прапануюць фестывальнай публіцы шэраг дадатковых праграм, якія прадстаўляюць сучаснае кіно Беларусі, Польшчы, Францыі, Расіі, Паўднёвай Карэі, а таксама новыя твора-

ры беларускіх аніматараў і найлепшыя стужкі магілёўскай “Анімаёўкі”. Што да нашай краіны, то яна будзе ўдзельнічаць у конкурсе дакументальнага і дзіцячага аддзяленняў “Лістапада”. За прызы пазмагаюцца дакументальныя карціны Галіны Адамовіч “Інакіня”, Кацярыны Махавай “Званар”, казка Алены Туравай “Рыжык у Залюстэрчы” (пра іх, дарэчы, у свой час падрабязна апавядала наша газета). У рамках дакументальных паказаў таксама пройдзе шэраг беларускіх прэм’ер. Сярод іх можна вылучыць новую стужку Віктара Асюка “Драўляны народ”.

Ацэньваць работы ўдзельнікаў у кожнай з конкурсных праграм будучы адпаведны асобны журы, у склад якіх увойдуць вядомыя ў свеце кіно асобы. Журы асноўнага конкурсу — ігравога кіно — узначаліць кіргыстанскі рэжысёр Актан Арым Кубат, які на мінулагаднім “Лістападзе” атрымаў прыз за лепшую рэжысуру. Журы маладога ігравога кіно будзе праводзіць пасяджэнні пад кіраўніцтвам аўстралійскага прадзюсара Кэтрын Шэлпер, якая працавала над таксама адзначанай на “Лістападзе-2010” стужкай “Самсон і Даліла”. Асноўны дакументальны конкурс ацэніць журы на чале з рэжысёрам Марынай Разбежкінай з Расіі, а адпаведны маладзёжны — узначаліць кіраўнік Расійскага фестывалю антрапалагічных фільмаў Андрэй Галаўнёў.

Пляцоўкамі “Лістапада-2011” стануць кінацэнтры “Цэнтральны”, “Перамога”, “Цэнтр-відэа”, “Піянер”, “Дом кіно” і — упершыню — Малая зала Палаца Рэспублікі. Па словах арганізатараў фестывалю, згодна з патрабаваннямі Міжнароднай асацыяцыі кінапрадзюсараў, у якую з выпрабавальным тэрмінам наўдана прыняты Мінскі міжнародны, правы на ўсе фестывальныя паказы закупляліся асобна і будучы дзейнічаць толькі пад час правядзення апошніх. Прадстаўнікі Міністэрства культуры паведалі: каля 45% бюджэту сёлетняга кінафоруму плануецца атрымаць ад спонсараў — партнёраў фестывалю.

Экшн для музея

У лістападзе з дабрачыннымі канцэртамі ў палацы Румянцавых-Паскевічаў выступяць педагогі, студэнты і творчыя калектывы Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага.

Сродкі вырочаныя ад мерапрыемстваў, будучы накіраваны на ўзвядзенне новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчынай вайны. Канцэрты “Ступені майстэрства. Да 90-

годдзя каледжа мастацтваў” пройдуць 3, 16 і 30 лістапада ў Белай гасцеўні палаца.

Таксама днём, там жа, адбылася перадача матэрыялаў з архіва легендарнага міністра замежных спраў СССР Андрэя Грамыкі. Дакументы для музеяў Гомеля і Веткі прадаставіла Асацыяцыя расійскіх дыпламатаў.

Пра апошнія навіны ўзвядзення новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчынай вайны, тэлемамарфон “Пабудуем музей разам!” і канцэпцыю ўстановы чытайце на стар. 6.

У кантэксце тэмы

“К” звярнулася да некаторых пісьменнікаў — удзельнікаў сустрэчы — з просьбай падзяліцца ўражаннямі ад яе.

Мікалай ЧАРГНЕЦ, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі:

— Гэта была цікавая і змястоўная гутарка, у час якой мы змаглі паведаміць Прэзідэнту пра свае дасягненні, не прыхоўваючы і недахопаў. Як значнаў Кіраўнік нашай дзяржавы, роля літаратуры ў сучасным свеце ўзрастае, таму неабходна адпавядаць найноўшым патрабаванням. Аляксандр Рыгоравіч неаднойчы паўтараў, што свет сёння змяняецца, і ў вельмі шпаркім тэмпе. Замест запланаванай гадзіны сустрэча доўжылася ўсё тры, хаця Прэзідэнта ўжо чакалі прадстаўнікі замежных бізнес-структур. І мы шчыра ўдзячныя Кіраўніку дзяржавы за ўвагу да беларускага слова. Вядома, былі агучаны і прапановы, ініцыятывы Саюза, якія падтрымаў Лідар краіны, а таксама — праблемныя моманты: тыя ж ганарарная і выдавецкая палітыка. У хуткім часе правядзём Прэзідыум СПБ, дзе прад’южым разгляд пытанняў развіцця літаратуры. І падыздем да іх крытычна.

Уладзімір ЛІПСКІ, пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса “Вясёлка”:

— Адбылася, я перакананы, выключна важная падзея ў жыцці пісьменнікаў Беларусі. Прэзідэнт знайшоў час выслухаць клопат літаратараў. Кожнаму з нас, сапраўды, варты

задаць сабе пытанне: “Што я павінен зрабіць у літаратуры, якое мастацкае слова данесці да чытача-сучасніка?”. Пісьменнік — на пярэднім краі жыцця, ён — навідавоку. Таму і адказнасць на ім — найвялікшая, і за думкі, і за ўчынкі. І кожнаму з нас варты і ўсвядоміць гэтую адказнасць, і апраўдаць яе.

Таццяна СІВЕЦ, паэт, галоўны рэдактар часопіса “Маладосць”:

— Уражанне ад сустрэчы — вельмі пазітыўнае. Была яркая бачна зацікаўленасць Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь літаратурнымі справамі ў нашай краіне. Асабіста мяне надзвычай парадавала неабякавасць Кіраўніка дзяржавы да пачынаючых літаратараў, да маладой літаратуры, якая была, ёсць і павінна быць гонарам нашага мастацкага слова. Маладыя аўтары, я пераканана, пішуць сёння не столькі ў чаканні ганарару, колькі з вялікім жаданнем, каб іхнія творы чыталі. Гэта важна для любога літаратара, а для маладога — асабліва... І літаратура павінна быць добрай, стваральнай, і крытыка. Наша выданне ў гэтым рэчышчы і працуе. Разам з Інстытутам журналістыкі БДУ, дзе з’явілася спецыяльнасць “Літаратурная работа. Рэдагаванне”, мы ствараем лабараторыю, дзе маладыя будучы пісаць пра маладых. Усё гэта і новыя таленты прыцягне, і паўплывае на якасць літаратурнага працэсу.

Манета Багдановіча

З нагоды юбілею з дня нараджэння Максіма Багдановіча Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь 27 кастрычніка ўвёў у абарачэнне памятную манету.

Як паведамляе ўпраўленне інфармацыі Нацыянальнага банка краіны, манеты “М. Багдановіч. 120 гадоў” выпушчлі ў дзвюх версіях: сярэбраную — наміналам 10 рублёў — і медна-нікелевую — наміналам 1 рубель. Манеты маюць форму круга, з пярэдняга і адваротнага бакоў — кант, які выступае па акружнасці. Бакавая паверхня манет — з насечкай.

Аверс: у абрамленні — арнамент, выкарыстаны пры афармленні зборніка вершаў “Вянок”; у версе — рэльефны відарыс Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь, пад ім —

надпіс: “Рэспубліка Беларусь” і намінал; унізе — год чаканкі, справа (на сярэбранай манеце) — проба сплаву. Рэверс: злева — рэльефная выява партрэта класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча, справа па крузе, у два радкі, — надпісы: “М. Багдановіч”, “1891 — 1917” (гады жыцця) і арнаментальны матыў з васількоў. Манеты адчаканены ў “Манетным двары Польшчы”: сярэбраная — якасцю “пруф”, медна-нікелевая — “пруф-лайк”. Тыраж кожнага віду — па 2000 штук.

Увага!

Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь

“Дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр”

абвясчае конкурс на стварэнне музычных спектакляў.

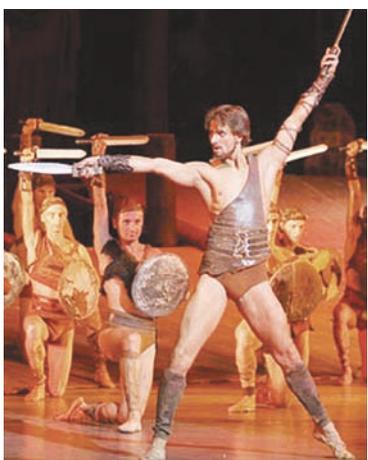
Конкурс праводзіцца ў мэтах стварэння арыгінальных высокамастацкіх твораў для музычнага тэатра, якія павінны дэманстраваць унікальнасць, самабытнасць і багацце гісторыі ды культуры беларускага народа.

Падрабязнасці — на сайце: www.musicaltheatre.by.

“Спартак” — у фінале

Сёння ў Літоўскім нацыянальным тэатры оперы і балета будзе прадстаўлены “Спартак” нашага Вялікага тэатра, білеты на які, дарэчы распрадалі ў жніўні. Пастаўка стане фіналам Дзён культуры Беларусі ў Літве.

Сваімі ўражаннямі напярэдадні гастролей падзяліўся з “К” мастацкі кіраўнік Беларускага балета Юрый Траян: “Гастролей у Вільнюсе заўжды вельмі чакаем, таму што труп і кіраўніцтва літоўскага тэатра — нашы добрыя сябры. Мы заўжды абменьваемся вопытам, практыкуем абмен салістамі, і, мяркую, гэта вельмі карысна для абедзвюх труп. Дарэчы, ве-

Сцэна з балета “Спартак”.

льмі добрае супадзенне: закрыццё Дзён культуры Беларусі прыпадае менавіта на тую частку года, калі мы звычайна гастроліруем у Літве. Пасля Вільнюса нас чакаюць амаль тры месяцы раз’ездаў: спачатку ў лістападзе едем у Іспанію, дзе будучы паказаны “Лебядзінае возера” і “Сільфіда”, а потым — вялікія гастролі па Германіі і Аўстрыі, таксама з двума спектаклямі: тым жа “...Возерам” ды “Шаўкунком”.

Дарэчы, днямі завяршыўся Тыздзень беларускай культуры ў латвійскай Елгаве, прысвечаны 5-й гадавіне Аб’яднання беларусаў “Лянок”. Яно і зладзіла падзею пры садзейнічанні Пасольства Беларусі ў Латвіі і муніцыпалітэта Елгавы. У рамках Тыздзя, у прыватнасці, адбыліся выстаўка “Геній зямлі беларускай” і вечар да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча, прэзентацыя Беларусі для школьнікаў, свята для дзяцей і святочны канцэрт “Жыццё маё”.

“Паланэзы...” з Беларусі

27 кастрычніка ў Вільнюскім палацава-паркавым ансамблі ў Варшаве адкрылася выстаўка “Паланэзы на вяртанне”, прысвечаная постаці кампазітара М.К. Агінскага.

Матэрыялы для экспазіцыі прадастаўлены з фондаў Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі, і менавіта яго дырэктар Зінаіда Кучар правяла першую экскурсію па выстаўцы. На ёй дэ-

манструюцца дакументы з асабістага архіва кампазітара, яго партрэты, а таксама выявы сям’і і атачэння Агінскага, ноты, лісты.

Як распавёў “К” саветнік па культуры Пасольства Беларусі ў Польшчы Васіль Чэрнік, менавіта наша дыпрадстаўніцтва спрыяла арганізацыі выстаўкі. Яно і прафінансавала падзею, таксама ініцыятыву падтрымалі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і сам палацава-паркавы ансамбль.

Выстаўка пасля паказу ў Варшаве выправіцца ў іншыя гарады Польшчы.

М.К. Агінскі.

Перспектывы прэміі

21 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адбылося пасяджэнне “круглага стала” “Культура як праваднік беларуска-расійскай інтэграцыі. Аб прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва”.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел намеснік Дзяржаўнага сакратара — член Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы Іван Бамбіза, кіраўнік Прадстаўніцтва Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы ў Мінску Сяргей Забалоцец, Старшыня Пастаяннага камісіі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе Уладзімір Здановіч, члены Экспертнага савета па прэміях Саюзнай дзяржавы, рэктары ВНУ сферы культуры, кіраўніцтва Нацыянальнага мастацкага і На-

цыянальнага гістарычнага музеяў, Нацыянальнай бібліятэкі нашай краіны, прадстаўнікі творчых саюзаў.

Пад час “круглага стала” абмяркоўваліся пытанні арганізацыі работы па вылучэнні намінантаў на прэмію Саюзнай дзяржавы і тых прапановы, што паступілі на пасяджэнні Экспертнага савета 22 верасня ў Маскве.

Як зазначыў пад час працы “круглага стала” Іван Бамбіза, адна з галоўных мэт, што стаіць на парадку дня, — гэта пашырэнне кола ўдзельнікаў прэміі, павелічэнне прадстаўніцтва ў ёй розных жанраў.

— У апошнія гады аўтарытэт прэміі значна ўзрос, — зазначыў Іван Бамбіза, — пашырыліся сферы дзейнасці яе намінантаў. Таму трэба і надалей уключаць у намінацыі сумесныя беларуска-расійскія праекты з розных галін мастацтва: літаратуры, скульптуры, жывапісу... Патрэбна пастаянна дбаць аб стварэнні падобных пра-

ектаў, якія накіраваны на ідэі адзінства, супрацоўніцтва і сяброўства народаў нашых краін...

Таксама, на думку Івана Бамбізы, неабходна прыкласці намаганні для таго, каб малодыя творцы з абедзвюх краін былі прадстаўлены ў намінацыях на прэмію Саюзнай дзяржавы. У ходзе “круглага стала” менавіта гэтая прапанова сталася адным з самых “гарачых” пытанняў, якое ўзнімаў, бадай, усе ўдзельнікі мерапрыемства.

— На маю думку, — зазначыў у выніку гутаркі Уладзімір Здановіч, — трэба распрацаваць крытэрыі, якія дазваляць не ўшчамляць папраўдзе таленавітых людзей. Але ж не варта забываць, што канчатковая мэта прэміі ў галіне літаратуры і мастацтва — гэта не толькі падтрымка творчых людзей, але і праसуюванне ідэй будаўніцтва Саюзнай дзяржавы.

Акрамя таго, пад час “круглага стала” былі агучаны прапановы па вылучэнні сумесных праектаў у галіне музейнай і бібліятэчнай справы, у сферы выяўленчага мастацтва і народнай творчасці.

Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт вырашыў атрымаць парадку ад жыхароў сталіцы: якіх помнікаў не стае гораду і які мае паўстаць першым.

На сайце Мінгарвыканкама мінчане могуць выбраць адзін або некалькі прапанаваных варыянтаў. Кожны з іх мае падрабязную эксплікацыю, пазнакі пра будучае месца, а таксама — дату рэалізацыі праекта.

Якя ж творы манументалістыкі маюць паўстаць найбліжэйшым часам у беларускай сталіцы? Гэта мемарыяльны знак у памяць аб ахвярах тэрактаў у Віцебску і Мінску, помнік Патрыярху Маскоўскаму і ўсяе Русі Алексію II, скульптурная кампазіцыя, што ўвасобіць герб горада (абраз Божай Маці). У парку “Беларусь”, работы над разбіўкай якая вядуцца цяпер, запланаваны два творы: мемарыяльны знак у гонар уз’яднання земляў Беларусі і кампазіцыя да 1000-годдзя нацыянальнай дзяржаўнасці, што выявіць постаці знакавых асоб у гісторыі нашай краіны. На тэрыторыі Мінскага замчышча мае паўстаць помнік князю Глебу Усяславічу, а на

Канцэпт пад праект

праспекце Машэрава — помнік гэтаму дзяржаўнаму дзеячу і партызанскаму камандзіру.

— Зрэшты, прыведзены на сайце пералік — так бы мовіць, мае характар “веча”, — зазначыў у каментарыі для “К” начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы Мінгарвыканкама Сяргей ХІЛЬМАН. — Апошнім часам практыку інтэрнэт-абмеркаванняў мы скарыстоўваем па самых розных пытаннях жыцця сталіцы.

— У 2009-м быў распрацаваны праект Зводнага плана ўстаноўкі манументальных збудаванняў у Рэспубліцы Беларусь у 2009 — 2012 гг. Шэраг вынесены на абмеркаванне пунктаў абзначаны і там. У якой ступені Мінгарвыканкам кіраваўся згаданым дакументам пры выбары тэматыкі будучых манументальных твораў?

— Вядома, мы ўлічвалі і пазіцыі Зводнага плана. Як бачыце, акцэнт у прапанаваных варыянтах мы зрабілі і на тысячагадовай беларускай дзяржаўнасці — пачынаючы ад стара-

жытных часоў, Вялікага Княства Літоўскага да XX стагоддзя. Вось, скажам, у Англіі ёсць памятныя знакі ў гонар вікінгаў. Дык чаму б і нам не згадаць гісторыю краіны і сталіцы ў такой шырокай перспектыве? Глеб Мінскі, легендарны герб сталіцы, асобы, што ўнеслі значны ўклад у развіццё краіны... Атрымаўшы вынікі галасавання, скарыстаем іх пры выпрацоўцы фарватару дзеянняў сумесна з тымі ж Міністэрствам культуры, Беларускай саюзам мастакоў, Інстытутам гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук, ВНУ ды іншымі зацікаўленымі ўстановамі. Цяпер жа найбольш важная менавіта навуковая прапрацоўка пытання.

— Зразумела, што пытанне ўстаноўкі работ — не самая кароткатэрміновая перспектыва...

— Але мяркую рэалізоўваць некаторыя праекты ў найбліжэйшы час. Спадзяёмся прыцягнуць на іх не толькі бюджэтныя сродкі, але і ахвяраванні грамадзян, дапамогу мецэнатаў.

С.Т.

Аўтэнттыка ў сучаснасці

10 — 11 лістапада ў сталічным Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі пройдзе Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў”.

Пра гэта “К” паведаміла кіраўнік аргкамітэта канферэнцыі Яўгенія Гулікава-Пошка. На канферэнцыі плануецца абмеркаванне ролі навуковых даследаванняў у галіне архітэктуры, выяўленчага і ДПМ, тэатразнаўства, музыкі, кіно, у вырашэнні актуальных задач сучаснай культуры. Гаворка пойдзе таксама пра надзённыя праблемы вывучэння этнакультурных традыцый, фалькларыстыкі, антрапалогіі, пошук

сістэмных падыходаў да пытанняў аховы нацыянальных культур і гісторыка-культурнай спадчыны ва ўмовах глабалізацыі.

У форуме прымуць удзел звыш 170 навукоўцаў і спецыялістаў устаноў культуры, адукацыі і навукі з Беларусі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Румыніі, Украіны ды Узбекістана.

Удзельнікі і госці канферэнцыі змогуць таксама наведаць экспазіцыю Музея старажытнай беларускай культуры, дзе цяпер праходзіць выстаўка па рэканструкцыі беларускіх народных строяў.

Нацыянальны павільён Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале ўжо завяршыў сваю працу, а прадстаўлены ў ім творы (у тым ліку і крохля саламяная скульптура) паствялоя пераадоленні доўгі шлях на радзіму. 15 лістапада яны будуць прадстаўлены на суд айчынных аматараў contemporary art: у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва адкрыецца выстаўка — версія павільёна. Літаральна днямі фінішуе і яшчэ адзін буйны міжнародны арт-марафон, у якім сёлета дэбютавала наша краіна, — IV Маскоўскі біенале. Аднавядна, наступе час падвесці вынікі “біенальнага сезона”. І, без сумневу, парахаваць адносна перспектывы.

За “круглы стол” у рэдакцыю “К” былі запрошаны непасрэдня ўдзельнікі падзей: куратар Нацыянальнага павільёна Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл БАРАЗНА, камісар павільёна, дырэктар Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталля ШАРАНГОВІЧ, асістэнт куратара — дырэктар Рэспубліканскай галерэі “Палац мастацтва” Аляксандр ЗІНКЕВІЧ, скульптар, кандыдат мастацтвазнаўства Павел ВАЙНІЦКІ (ён з’яўляўся таксама і адным з куратараў спецпраекта Маскоўскага біенале “Унутраныя ландшафты”), галоўны спецыяліст Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Дзяніс БАРСУКОЎ, удзельнік экспазіцыі — скульптар Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА. Мадэратарам гутаркі стаў рэдактар аддзела газеты “Культура” Ілья СВІРЫН.

“Круглы стол” “К”

Постскрыптым да плана Б.

Біенальны старт айчыннага contemporary art

Міхаіл БАРАЗНА: — Я з самага пачатку быў упэўнены, што Беларусь мае ўсе магчымасці для дастойнага ўдзелу ў Венецыянскім біенале. Ініцыятыва міністра культуры краіны Паўла Латушкі была папраўдзе вельмі своечасовай — сама мастацкая сітуацыя для яе выспела. Што да рэалізацыі задумы... Ведаецца, зацверджаны план работы па падрыхтоўцы павільёна “праколаў” не прадугледжваў. Таму іх і не было. Арганізацыйныя складанасці былі непазбежныя пры адсутнасці пастаяннага павільёна, але... пераадоленыя. Асабліва хацелася б падзякаваць нашаму генеральнаму спонсару — аднаму з буйных беларускіх банкаў. Лічу, што ўдзел нашай краіны ў біенале можна назваць важным і ўдалым прыкладам дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Пытанне пра аб’ектыўную ацэнку павільёна ў Венецыі — гэта не да мяне. Каб мець на яе права, трэба быць староннім назіральнікам. Зрэшты, ацэньваючы эфектыўнасць нашых высілкаў, можна апеляваць і да аб’ектыўных фактаў. Па папярэдніх падліках адказных за прадстаўленую нам залу супрацоўнікаў “Найноўшага Арсенала” толькі за тры месяцы павільён Беларусі наведала болей за 20 тысяч гледачоў — па мерках Венецыянскага біенале, гэта даволі шмат.

Ілья СВІРЫН: — Колькі разоў даводзілася чуць ці чытаць нараканні адносна выбару месца: маўляў, і дабірацца туды было ня зручна, і сам антураж прасторы не надта пасаваў экспазіцыі... Ці можна было неяк змяніць сітуацыю, улічваючы тое, што месца ў Венецыі няшмат у прынцыпе, і на плошчы прэтэндавалі яшчэ сотні паўтары праектаў?

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Лішне казаць, што праца была выключна складанай. Бо — упершыню, у іншай краіне, дзе між суб’ектамі ўсталяваны зусім іншыя адносіны, чым у нас. І ўжо тое, што вялізны комплекс непазбежных у гэтым выпадку праблем быў паспяхова вырашаны, заслугоўвае самай высокай ацэнкі. А маючы сёлетні досвед, наступным разам можна будзе і ўдасканалывацца.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Насамрэч, трапіць у наш павільён было вельмі лёгка. У “Найноўшы Арсенал”, дзе ён месціўся, ходзяць чатыры водныя трамваі, якія з’яўляюцца адзіным грамадскім транспартам у Венецыі. Апрача таго, паміж італьянскім і беларускім павільёнамі цыркуляваў катар. Нагадайма, што месцам дзеяння быў менавіта Арсенал — самы цэнтр Біенале. У нашым блоку размяшчаліся і павільёны італьянскіх аўтараў, супольны міжнародны праект “Як перамагчы энтрапію”, павільён Паўднёва-афрыканскай рэспублікі... Таму, з пункта гледжання геаграфіі, усё склалася, лічу, спрыяльна.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Мы ад пачатку ставілі задачу, каб беларускі павільён трапіў на шляхі, па якіх рухаюцца арт-турысты. Не тыя, што прыязджаюць у Венецыю дзеля Венецыі, але менавіта свядомыя наведвальнікі форуму: крытыкі і аматары мастацтва, своеасаблівае экспертнае група. Рэакцыя гэтай патрабавальнай катэгорыі гле-

дачоў мяне асабліва ўзрадавала. Наведвальнікі не “завіталі мімаходзь”, а надоўга спыняліся, каб дэталева разгледзець прадстаўленыя творы — не толькі даволі прыцягальную сваімі памерамі скульптуру Артура Клінава, але і, скажам, мініяцюрную графіку Юрыя Алісевича. Архітэктар павільёна Міхаіл Шыкаў вырашыў прастору такім чынам, што прымушаў гледача рухацца па задуманым “маршруце”, які найбольш ярскава выяўляў канцэпцыю куратаскай задумы.

Ацэнка калег — гэта вельмі важна. Побач з намі быў павільён мастацкіх акадэміі Італіі, прымеркаваны да 150-й гадавіны аб’яднання краіны. І яго ўдзельнікі пакінулі вельмі добры водгук пра нашу экспазіцыю, адзначыўшы яе сімвалізм. А паколькі прадстаўленыя там творы маюць непасрэднае дачыненне да айчыннай мастацкай школы, гэта было і прызнанне яе вартасці. Прычым ніхто не называў праект празмерна традыцыйным: наведвальнікі адначалі выбудаванасць, прадуманасць экспазіцыі, багацце сэнсаў.

Ілья СВІРЫН: — Удзел у Біенале каштоўны яшчэ і тым, што айчынная мастацтва экspanавалася ў глабальным арт-кантэксце...

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — Пад час Біенале ўвесь горад уяўляе з сябе вялізную выставачную пляцоўку. І яе складнікі занадта разнастайныя, каб іх можна было лёгка параўнаць ды расставіць “па ранжыры”.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — У мяне ўвесь час узнікала ўражанне, што мы не даганяем і не апярэджлі, мы — у кантэксце. І, напэўна, гэта самае важнае: адчуць, што нашы мастакі не менш цікавыя, чым прадстаўнікі іншых краін, іх творам уласціва такая самая глыбіня, як творам з іншых краін...

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Так, некаторым з нас чамусьці ўвесь час здаецца, што мы нейкія “не такія”. І менавіта ўдзел у Біенале — адзін са спосабаў засведчыць лішні раз самім сабе, што мы — еўрапейская нацыя, якой папраўдзе ёсць чым ганарыцца.

Ілья СВІРЫН: — Водзкі тых нешматлікіх прадстаўнікоў арт-супольнасці, якія дабраліся да Венецыі ды ўбачылі выстаўку на ўласныя вочы, часта былі даволі крытычнымі.

Міхаіл БАРАЗНА: — Не згадаю ніводнай яркай культурнай з’явы за апошнія дзесяцігоддзі, якая мела б выключна адназначную і роўную ацэнку. Асабліва гэта тычылася тых выпадкаў, калі колькасць кандыдатаў значна перавышала лік магчымых вакансій.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Пытанне ў адказ: “А судзіць хто?”. Чытаючы подпіс пад “разгромным” артыкулам, я часам задаю сабе пытанне: а хто гэта такі? Здавалася б, я ведаю ці не ўсіх, хтос піша пра мастацтва ў нашай краіне, але гэтае прозвішча бачу ўпершыню. Неаспрэчна, альтэрнатыўныя меркаванні павінны існаваць, аднак мы не мусім панікаваць, калі нас раскрытыкуе той, хто ў нашым артыкулі займае не самае прыкметнае месца. Маўляў, падвергнуць абструкцыі Нацыянальны павільён Біенале — гэта пачэсна, гэта дадае статус!

(Заканчэнне на стар. 4 — 5.)

Ілья СВИРЫН: — Але ж у ролі крытыкаў выступалі і вядомыя персаны. Прыкладам, мастак Сяргей Кірушчанка звярнуў асабліва ўвагу на прыкметы адбору куратарскага праекта, настойваючы на неабходнасці іх “дэмакратызацыі”...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Мушу запэўніць: незадаволенны будучы пры любым механізме выбару куратара і мастакоў. Нават калі б кожны ахвотны меў магчымасць прагаласаваць асабіста.

Ілья СВИРЫН: — Але ў тым выпадку, калі гэты механізм трывалы ды транспарэнтны, на такія нараканні можна папросту не звяртаць увагі...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Я не раіў бы звяртаць на іх увагу і ў дадзеным выпадку. Ёсць агульнасусветная практыка, калі куратар адбірае тых мастакоў, якія здатныя найбольш адэкватна выявіць яго ідэю, і нясе персанальную адказнасць за ўсе вынікі свайго выбару. Гэта шчырае і смелая пазіцыя, куды больш эфектыўная, чым “пошукі кампрамісу” і памкненні дагадзіць усім. Апошні шлях, без сумневу, прывёў бы да чарговай “справаздачнай” выстаўкі — толькі ўжо ў Венецыі.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Не зусім этычна спрабаваць унурыцца ў твор куратарскага мастацтва, а я настойваю на тым, што гэта — мастацтва. Як жывапісец малюе фарбамі, так і куратар выкарыстоўвае творы мастакоў для стварэння экспазіцыі. І наўрад ці варта раіць жывапісца, якія фарбы класіфікацыі на палатно. Дыскусіі могуць весціся хіба пра механізм выбару самога куратара. І варта адзначыць, што ў розных краінах ён адбываецца па-рознаму. Прыкладам, у Прыбалтыцы — на конкурснай аснове. А вось, скажам, у Расіі куратар на-

даўно апісалі тая адмысловыя механізмы, якія дазваляюць камусьці дасягнуць сваёй мэты менавіта праз крытыку. Тактыка мусіравання адных і тых жа пытанню здатная прымусяць уключыць у праект таго або іншага мастака альбо нават замяніць куратара.

Ілья СВИРЫН: — Уласна, тут хацелася б звярнуць увагу на іншае — не на змест і мадальнасць падобных выказванняў, а на іх колькасць. Убачыць павільён на ўласныя вочы здолелі не больш за дзясяткаў незаангажаваных у яго стварэнні прадстаўнікоў айчыннай арт-супольнасці. І таму ягоныя аўтары аказаліся свайго кшталту заложнікамі асабістых меркаванняў лічбных людзей. Менавіта яны фарміравалі грамадскую думку адносна нашага ўдзелу ў Біенале, будучы вельмі запатрабаванымі ў якасці інтэрв’юантаў.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Ці не больш, чым самі куратар ды мастакі.

Ілья СВИРЫН: — Дык ці не варта было парупіцца аб стварэнні належнага інфармацыйнага рэзанансу не толькі ў Венецыі, але і на Беларусі? Айчыннаму журналісту або крытыку не па кішэні білет на самалёт да “Марка Пола” і гатэльны нумар на Гранд-канале. А вось апліціць крэсла ў “чартарным” аўтобусе і начлеж у хостэле яны, мабыць, не адмовіліся б, — каб хтосьці ўзяўся за арганізацыю такога тура. Калі б у аўтобусе засталіся вольныя месцы, іх можна было б запойніць, скажам, куратарамі: “у мэтах павышэння кваліфікацыі”. Напэўна, узровень рэфлексіі аб сучасным мастацтве ў айчыннай медыяпрасторы (а з гэтым у нас праблема) у такім выпадку сур’ёзна палепшыўся б. Ды і арт-супольнасць атрымала б

блем — прыкладам, юрыдычных фармальнасцей... І тая добразычлівая атмасфера, пра якую казаў Канстанцін, была прадрыктавана менавіта гэтымі ўмовамі: інакш такія складаны шлях не прайсці.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Мне падаецца, нікому няма сэнсу апраўдвацца. Змаганне розных мастацкіх групак за права прадстаўляць краіну на Венецыянскім біенале — гэта нармальнае сітуацыя і для заходняга свету. Іншая справа, многія лічаць, што ўсе сродкі — добрыя. Усім хочацца ў Венецыю! Але не трэба зачыківацца на ёй. У свеце ладзіцца мноства падобных форуму, і трапіць туды не так і складана, як многім здаецца.

Ілья СВИРЫН: — Павел можа падзяліцца “рэцэптам” пранікнення на Маскоўскі біенале...

Павел ВАЙНІЦКІ: — “Рэцэпт” — трывіяльны: мы даслалі свой праект, і куратар Біенале Петэр Вейбель яго выбраў.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Прыгадаю тут і скульптара Косцю Селіханава, які не так даўно атрымаў трэці прыз біенале ў Японіі. Венецыянскі Форум на Беларусі вельмі міфалагізаваны, і ў мастацкай супольнасці многія перакананы: калі ты туды трапіў, дык літаральна заваяваў свет. Зрэшты, такое стаўленне да Венецыянскага біенале мы ў пэўнай меры самі культывуем.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Пазіцыю можна зразумець у выпадку з мастакамі, інтэграванымі ў сістэму заходняга арт-рынку. Грuba кажучы, удзел у Венецыянскім біенале — дадатковы нулік у цане іх работ. Яны адразу трапляюць у арт-рэйтынгі. Дарэчы, там апынуліся ўжо і сёлета ўдзельнікі беларускага павільёна. Але калі гаворка вядзецца пра нашу сітуацыю, дзе арт-рынку ў

ват на тое, каб апліціць свае старонкі ў каталогу. Хацелася б прадставіць і галерэі з рэгіёнаў — балазе сярод іх ёсць вельмі цікавыя. Але ўзнікла пытанне: хто будзе апліцаваць транспарціроўку работ? Адапаведна, крытычнай масы так і не набралася, кірмаш пакуль не адбыўся...

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Спадзяюся, удзел у Венецыянскім біенале дасць развіццю арт-рынку хаця б які штуршок. Бо пэўны рух наперад гэты ўдзел ужо інспіруе. Мастакам, прадстаўленым у павільёне, прапанавалі паўдзельнічаць у міжнародным конкурсе з добрым прызавым фондам. Гэта не значыць, што яны перамогуць, але... удзел таксама важны.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Мы прызвычаліся жыць выключна надзённымі мэтамі, не думаючы пра далёкасяжную перспектыву. Самае важнае, над чым трэба працаваць, — гэта фарміраванне цікавасці да беларускага мастацтва як з’явы. Калі сучасны аўтар — скажам, Павел або Косця — прадасць свой твор на аўкцыёне “Сотбіс” за мільён долараў, ён такім чынам здолее “выцягнуць” наверх і іншых беларускіх мастакоў. Гэты прэцэдэнт стаецца сапраўдным прарывам для айчыннага арт-рынку. Нас будучы ўспрымаць па-іншаму. Але... Мы ж не будзем дружна прасоўваць аднаго аўтара.

Ілья СВИРЫН: — Спробы інтэрвенцыі на глабальны арт-рынак з мэтай “што-небудзь там прадаць” (менавіта як твор мастацтва, а не дэталь інтэр’ера) айчынныя мастакі ўжо рабілі. Пакуль — не надта вынікова...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Каму цікава рабіць інвестыцыі ў неліквідны прадукт? Трэба спярша змяніць гэты статус-кво.

Ілья СВИРЫН: — Павел колькі гадоў стажыраваўся ў Канадзе, і хацелася б пачуць ад яго, хто забяспечвае “бензінам” творчыя ідэі ў гэтай краіне.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Ёсць некалькі варыянтаў. Некаторыя мастакі жывуць ва ўмовах чыстага рынку. Галерэя “раскручвае” таго або іншага аўтара, уключае ў яго сродкі, паэтапна вядзе да камерцыйных вяршыняў. І калі творы гэтага мастака трапляюць на тыя ж “Сотбіс” ды “Крысці”, цана на іх фіксуецца на вельмі высокім узроўні — ніжэй апускацца ўжо нельга. Тут і надыходзіць поўная капіталізацыя. Прычым мастацтва, як выяўляецца, — супервыгадная сфера для інвестыцый сродкаў. Купіўшы за капейкі творы “нераскручанага” аўтара і зрабіўшы колькі правільных крокаў, можна павысіць іх цану на рынку ў дзясяткі разоў. Венецыянскі біенале — таксама звязно гэтага працэсу, хаця і не самае галоўнае.

Другі аспект — некамерцыйны рух, які падтрымліваецца на дзяржаўным узроўні, як федэральным, так і муніцыпальным, а таксама за кошт спонсараў і мецэнатаў. Такое мастацтва жыве не толькі на гранты ў non-profit галерэях, але таксама і ў музеях, дзе ўтвараюцца апякунскія саветы, своеасаблівыя “колы сярэю”. Ахвяраваўшы колькі долараў, можна атрымаць зніжку на білеты, а вось для гранд-спонсараў прадугледжаны сапраўдныя эксклюзіўныя адмысловыя імпрэзы, сустрэчы з мастакамі. Дарэчы, такія сродкі стымулявання актыўнасці ахвярадаўцаў можна было б узяць на ўзбраенне і нашым музейшчыкам. Як мне падаецца, менавіта ў некамерцыйнай сферы і абываюцца самыя цікавыя працэсы.

ПОСТСКРЬІПТУМ

цыянальнага павільёна прызначаецца Міністэрствам культуры. І ў гэтым няма нічога здзіўнага.

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Сапраўды, Венецыянскі біенале прадугледжвае прадстаўніцтва менавіта на ўзроўні дзяржавы. І таму ў большасці краін-удзельніц рашэнне прымаецца на ўзроўні Міністэрства.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Ці мела сэнс у нашым выпадку праводзіць конкурс сярод куратараў? Хто б у ім удзельнічаў, хто б мог увайсці ў склад журы, маючы для гэтага дастатковы аўтарытэт менавіта ў сферы сучаснага мастацтва? І ці ўсе прынялі б канчатковы вердыкт? Ва ўмовах падзеленасці айчыннай арт-супольнасці на “гурткі па інтарэсах” ды з увагі на розныя іншыя фактары адказы на гэтыя пытанні выглядаюць даволі няпэўна.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Натуральна, можна выбраць лепшых мастакоў усеагульным галасаваннем, як гэта сёлета было ў Аргенціне. Але большасць краін пайшла тым самым шляхам, што і мы. У той жа Расіі многія сумняваліся ў слушнасці куратарскай канцэпцыі павільёна: маўляў, ці варта прадстаўляць у ім матэрыял больш як трыццацігадовай даўніны? Але калі праект рэалізавалі, ніхто не абрынуў на яго агонь крытыкі.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — А вось нашым мастакам бракуе пазітыву ў ацэнцы калег. Адсюль і катэгарычны “разнос” — між іншым, пазбаўлены аналізу ды аргументацыі.

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Айчыннаму мастацкаму асяродку трэба выпрацоўваць культуру мыслення і дыскусій, пазбаўляюцца ад асабістых амбіцый. І — зыходзіць у сваіх меркаваннях не толькі з уласнай пазіцыі ды інтарэсаў.

Міхаіл БАРАЗНА: — Трэба быць гатовым да таго, што незадаволенныя знойдуцца заўсёды — ужо хаця б таму, што розныя людзі маюць розныя погляды і характары. А нехта — проста крытык “па жыцці”. Салодкае яму падаецца недастаткова кіслым, кіслае — зусім несалодкім... Сярэднестатыстычны партрэт крытыка зрабіць нельга. Іншая справа, што статус эксперта, які пацвярджаецца кваліфікацыяй, дзейнасцю і прызнаннем грамадства. Тым больш, спецыялісты ўжо

Біенальны старт айчыннага contemporary art

Наталля ШАРАНГОВІЧ.

Павел ВАЙНІЦКІ.

Дзяніс БАРСУКОЎ.

новы штуршок для развіцця. Уласна, гэта таксама немагаварнае мэты нашага ўдзелу ў Біенале.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Мы ўсведамлялі гэтую праблему ад пачатку. І менавіта таму адразу задумалі паказаць павільён у Мінску — няхай сабе і ў выглядзе версіі, бо аналагічную залу знайсці там наўрад ці ўдасца. На Венецыянскім біенале такая практыка агулам не распаўсюджана, але нам важна, каб як мага больш суайчыннікаў маглі меркаваць калі не аб павільёне, дык аб прадстаўленых у ім работах і куратарскай канцэпцыі.

Ілья СВИРЫН: — А якім чынам складаліся стасункі куратара і мастакоў?

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — З самага пачатку падрыхтоўкі мы працавалі як адзіная каманда. Пастаянна ладзіліся гэтыя сярэбрыя сустрэчы, пад час якіх мы абмяркоўвалі праект. Праблем паразумнення не ўзнікала, бо нікому не было сэнсу іх ствараць. Мы ўсе працавалі дзеля адзінай мэты і шукалі спосабы яе дасягнуць.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Давайце згадаем, што для нас гэта першы прэцэдэнт самастойнага ўдзелу ў такой падзеі, і адсутнасць досведу, натуральна, давалася ў знакі: шлях даводзілася намацаваць самастойна. Узнікала багата розных пра-

заходнім разуменні, лічы, няма — на жаль, альбо, можа, і на шчасце... Тут наўрад ці варта разлічваць на буйныя дывідэнды.

Міхаіл БАРАЗНА: — Венецыянскі біенале — мерапрыемства, вельмі прыцягальнае для тых, хто мае выключна камерцыйныя інтарэсы. Мастацтва, якое там прадстаўляецца, можа быць некамерцыйным, але ж удзел у Біенале з’яўляецца вельмі важным пунктам у праграмах па прасоўванні групойкі мастакоў на замежныя рынкі. Матывацыі тут могуць быць розныя.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — На Беларусі немагчыма падтрымаць або развіць гэты статус, прымусяць яго прыносіць плады. Праваднік мастака на арт-рынак — гэта галерэя, а з імі ў нас — ну проста бяда.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Я сказала б інакш: нашы галерэі не з’яўляюцца камерцыйнымі, выконваючы іншыя функцыі.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Менавіта так. У паветры ўжо даўно луннае ідэя правядзення “Арт-Мінска” — вялізнага кірмашу, які аб’яднаў бы ўсе галерэі краіны, па аналогіі з кірмашамі ў сталіцах суседніх краін. І вось, мы рэальна ацанілі магчымасці — і выявілася, што апрача Палаца мастацтва і яшчэ некалькіх устаноў ніводная галерэя не здатная знайсці сродкі на-

нацыянальнае мастацтва купляе пераважна нацыянальнае эліта. Але ж у нас людзей, згодных укладаць грошы ў мастацтва, пакуль бракуе...

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Як бракуе, зрэшты, і арт-менеджараў, здатных эфектыўна прасоўваць мастакоў. Будзьма рэалістамі: творцы ў замежных краінах не самі сябе прадаюць. Ды і імпрэзы сучаснага мастацтва збіраюць нямала спонсараў — возьмем хаця б тыя ж біенале. У нас жа пакуль можна па пальцах пералічыць тых, хто хацеў бы і мог укладаць грошы ў беларускае мастацтва. Згадайма хаця б банк, які выступаў спонсарам нашага павільёна: там прадуюць людзі, якія цікавіцца сучаснай культурай, ствараюць сваю калекцыю твораў, менавіта таму яны нам і дапамагалі.

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Трэба шукаць у бізнес-колах людзей, неабякавых да мастацтва. Сярод камерсантаў ёсць асобы, якія некалі самі прагнулі стаць мастакамі і таму разумеюць патрэбу самарэалізацыі. Але трэба знаходзіць нейкія шляхі да іхніх сэрцаў, умець іх зацікавіць. Ці атрымлівалася гэта ў мяне самога? Так, атрымлівалася. Але поспех спадарожнічаў прыкладна аднаму звароту са ста.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Ідзі — ёсць, але пакуль не надта маштабныя. Прыкладам, мы задумваем міжнародны фэст медыя-арту на базе нашага музэя...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — А мы налета плануем біенале графікі з удзелам вядомых замежных аўтараў.

Міхаіл БАРАЗНА: — Міжнародныя падзеі мы ў Акадэміі мастацтваў ствараем ужо з 1996 года, калі ў нашых сценах адбыўся праект “Тэксты”, над якім разам працавалі беларускія і нямецкія мастакі. Пасля гэтага быў яшчэ шэраг такіх выставак... Натуральна, што гэтая дзейнасць будзе працягвацца.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Можна, з гэтага і вырасце з часам нешта сапраўды маштабнае. Спярша “намацаем глебу”, спраўдзім свае сілы... Бо калі зусім нічога не рабіць, зруху ніколі не будзе.

ле” пяць дзён стваралі экспазіцыю. Праект не меў нармальнага медыйнага асвятлення, а колькасць прададзеных на гэтую выстаўку білетаў я нават пасаромеюся тут агучыць. Але... Мы ўсё адно кепскія! І ў такім выпадку я не зусім разумею, у чым жа заключаецца праца куратара. Як мне падаецца, гэта той чалавек, які вядзе праект ад пачатку і да канца, нясе за яго адказнасць.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Куратар генерыруе сэнсы, а не займаецца практычнымі рэчамі. Яны адносяцца, хутчэй, да кампетэнцыі, арт-мэнеджара.

Ілья СВІРЫН: — На мой погляд, у нашых умовах ён вымушаны займацца ўсім. Вузкае раздзяленне працы пакуль немагчымае, а тое, што ты не зробіш сам, не зробіць ніхто...

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Згадайма нядаўнюю гісторыю з нашым удзелам у

крок да ўсталявання яго традыцыі. Дарэчы, ёсць у нас і іншыя задумы на гэты конт. Прыкладам, чаму б не змяшчаць адметныя творы сучасных аўтараў на бігборды?

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Сапраўды, адна з праблем сучаснага чалавека — пастаянны недахоп часу. І калі ён “не даходзіць” да выставачных залаў, чаму б сучаснаму мастацтву самому не зрабіць крок насустрач глядачу?

Ілья СВІРЫН: — А ці гатовы аўтары “вынесці” свае работы з майстэрняў у гарадское асяроддзе? Ці адпавядаюць самі творы такому спецыфічнаму фармату?

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — Справа у тым, што работа задумваецца і робіцца найчасцей для канкрэтнага асяроддзя альбо кантэксту, і аўтар прыкладна разлічвае, якія эмоцыі ён павінен выклікаць. Прынамсі, мае творы

Павел ВАЙНІЦКІ: — Як падаецца, да стварэння новых аб’ектаў публічнай прасторы можна далучыць і камерцыйныя інстытуцыі, зацікаўленыя ў рэкламе. Гэта дазволіла б падзяліць цяжар фінансавай адказнасці паміж дзяржбюджэтам і прыватным капіталам. А праекты такіх твораў могуць праходзіць своеасабліваю апрацоўку і абмеркаванне ў сценах музеяў.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Сапраўды, патрэбна аб’яднанне высілках. Селекта мінскі Інстытут Гётэ выступіў з ініцыятывай правядзення конкурсу мастакоў публічна-арту, і апошні выявіў вельмі арыгінальныя ідэі. Сёння нават цяжка ўявіць у нашым гарадскім асяроддзі нейкія рознакаляровыя шары альбо пяцідзяткі-метровыя скульптуры. І калі падобныя праекты сумеснымі намаганнямі ўдасца рэалізаваць, жыць у Мінску стане трохі цікавей.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Мы гатовы ўключыцца ў гэты працэс і панесці сваю частку выдаткаў. Іншая справа, вельмі часта ў такіх выпадках не ўтвараецца крытычнай масы: трэба дзесяць партнёраў, а ёсць толькі тры...

Павел ВАЙНІЦКІ: — Ды ўсё адно не выпадае скардзіцца на варункі і казаць, што “нічога няма”. Галоўнае — нешта рабіць.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Вяртаючыся да тэмы глабальнага арт-івента... Найперш патрэбна ідэя. Няхай сабе гэта будзе папулярная нейкая неаформленая думка — літаральна “з паветра”, з нейкай мі-малётнай размовы... У перспектыве яна здатная набыць вялізную моц. Заўсёды радуешся, калі ты здатны дапамагчы камусьці рэалізаваць яго ідэю, і нешта з яе некалі можа вырасці. Бо часам у моладзі складаецца ўражанне, быццам яе ніхто не чуе. Мастак нарадзіўся, грошай няма — і памёр...

Ілья СВІРЫН: — Праблема інтэграцыі маладых мастакоў у арт-кам’юніці па-ранейшаму вельмі актуальная.

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — Гэтая праблема актуальная для кожнага пакалення твораўца. І ў такой барацьбе за самаствярджэнне няма нічога кепскага. Новаму мастаку трэба даказаць, што ён варты ўвагі публіцы. Людзі ведаюць пэўны “набор” персаналій, прызвычаліся да іх творчасці, і калі на арэне з’яўляецца нейкая новая асоба, ёй неабходна сябе сцвярджаць. Так было, ёсць і будзе заўсёды.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Цяпер нават значна прасцей. Гадоў 30 таму трапіць на выстаўку маладому мастаку было вельмі складана: ступень адбору была надзвычай сур’ёзнай, “пуцёўку ў свет” выдавалі не кожнаму, а мастацкі савет “заварочваў” дзве траціны прапанаваных работ...

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — І таму маладыя аўтары і баяцца, што іх не зразумеюць. Калі праводзіцца нейкі адбор, мастакі звяртаюць увагу на членаў камісіі, і думаюць сабе: “Так, гэтая работа — вельмі класная, смелая, свежая, але яе не зразумеюць, таму і не трэба рызыкаваць. Аднаму лепш нешта звыклае”. Тым больш, і арганізатары выставак баяцца, што “рызыкаўныя” творы не будуць прыняты “шараговым” глядачом. Адсюль — і ўсярэдненасць, работы становяцца бяспроігрышна-стандартнымі. Замкнёнае кола...

Ілья СВІРЫН: — Тым не менш, “непадрыхтаваныя” глядачы і сапраўды не разумеюць...

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Выстаўка “Унутраныя ландшафты”, што цяпер прадстаўлена на Маскоўскім біенале, выклікала ў нашым музеі вельмі супярэчлівы рэзананс. Нам яна падалася і канцэптуальнай, і сучаснай, і яркай, і нават правакацыйнай... Але часам даводзілася назіраць такую карціну: настаўніца, якая прывяла ў музей вучняў, ледзь не абуралася: маўляў, няўжо гэта — мастацтва?!

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Калі б тая настаўніца папярэдне пацікавілася, чым ёсць сучаснае мастацтва, абуралася б яна, напэўна, значна менш. Тым больш, у сучасным свеце вельмі шмат магчымасцей для самаадукацыі. І вельмі добра, калі наведанне выстаўкі або, скажам, прагляд фільма выклікае ў чалавека жаданне адкрыць кнігу ці, прынамсі, старонку ў Інтэрнэце.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Самаадукацыя — гэта добра, але... У нашых умовах вельмі востра паўстае патрэба арганізацыі адукацыйных праграм, разлічаных на тых самых школьнікаў — як тое, дарэчы, практыкуюцца шмат у якіх замежных цэнтрах сучаснага мастацтва. Алгарытм — вельмі просты: мастак сам распавядае пра свае творы і тлумачыць, чаму яны маюць права на існаванне. Я ўжо спрабаваў патлумачыць школьнікам сэнс сваіх работ і бачыў, што яны мяне зразумеюць. Мы планавалі зрабіць цыкл такіх сустрэч у рамках згаданай выстаўкі, аднак...

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Мяркую, маладыя мастакі сёння маюць усе ўмовы, каб сябе сцвердзіць. Але толькі пры адной умове: калі яны не будуць чакаць “добрага дзядзьку”, які прыйдзе і дасць ім валіжку грошай. І сённяшняя творчая моладзь ужо разумее, што тыя часы, калі дзяржава брала на сябе ўсе практычныя клопаты мастакоў, літаральна вяла іх па жыцці, ужо мінулі. Вядома, цяпер і дзяржава заклапочана тым, каб стварыць спрыяльныя ўмовы для развіцця мастацтва, аднак трэба жыць у сучасных умовах. Каб мець поспех, трэба працаваць, быць менеджэрам сваіх ідэй.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — І калі мы не разарвём гэтае замкнёнае кола — у тым ліку і праводзячы “рызыкаўныя” выстаўкі, — дык заўсёды будзем таптацца на адным месцы, дзесяцігодзямі выстаўляючы “стандартныя” работы...

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА: — Тады і глядачы не будуць мець магчымасцей для ўнутранага развіцця. Нешта новае спярша падаецца незразумелым, выклікае адпрэчэнне. Але потым, пры больш уважлівым разглядзе, пачынае “чапляць”. А калі мы спынімся на нейкіх “правераных гадамі” рэчах, патрэбы думаць і развівацца ў глядачоў не будзе ўзнікаць.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — “Не разумею, і таму гэта кепска...” — ёсць і такая пазіцыя. Але ж наша пазіцыя — не баяцца выстаўляць тое, што мы лічым яркім, цікавым, вартым увагі, адкрываць гэтыя прывыкі мастацтва для наведвальнікаў, вучыць іх успрымаць. Таму і ўдзел у біенале нам патрэбны, інакш не будзе развіцця, мы проста застынем у адным стане — “правільным”, але нязрушным.

Ілья СВІРЫН: — Падаецца, беларускі глядач не прызвычаіўся да таго, што твор мастацтва можа быць спрэчным. І вынікам своеасаблівага дыялога рэцыпіента з аўтарам можа стаць і адпрэчэнне альбо асабістае непрыманне яго пазіцыі.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — І гэта, насамрэч, не ёсць дрэнна...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Нам ні ў якім выпадку нельга губляць тую напрацаваную дзесяцігоддзямі традыцыю, якая з’яўляецца гонарам айчыннага мастацтва! Нельга змяняць вектар яго развіцця на дыяметральна супрацьлеглы, нельга “сачы з-за пляча”. Ды, у той самы час, нельга і стопарыць натуральныя працэсы творчай актыўнасці. Няхай у нашым мастацтве будуць паралельныя шляхі. Ад гэтага яно толькі выйграе.

На жаль, мастацкія колы сёння вельмі разадзіночаны — мы рэдка збіраемся нават дзеля таго, каб проста пагаварыць. Нейкі даводзілася гутарыць са знакамітым мэтрам Георгіем Папаўскім, і ён распавядаў, што раней усе беларускія мастакі ведалі адно аднаго ў твар, часта збіраліся, абмяркоўвалі творчасць адно аднаго, крытыкавалі, спрачаліся... Цяпер такая традыцыя, на жаль, згасла.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Калі нейкі музей мы сабралі зацікаўленых у сучасным мастацтве людзей, дык я нават здзівілася: аказваецца, іх вельмі шмат. І вакол кожнага з нас ёсць сваё кола зносін. На жаль, пакуль яны амаль не пераскаюцца... Кожная ўстанова нібыта круціцца на ўласнай арбіце, існуючы як бы аўтаномна...

Міхаіл БАРАЗНА: — Я перакананы: удзел Беларусі ў Венецыянскім біенале стаў вельмі важнай падзеяй для студэнтаў і аспірантаў нашай акадэміі. Падабаецца гэта некаму, альбо не — Акадэмія будзе і далей актыўна ўплываць на змест мастацтва сучаснай Беларусі. Новае пакаленне твораў атрымала стымул, сведчанне таго, што ім ёсць куды імкнуцца.

Фота Андрэя СІРЫНЧАНА і Юрыя ІВАНОВА

Канстанцін КАСЦЮЧЭНКА.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ.

Міхаіл БАРАЗНА.

ДА ПЛАНУ Б.

Урэшце, збяраецца колькі ініцыятыўных людзей, якія будуць прадстаўляць розныя структуры, — людзей, згодных працаваць выключна на энтузіазме, зыходзячы з жадання неяк змяніць сітуацыю. І нешта ў іх, неаспрэчна, атрымаецца.

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Думаю, наш дэбют у Біенале ўжо стварыў добрую “каманду”, якая ў перспектыве магла б стаць асновай для арганізацыі мастацкіх падзей і ў Мінску. Бо яна мае для гэтага ўсе складнікі — уключна з досведам працы на міжнароднай арэне.

Ілья СВІРЫН: — Спіс усіх структур, задзейнічаных у арганізацыі і фінансаванні Маскоўскага біенале, папраўдзе ўраджае — як велічынёй, так і іх рознапрофільнасцю. І натхняе на выснову, што такія звышпраекты немагчымыя без партнёрства самых розных інстытуцый — як культурных, так і камерцыйных. Калі ўсе гэтыя высілкі ды сродкі трапляюць у адзін казан — у казане пачынае бурліць. Ці магчыма гэтак сама акумуляваць высілкі і на Беларусі? Прыкладам, Міністэрства культуры краіны не мае належнай пляцоўкі для буйнога выставачнага праекта, але затое яна ёсць у Саюза мастакоў...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Пад такую выстаўку мы аддамо плошчу нават бясплатна! Тым больш, гэта будзе ўжо не першы прэцэдэнт: у нас рэгулярна ладзяцца сумесныя з Міністэрствам культуры мерапрыемствы.

Зрэшты, мы гатовы і да супрацоўніцтва з любымі творчымі сіламі. Калі хтосьці прапануе нам цікавы праект, ён атрымлівае і плошчы, і фінансаванне, і свабоду рэалізацыі сваіх задум. Бяда ў тым, што такіх ініцыятыўных людзей вельмі мала. Да таго ж, многія куратары чамусьці лічаць, што іхняя роля абмяжоўваецца аўтарскай ідэяй, і таму не ўдзельнічаюць у арганізацыйнай частцы, не прыносяць ні капейкі спонсарскіх грошай, ды яшчэ і наракаюць потым. Прыкладам, не так даўно ў Палацы мастацтва прайшла выстаўка “Чэнта”, і пасля яе я са здзіўленнем прачытаў, што мы... кепскія. А што насамрэч? Мы выдаткавалі на яе арганізацыю 27 мільянаў рублёў і ў мы-

Маскоўскім біенале. Заяўка была прынята, удалося знайсці бясплатна экспазіцыйную плошчу, падпісаўшы з маскоўскім Музеям народнага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва дамову на абменныя выстаўкі. Але ж у самы апошні момант узнікла праблема са сродкамі для транспарціроўкі работ. І вырашаў яе куратар Павел Вайніцкі разам з мастакамі-ўдзельнікамі. А што, каб не іх ініцыятыва? Усе толькі развялі б рукамі, і ніякай выстаўкі не было б.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Між іншым, нам фінансава дапамог чалавек, далёкі паводле сваёй сферы дзейнасці ад мастацтва, але чулы да праблем твораўца. І хаця ён пажадаў застацца неназваным, я хачу яшчэ раз яму падзякаваць.

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — Адпаведна, кадравае пытанне ў куратарскай сферы стаіць вельмі востра. Нават грошы бывае прасцей знайсці, чым ініцыятыўных ды адказных людзей. І гэта прытым, што для іх работы ёсць годны “матэрыял” — цікавыя мастакі.

Ілья СВІРЫН: — Варта ўвагі тэндэнцыя апошняга часу — супрацоўніцтва паміж асобнымі энтузіястамі ды паважнымі інстытуцыямі. Згадайма “Дах” у Палацы мастацтва, альбо “InTouch” у Музеі сучаснага мастацтва...

Аляксандр ЗІНКЕВІЧ: — А вось да арганізатараў “Даху” прэтэнзіі быць не можа. Яны літаральна днявалі і начавалі ў Палацы мастацтва.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Я згадала б і яшчэ адзін цікавы досвед супрацоўніцтва — нядаўні фестываль дызайну, сумесны плён Мінгарвыканкама, Беларускага саюза дызайнераў, нашага музея, Польскага Інстытута, Цэнтра сучаснага мастацтва ў Торуні... Многім запомніліся буйнога паметру плакаты, выстаўленыя у выглядзе асобнай экспазіцыі літаральна на плошчы Якуба Коласа, тым больш, раней у нас такога не было.

Павел ВАЙНІЦКІ: — Творы мастацтва, змешчаныя ў наша гарадское асяроддзе, рэдка калі валодаюць здольнасцю “кантактаваць” з людзьмі...

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Многія кажуць, што публічна-арту ў Мінску, бадай, няма як такога, але... мы зрабілі важны

рабіліся менавіта для пэўных кантэкстаў — уключна з Венецыянскім біенале. Але кожны новы праект, новая магчымасць — гэта выклік для мастака, гульня адрэналіну. Паспытаць сябе ў нечым новым заўсёды цікава. Мастак ментальна ператраўлівае і адлюстроўвае тыя працэсы, якія адбываюцца ў вонкавым свеце і ўнутры яго. І публікар тут — не выключэнне. Кожны аўтар прапануе сваё бачанне, свае ідэі. І па творах, выкананых у гэтым фармаце, будзе зразумелы ўнутраны свет мастака.

Ілья СВІРЫН: — А калі экскурс у чыйсьці ўнутраны свет будзе нецікавы камусьці з “выпадковых мінакоў”? Гэта я да таго, што неабходна вынайсці механізм, здатны задаволіць і тых, хто прагне самавыяўляцца ў публічнай прасторы, і тых, хто ў гэтай прасторы існуе.

Наталля ШАРАНГОВІЧ: — Можна, не трэба рабіць такія творы “на вякі”? У публічна-арце павінна адбывацца няспынная ратацыя, якая пакаідае толькі тое, што сапраўды ўпісалася ў асяроддзе і заваявала давер жыхароў. Прыкладам, у Берліне некалькі гадоў таму паставілі карагод са скульптурных мядзведзяў, кожны з якіх быў распісаны мастаком адной з краін свету. Ёсць там і беларускі мядзведзь. Дарэчы, гэты праект дзейнічае досюль. За ім узнік іншы праект: у самых нечаканых месцах горада, на вуліцах, сценах і дахах дамоў змясцілі расфарбаваных кароў...

Ілья СВІРЫН: — І такія насельнікі з’явіліся на вуліцах многіх замежных гарадоў — натуральна, пры ўдзеле мясцовага “арт-актыву”, даючы магчымасць самавыяўляцца не адзінкам, а дзясяткам і сотням мастакоў. Робяцца яны звычайнай з самых таных матэрыялаў — каб праз колькі гадоў, калі тыя аб’екты ўсім надакучаць, было не шкада іх замяніць на нешта іншае. У нас жа самая распаўсюджаная форма публічна-арта — бронзавая скульптура, разлічаная менавіта “на вякі”.

Міхаіл БАРАЗНА: — Мы павінны ўсведамляць, што гарадская прастора павінна спрыяць фарміраванню эстэтычнага густу. Гэта тая тэма, на якую не хацелі бы выказацца “абагулена”.

Бадай, самай знакавай будоўляй нашай краіны сёння з'яўляецца ўзвядзенне новага гмаху Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Па сваім архітэктурным рашэнні і разнастайных сучасных тэхналогіях музей мае стаць унікальнай устаноўай. "К" пільна сочыць за работай на гэтым аб'екце з моманту стварэння інжынернай дакументацыі і ўрачыстай закладкі памятнай капсулы, намагаючыся дапамагчы музею як інфармацыйны партнёр. Калектыў рэдакцыі, дадамо, зрабіў і свой фінансавы ўнёсак у будаўніцтва: адзін дзённы заробак супрацоўнікаў рэдакцыі яшчэ летась быў пералічаны на дабрачынны рахунак, адкрыты па распараджэнні Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі.

Ды і сёння адна з галоўных задач, што стаяць перад кіраўніцтвам музея, — збор сродкаў на будаўніцтва аб'екта, стварэнне новых цікавых экспазіцый. Менавіта гэтыя тэмы і абмеркаваў карэспандэнт "К" з дырэктарам установы Сяргеем АЗАРОНКАМ.

— Сяргей Іванавіч, як ствараюцца і што ўяўляюць з сябе рэкламныя акцыі музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны? У першую чаргу хацелася б даведацца пра тэлемарафон...

— Міністэрства культуры і Белтэлепрадэкспанія сталі ініцыятарамі тэлемарафона. Пры гэтым міністрам культуры асабіста была дадзена ўстаноўка правесці праект на якасна новым узроўні. У выніку мы бачым зусім іншы падыход да тэлепрадукту. Нельга не адзначыць, што і музей прыклаў усе намаганні, каб акцыя прайшла паспяхова.

Такім чынам, цэлы дзень — 29 кастрычніка — на Першым канале цалкам аддаецца акцыі "Пабудзем музей разам!". Будучы запрошаны знакамітыя людзі нашай краіны, якія з ранку да позняга вечара пастараюцца данесці да тэлегледачоў ідэю важнасці ўзвядзення сумеснымі намаганнямі новага будынка музея. Неабходна прадэманстраваць людзям, што іх сродкі пойдучы на сапраўды святую справу.

— Думаецца, каб прыцягнуць неабходныя для рэалізацыі грандыёзных планаў сродкі, музей не абмяжоўваецца толькі гэтай пера-акцыяй?

— Безумоўна, тэлемарафон з'яўляецца толькі адным з вялікага шэрагу мерапрыемстваў музея. Сёння вялікая праца вядзецца сумесна з грамадскімі арганізацыямі, і ў першую чаргу — з Федэрацыяй прафсаюзаў, БРСМ. Вялікую падтрымку аказваюць айчыныя прадпрыемствы, арганізацыі, СМІ, у тым ліку наш даўні сябра — газета "Культура". Але самае галоўнае — не тая сума, якую ахвяруе тая або іншая ўстанова ці чалавек, а сам удзел у гэтай важнай справе.

Цяпер мы рыхтуем правесці акцыю па зборы музейных прадметаў ваеннага значэння, асабліва — буынагабарытнай тэхнікі, якой, у параўнанні з замежнымі музеямі падобнага профілю, у нас кастрафічна не хапае. Тым больш, запланавана стварэнне новай экспазіцыі "Дарога вайны", дзе менавіта рарытэтная тэхніка мусіць заняць асноўнае месца. Каб не замаўляць дарагія копіі, паспрабуем сабраць неабходную тэхніку з айчынных палігонаў, ваенных гарадкоў... Да прыкладу, аднойчы давалося пабачыць рэшткі знішчаных вінтовак Мосіна са штампамі 1941 года і нават царскім арлом! Зразумела, ліквідацыя спісанай зброі зацверджана на кананадаўчым узроўні. Таму тут трэба працаваць мэтаанакіравана, зладжана, з разлікам на разуменне Міністэрства абароны. Цяпер мы атрымліваем асобныя канфіскаваныя прадметы, у тым ліку выяўленыя пры незаконным перасячэнні мяжы. Галоўнае — вылучыць у выніку сапраўдныя перліны.

— Відавочна, з узвядзеннем новага будынка паўстануць пытанні павелічэння штату супрацоўнікаў і ўкаранення інфармацыйных тэхналогій. Наколькі яны актуальныя для вас?

— Мы адштурхваемся ад таго, што ў музея будучы абсалютна новыя задачы. Прынцыповы падыход заключаецца ў тым, што ўстанова мае стаць сапраўдным сацыякультурным цэнтрам.

Неверагодна, але факт: сучасны штат музея на трэць меншы за першапачатковую колькасць супрацоўнікаў у 1944-м! Пры гэтым экспазіцыйныя задачы, колькасць музейных прадметаў выраслі ў шмат разоў. Да прыкладу, у першыя гады

перад намі стаіць задача не проста павялічыць штат музея, а — узбагаціць яго сапраўднымі прафесіяналамі. Невыпадкова некалькі супрацоўнікаў навучаецца ў аспірантуры БДУ па тэме будучай экспазіцыі. Нягледзячы на невялікі бюджэт, наш музей, відаць, — адзіная ўстанова культуры ў Беларусі, дзе аплачваюцца навучанне ў аспірантуры, падрыхтоўка на курсах.

— Для павышэння ўзроўню кампетэнтнасці супрацоўнікаў многімі музеямі свету праводзяцца майстар-

рысныя справы. Прывяду толькі адзін прыклад. У Музеі Ф.Шапэна мы ўбачылі, як вядзецца праца з такой складанай аўдыторыяй, як дзеці малодшага школьнага ўзросту: нашы польскія калегі здолелі зацікавіць малечу з дапамогай малявання, адукацыйных мультфільмаў, коміксаў. Гэтую ідэю мы таксама ўзялі на ўзбраенне і літаральна зараз распрацоўваем свае падобныя праграмы. Я магу выказаць толькі ўдзячнасць польскім, нямецкім, славацкім, расійскім і ўкраінскім калегам, з якімі ў нас склаліся плённыя партнёрскія стасункі.

— Але вернемся да сучасных тэхналогій. Ці працуе музей над стварэннем новага інфармацыйнага прадукту, што здолее зацікавіць гасцей музея, незалежна ад узросту і прафесіі?

— У чарговы раз хачу падкрэсліць вялікую ролю ў развіцці ўстановы Міністэрства культуры, кіраўніцтва якога падтрымлівае ўсе нашы ініцыятывы. Сёння вельмі важна дыферэнцаваць задачы па стварэнні новага будынка і напайненні яго рознага кшталту ноу-хау. Я планую паставіць пытанне перад маладзёжнымі гра-

Ад тэхналогій з Сіліконавай даліны...

Музей гісторыі Вялікай Айчыннай: "кантэнт" для новага будынка

працы фонды налічвалі 10 тысяч экспанатаў, а сёння іх колькасць павялічылася ў чатырнаццаць разоў. І трэба ўлічваць: на перадазе нас чакае асваенне больш як трох тысяч квадратных метраў экспазіцыйных плошчаў. Нельга забывацца і на пастаяннае супрацоўніцтва з установамі адукацыі, прыватнымі асобамі, якое таксама адбірае шмат часу.

Да таго ж, прызнаюся, мы толькі нядаўна распачалі выпуск факсімільных выданняў. І, відавочна, музею проста неабходны паўнаватрасны выдавецкі адзел. Плануецца таксама актывізаваць працу і з сайтам установы, зрабіць яго адным з найлепшых у сваёй катэгорыі. На якасна новым узроўні павінен быць і музейны маркетынг... А таму, паўтаруся,

класы, пастаянна адбываецца абмен вопытам з замежнымі калегамі. Наколькі актыўна выкарыстоўваецца такая практыка ў Беларускаму дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны?

— Я ганаруся тым, што наш музей распачаў супрацоўніцтва з нямецкім Інстытутам Гётэ. Дзякуючы гэтаму, да прыкладу, шэраг супрацоўнікаў музея здолелі на свае вочы пабачыць працу нямецкіх калег. Акрамя таго, вельмі важна, што да ўдзелу ў майстар-класах, якія праводзяцца замежнымі спецыялістамі ў сценах нашай установы, запрашаюцца і супрацоўнікі іншых беларускіх музеяў. Пагадзіцеся, абмен кантактамі, меркаваннямі — вельмі ка-

мадскімі арганізацыямі аб фармаце нашага далейшага супрацоўніцтва. Пагадзіцеся, збор металалому і макулатуры — не справа для таго ж студэнта-праграміста, які мог бы дапамагчы нашаму музею сваімі ўменнямі і здольнасцямі. Акрамя таго, застаецца актуальным пытанне сумеснай працы з арганізацыямі айчыннай Сіліконавай даліны.

У выніку, я перакананы, выкарыстанне найноўшых тэхналогій павінна аказаць надзвычай моцнае пазітыўнае ўздзеянне на нашых гасцей і стане вялікім крокам наперад у музейнай сферы ўсёй краіны.

**Гутарыў Кастусь АНТАНОВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА**

...Да эфекту медыямарафону

Каб даведацца пра ўсе падрабязнасці тэлемарафона, "К" звязалася з куратарам праекта, выконваючым абавязкі галоўнага дырэктара Першага канала Антонам ПІМЕНАВЫМ.

— Згодна з Даручэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, быў створаны План арганізацыйных мерапрыемстваў па зборы сродкаў на будаўніцтва гмаху знакавай для кожнага жыхара краіны музейнай установы, — распавёў Антон Піменаў. — Белтэлепрадэкспанія цягам доўгага перыяду ў эфіры сваіх каналаў транслюе відэаролік з інфармацыяй пра акцыю. Да таго ж, у рамках тэлеперадачы "Добрай раніцы, Беларусь!" штодня выходзяць відэасюжэты пра гісторыю стварэння музея, праект новага будынка, разнастайныя экспанаты, унікальныя дакументы, а таксама пра пералік сродкаў грамадзянамі і арганізацыямі. Але нам падалося, што гэтага недастаткова, таму і нарадзілася ідэя правесці акцыю-тэлемарафон "Пабудзем музей разам!".

— Што чакае гледачоў пад час мерапрыемства?

— Тэлемарафон распачнецца ў 7.25 са спецыяльнага выпуску праграмы "Добрай раніцы, Беларусь!". Яе гасці — прадстаўнікі Беларускага дзяржаўнага

музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, маладзёжных арганізацый, эстрадных выканаўцаў ды іншых медыйных асоб, што пералічылі сродкі на будаўніцтва музея. Цягам дня абудзецца восем прамых уключэнняў: тры — са студыі Белтэлепрадэкспаніі і пяць — з будынка музея, а таксама на тэлеканалах будзе

размешчаны бягучы радок з інфармацыяй аб зборы сродкаў і з усімі неабходнымі рэквізітамі. Да таго ж, мы дамовіліся з "Белтэлекамам" пра выдзяленне бясплатнага нумара, патэлефанаваўшы на які, кожны ахвотны зможа спісаць са свайго рахунку сем тысяч рублёў — суму, якая пойдзе ў фонд усенароднай будоўлі.

— Напэўна, гэтым днём у эфіры Першага канала чакаюцца і паказы адпаведных тэлефільмаў...

— Так, безумоўна. 29 кастрычніка мы тэматычна напоўнім эфір: раніцай выйдзе дакументальная стужка "Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны", удзельнічаюць убацька ваенную драму "Лёс чалавека" з "Залатой калекцыі савецкага кінематографа", а ўвечары будзе прадэманстраваны відэафільм Агенцтва тэлевізійных навін "Захоўваць вечна". Магу запэўніць, што падобныя мерапрыемствы, скіраваныя на максімальнае прыцягненне ўвагі да ўзвядзення новага будынка Музея гісторыі Вялікай Айчыннай, Белтэлепрадэкспанія будзе праводзіць і надалей.

**Занатаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Пятра ОВАДА**

Ноч на дзве дзеі

"Калядныя вечары" ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы распачнуцца ўжо 2 лістапада.

Гаворка — пра найноўшую пастановку Мікалая Пінігіна: тэатральную фантазію ў дзвюх дзехах "Ноч на Каляды" па водле Мікалая Гоголя.

Як заўжды, спектаклі мастацкага кіраўніка калектыву вызначае сапраўды зорны склад творчай групы. Сцэнаграфія — Зіновія Марголіна, музыка — Андрэя Зубрыча, а галоўныя ролі выконваюць прадстаўнікі малодшага пакалення купалаўцаў Арцём Бародзіч, Ганна Хітрык, Святлана Зелянюк-Ская, Павел Харланчук-Южакоў, Аляксандр Казела, а таксама народныя артысты Беларусі Сяргей Журавель і Мікалай Кірычэнка, заслужаныя артысты краіны Зоя Белавосцік, Сяргей Краўчанка, Наталля Качаткова, Тамара Нікалаева...

Як зазначаюць у тэатры, Мікалай Пінігін па-майстэрску стварыў сапраўды захапляльнае відовішча, дзе атмасфера народнага карнавалу не можа пакінуць аб'якавым нікога з гледачоў.

Крыху сонца...

Выстаўка мастацкага тэкстылю ў Гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Шчамялёва — гэта працяг беларуска-грузінскага культурнага праекта.

Ён з поспехам стартваў у верасні ў Гомельскай карціннай галерэі Г.Вашчанкі. Праект ажыццяўляецца пры падтрымцы Пасольства Грузіі ў Беларусі.

У горадзе над Сожам выстаўка называлася "Маляванка — Нахатэбі". Яна аб'яднала сем мастацкаў з Грузіі — Кеці Каўтарадзе, Эка Хунцарыя, Ніно Квавільшвілі, Ірму Рака Хапёр і Ніно Рака Хапёр, Эка Осепашвілі і Така Сазеашвілі, — а таксама трох іхніх калег з Беларусі: Ганну Балаш, Вольгу Аржанюкіну і Таццяну Сінкевіч. Акрамя экспанавання сваіх работ, творцы папрацавалі "ўжывую" ў Дзіцячым рэабілітацыйным цэнтры "Жывіца". Разам з калегамі з Беларусі грузінскія мастачкі цягам некалькіх дзён праводзілі майстар-класы і па іх выніках (дзіцячыя малюнкi на тэму "Мая мара") стварылі манументальнае пано ў падарунак Цэнтру.

У Мінску ў перыяд экспанавання выстаўкі і на яе фоне будучы праведзены асобныя мерапрыемствы для інвалідаў і два спецыялізаваныя Кінаклуба Галерэі Шчамялёва, прысвечаныя гісторыі беларуска-грузінскіх культурных сувязей і, вядома, паказам грузінскага кіно — як класікі, так і сучаснага, цяпер у нас практычна невядомага.

Музыка для курсантаў і...

Духавы канцэртны аркестр "Няміга" распачаў у Акадэміі Міністэрства ўнутраных спраў краіны цыкл канцэртаў беларускай музыкі.

Ініцыятарам акцыі выступіла кафедра інструменту Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Традыцыі такога супрацоўніцтва "дзвюх М" — музыкі і міліцыі — закладаліся яшчэ ў савецкія часы.

Для першага канцэрта цяперашняга цыкла аркестр "Няміга" падрыхтаваў адмысловую праграму, дзе знайшлася месца як арыгінальным партытурам для духавых, так і пералажэнням. Рыхтаваліся і кампазітары: спецыяльна для праекта яны напісалі колькі новых твораў. Публіка вітала духавую музыку Яўгена Лебава, Дзмітрыя Смольскага, Віктара Войціка, Вячаслава Кузняцова, Уладзіміра Каральчука, Мікалая Літвіна, Сяргея Янковіча, а таксама песні Ігара Лучанка, Леаніда Захлеўнага, Валерыя Іванова ў выкананні Марыны Васілеўскай.

— Мы былі вельмі ўражаны, — распавёў галоўны дырыжор аркестра "Няміга" Аляксандр Сасноўскі, — такім прыёмам. У зале было кіраўніцтва Акадэміі МУС, афіцёрскі склад, курсанты. Прызнацца, хваляваліся, бо праграма — далёка не простая для ўспрыняцця. Але сярод слухачоў аказалася шмат аматараў, якія і самі спрабуюць сябе ў музычнай творчасці. Так ужо яшчэ адзін праект: падрыхтаваць канцэрт, дзе саліраваць з аркестрам будучы курсанты.

Манументальнае — не маментальнае!

“Вялікі стыль” з прывязкай да прасторы

Фрагмент выставкі. На першым плане — работа У.Слабодчыкава “У лодцы” (г. Фучжоў, Кітай).

Даўно вядома, што Беларусь — краіна праслаўленых архітэктурна-мастацкіх ансамбляў, прыгожых вуліц і праспектаў, паркаў і палацаў. І — помнікаў манументальнага жывапісу ды скульптуры ў вялікіх і малых гарадах.

Канешне, сабраць іх разам і прадставіць гледачу можа толькі буйная выстаўка, складзеная з фатаграфій аб’ектаў, эскізаў, кардонаў, рабочых мадэлей, фрагментаў у матэрыяле і г. д.

Словам, работа не з лёгкіх, але такая доўгачаканая экспазіцыя, арганізаваная Беларускай саюзам мастакоў з удзелам яго мастацка-вытворчых камбінатаў і міністэрства культуры краіны, 20 кастрычніка адкрылася ў Палацы мастацтва.

Падкрэслі, праект — грандыёзны. Ён патрабаваў шмат нама-

нага мастацтва за ўвесь паспяванны перыяд! Першая прайшла чвэрць стагоддзя таму, другая — у 2007-м.

Сённяшняя экспазіцыя, у параўнанні з імі, уключыла ў сябе ўсе асноўныя віды манументальнай і манументальна-дэкаратыўнай творчасці — ад скульптурна-архітэктурных помнікаў, манументаў, мемарыялаў і жывапісу (мазаікі, вітражы, роспісы, зграфіта) да прыкладнага і дызайнерскага мастацтва (габелены, кераміка, шкло ў інтэр’ерах і г. д.). Прадстаўлены таксама некаторыя эскізы, рабочыя мадэлі, фрагменты ў матэрыяле: абсалютна ўсе творы — з архітэктурна-прасторавай прывязкай іх існавання.

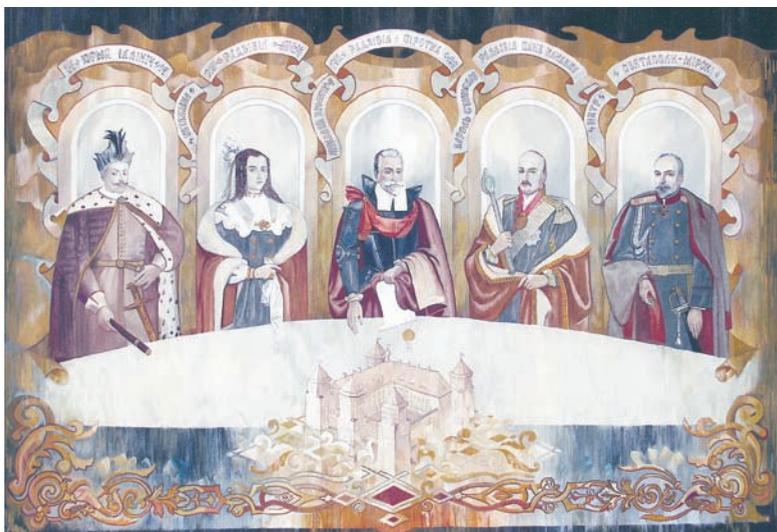
Акрамя таго, паказаны шэраг бліскучых станковых жывапісных твораў нашых патрыярхаў, якія стаялі ля крыніц адраджэння сучаснага манументальнага мастацтва: А.Кішчанкі, Г.Вашчанкі, У.Стэльмашонка, З.Літвінавай, а таксама серыя палотнаў

У.Зінкевіча, сённяшняга кіраўніка кафедры манументальнага роспісу Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў).

Але галоўнае месца ў экспазіцыі занялі, канешне ж, работы, што ўпрыгожваюць Нацыянальную бібліятэку Беларусі, Палац Рэспублікі, мінскую гарадскую ратушу, Вялікі тэатр оперы і балета, гатэль “Еўропа”. Што ж да помнікаў і мемарыялаў, дык, мабыць, усе, створаныя на тэрыторыі нашай краіны за апошняе дзесяцігоддзе, знайшлі сваё месца на выставачнай пляцоўцы Палаца.

Таксама тут прадстаўлены і манументальныя творы, якія беларусы пакінулі “на памяць” іншым краінам: Кітаю, Расіі, Украіне, Турцыі, Японіі.

Словам, экспазіцыя наглядна прадэманстравала, што сёння адбываецца ў мастацтве “вялікага стылю”, і дала нагоду для пастаноўкі шэрагу найважнейшых праблем, якія тычацца

В.Даўгала, Г.Жарын, У.Тоўсцік. “Уладальнікі замка” (Мірскі замак).

А.Арцімовіч. Помнік, прысвечаны падзеям 1812 г. на Бярэзіне.

месца і ролі манументалістыкі ў жыцці грамадства на пачатку XXI ст. І, напэўна, гэта самае галоўнае. Бо з усіх відаў выяўленчага мастацтва манументальнае творчасць і па сёння з’яўляецца найбольш важнай і дзейснай сферай эстэтычнага і ідэалагічнага ўплыву на розумы і лад жыцця чалавека, які пастаянна жыве ў асяродку такога мастацтва. Невыпадкава апошняе называюць “чалавечымі арыенцірамі”. Па вялікім рахунку, манументалізм — гэта не прыём і не тэхніка, а метады мыслення мастака, адлюстраванне асаблівасцей яго светапогляду, светаўспрымання, светаадчування.

На мой погляд, яна дае ўсебаковае ўяўленне пра творчыя дасягненні беларускіх графікаў за апошнія два гады. І хаця гледачы добра ведаюць многіх з удзельнікаў па ранейшых выстаўках, гэтая творчая справаздача з’яўляецца своеасаблівым адкрыццём і для аматараў-гурманаў мастацтва. Тут не толькі шырокая тэматыка, разнастайныя віды і жанры графічнай творчасці — ад гісторыі беларускага народа да сімволіка-алегарычных пошукаў таго, чым мы сёння жывём, ад “фігуратыўнага” рэалізму да абстракцыі. Тэхнікі і матэрыя-

У.Вішнеўскі. З серыі “Эскіз праекта”.

Мастацкая экспазіцыя “Графіка-2011”, якая працуе ў Палацы мастацтва, выходзіць далёка за рамкі заяўленай уласна выстаўкі членаў творчай секцыі графікі БСМ, бо ў ёй прынялі ўдзел мастакі іншых секцый ды аб’яднанняў, а таксама творцы з рэгіёнаў краіны, у прыватнасці, з Брэста, Гродна і Пінска. Такім чынам, экспазіцыя цалкам адпавядае статусу рэспубліканскай. І гэта правільна.

Колькі вострых “Я” ў экспазіцыі?

“Графіка-2011”: чорна-белае, каляровае і спроба “аб’ектыўнага зрэзу”

У.Васюк. “Гукі мінуўшчыны”.

лы — практычна ўсе, што існуюць сёння ў нашай графічнай “гаспадарцы”: лінарыт, літаграфія, афорт, аловак, пяро, пастэль, акрыл, фотапринт, гратаж, змяшаная тэхніка, шмат акварэлі (хаця я апошняю больш прылічваю да жывапісу, бо з графікай я звязвае толькі папера). Ёсць таленавітыя работы і ў кніжнай ілюстрацыі: Н.Сустава, М.Казлоў, У.Вішнеўскі, У.Даўгала, Т.Шэлест, З.Ягоўдзік (яе прыгожы дыплом — ілюстрацыя да твора В.Морт “Утопія”, мне вельмі спадабаўся). На высокім узроўні выглядаюць творы Ю.Хілько

В.Славук. “Першы снег”.

да вершаў М.Багдановіча, М.Басальгі — да кнігі У.Караткевіча “Хрыстос прызямліўся ў Гародні”, І.Гардзіёнкі — да кнігі А.Краўцэвіча “Гедымін”.

Так што “чуткі” аб тым, нібы беларуская кніжная графіка знаходзіцца сёння ў нейкай стагнацыі, не адпавядаюць рэальнасці. Тут больш пытанняў да выдавецтваў, якія павінны на ўсю моц выкарыстаць патэнцыял падобных мастакоў.

Ю.Якавенка. “Строй”.

Так, выстаўка дае вялікі матэрыял для размовы аб разнастайнасці нашай выяўленчай культуры, аб майстэрстве мастакоў-графікаў, аб імкненні творцаў, старэйшых і маладых, ствараць абагульнены вобраз таго свету, у якім мы жывём, па-філасофску падысці да складаных праблем, што нас хваляюць. Можна назваць шэраг работ, дзе прысутнічае вострае аўтарскае “Я” — часам ускладненае асацыятыўнасцю пластычных хадоў, часам паглыб-

ленае тонкім духоўным дыялогам з жыццём, часам афарбаванае ў нейкае экстравагантнае чорна-белае ці каляровае “адзенне”. Гэта, да прыкладу, графічныя серыі Р.Сустава, Ю.Шацілы, У.Вішнеўскага, афорты Л.Алімава, Г.Цімохавай, Г.Ларынай-Дзіміра, літаграфіі А.Басальгі, В.Нікішынай, малюнкi Я.Шатохіна, акварэлі Я.Шутава, М.Бушчыка, Ю.Якавенкі, У.Рынкевіча, В.Паўлаўца, П.Татарнікава — усіх не пералічыць, бо экспазіцыяная карціна папраўдзе цікавая і дае шмат магчымасцей для асэнсавання таго, што ж на самой справе адбываецца ў айчынай графіцы. Ці ёсць творы не вельмі дасканалыя? Канешне, як і на ўсялякай выстаўцы, але і гэтыя, “не вельмі дасканалыя”, — таксама “аб’ектыўны зрэз” нашага мастакоўскага быцця.

Фэнтазі “Харошак”

Палёты насустрач каханню

“Наш гонар”, “сапраўдны дыямент”, “наша каштоўнасць”, “узор служэння беларускай нацыянальнай культуры” — такімі эпітэтамі асыпалі народную артыстку нашай краіны Валянціну Гаяву прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі і Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы на юбілейным канцэрце нязменнай кіраўніцы “Харошак” у Палацы Рэспублікі.

Абсалютна аншлаговая зала, кветкі ад Прэзідэнта (віншаванне Кіраўніка дзяржавы было даслана акурат на дзень нараджэння творцы ў ліпені), бясконца чарада ўдзячных прыхільнікаў. Сама ж юбілярка па некалькі разоў напрыканцы кожнага аддзялення паўтарала, звяртаючыся да глядачоў: “Мы вас любім!” І гэтыя словы выказанага ўголас пачуцця ўспрымаліся своеасаблівым ключом да разгадкі не толькі прэм’ерных нумароў ды самога юбілейнага канцэрта “Мой лёс — “Харошкі”, але і ўсёй твочай дзейнасці знакамітага харэографа.

Раптам стала зразумела, што літаральна ўсё, пастаўленае В.Гаявой, — пра любоў і, вядома, з любоўю! Не абышлася без пранікнёна вырашанай тэмы кахання і прэм’ерная чатырохчасткавая кампазіцыя “Лясная легенда”, звернутая да часоў язычніцтва. Ідзі ўвасаблення ў танцы гэтай далёкай дахрысціянскай эпохі, пэўна, літаральна луналі ў паветры: акурат тыдзень таму свае прэм’еры, таксама прысвечаныя прашчурам, прадставіў Дзяржаўны ансамбль танца на чале з юбілярам Валянцінам Дудкевічам. Але ж наколькі рознымі атрымаліся аўтарскія погляды! Замест мужчынскай брутальнасці В.Гаявая ўзвела на

п’едэстал высокую рамантыку, бліжнюю (не па стылі, а па духу) “Вясне свяшчэннай” у пастаноўцы Валянціна Елізар’ева, толькі — са шчаслівым фіналам. Пасля ўрачыстых шэсцяў паляўнічых з галавой забітага зубра, пасля паядынку не на жыццё, а на смерць, калі з-пад мячоў сыплюцца іскры, на сцэне застаюцца двое закаханых. Яны не заўважаюць нічога навокал, акрамя адно аднаго... Падобныя “ціхія” кульмінацыі для В.Гаявой — зусім не рэдкасць. Ва ўсё часе і нават па-за часам яе цікавяць найперш, чалавечыя пачуцці. Менавіта пра гэта — адметнасць індывідуальнасцей, характараў, чалавечых пачуццяў — усе ейныя

кампазіцыі. А ўсё астатняе — і разнастайныя кінапрыёмы, дзе выкарыстоўваецца “паралельнае дзеянне”, і амаль “кінамантаж”, элементы тэатра масак, традыцый рэнесанснага жывапісу, і многае іншае — толькі дапаўненне да асноўнай тэмы, упрыгожанне яе разнастайнасцю адгалінаванняў і подыхам вечнасці.

Прэм’ерная “Лясная легенда” будзе адкрываць новую праграму ансамбля — “Палёты па-над часам”, з якой калектыў паедзе ў Германію ды іншыя краіны Еўропы. Цікава, што ўжо першы нумар гэтай кампазіцыі — “Дзор” — пачынаецца сапраўднымі палётамі, нібы з жанру

фэнтазі: спрытныя хлопцы, прабіраючыся да зор, нават не скачуць па сцэне, а папраўдзе лунаюць — на мяжы чалавечых магчымасцей. Харэограф так паставіла гэтую сцэну, што здаецца, быццам мы бачым не жывое выкананне, а нейкія камп’ютарныя эфекты — настолькі мякка, палётна, імкліва “пералетаюць” героі з месца на месца. Паралелі з жанрам фэнтазі, надзвычай запатрабаваным сёння ў моладзі, захоўваюцца і надалей. У вакальна-харэаграфічнай замалёўцы з жыцця вандруных артыстаў “Дуда” артысты падобныя да вялікіх лялек, якімі кіруе чалавек: ну немагчыма, здавалася б, так пластычна і запаволена, бы ў рапідзе, рухацца і зноў лётаць! А як вабіць багацце шыкоўных строяў

у нумарах эпохі Адраджэння — фантастыка, дый годзе!

Па замове нямецкага боку, праграма “Палёты па-над часам” павінна ўключаць цыркавыя нумары. Некаторыя такія ўкрапанні ў “Харошак” ужо з’явіліся, прычым літаральна за некалькі гадзін да юбілейнага вечара, калі прыехалі ўкраінскія жанглеры ды іншыя артысты. І калі бойка на мячах у “Рытуале” надта адцягвала на сябе ўвагу, заміна-

ючы асноўнай дзеі, дык увядзена не цыркавыя артыстаў у кампазіцыю “Плошча ў Полацку” аказалася настолькі гарманічным, быццам харэограф сама прыдумвала ім пластыку. Увогуле ж, спалучэнне харэаграфіі з цыркам у дадзеным кантэксце працягвала ідэю сінтэзу мастацтваў, на якой будуюцца ўся творчасць “Харошак”. Кожная іх праграма — цэлы спектакль, які не толькі прыносіць эстэтычную асалоду, але і вымушае больш спагадліва ставіцца да сваіх блізкіх і ўсяго чалавечтва. Іншымі словамі, першай была — любоў. І яна ж застанеца апошняй.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА
На здымках: сцэны з нумароў “Лясная легенда”, “Дуда”.

Праект “Рускія сезоны XXI стагоддзя” зноў “прысезоніўся” ў Мінску. Акурат тыдзень таму знаныя салісты і тэатр “Крамлёўскі балет” паказалі на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі аднаактовыя спектаклі “Тамара”, “Балеро” і харэаграфічную мініяцюру “Прысвячэнне Дзягілеву”. А яшчэ праз тыдзень, 9 лістапада, мастацкі кіраўнік праекта, знакаміты Андрэй Ліепа прадставіць пастаноўкі “Тамара” і “Шахразад”, здзейсненыя разам з нашай трупай. Яны не толькі папоўняць бягучы рэпертуар, але і будуць вывозіцца на гастролі — разам з іншымі адноўленымі ў рамках праекта балетамі.

Калі праект легендарнага С.Дзягілева называўся “Рускія сезоны ў Парыжы”, дык А.Ліепа марыць ператварыць у “маленькі Парыж” самыя розныя гарады свету. А сярод іх — і нашы абласныя цэнтры: там у хуткім часе таксама будуць паказаны адноўленыя спектаклі, што справілі ці яшчэ спраўляюць сваё 100-годдзе. Праўда, захаваліся тыя спектаклі па-рознаму. Адны (да прыкладу, “Сіні Бог”) — даволі поўна. Іншыя (як той жа “Тамар”) — практычна страчаны. Але Андрэй паставіў сабе за мэту аднавіць ці, калі эскізы дэкарацый, сцэнічных строяў і само апісанне балета не захаваліся, — нафантазіраваць усё, што тычылася тых гістарычных “...Сезонаў”. І — галоўнае — паказаць усё гэта свету! Таму паралельна з пастаяннымі гастролі ідзе далейшая пастававая праца. Так, у чэрвені — ліпені наступнага года адраджэння дзягілеўская “Клеопатра” на музыку А.Арэнскага. І літаральна адразу паедзе ў Парыж! А пасля, як спадзяецца А.Ліепа, будзе паказана і ў Мінску.

Пакуль жа знакаміты танцоўшчык, які ў справе аднаўлення былых спектакляў працягвае рас-

пачатае сваім бацькам — Марысам Ліепам, не стамляўся казаць кампліменты на адрас беларускай трупы:

— У вас пяць пар шыкоўных салістаў! Два спектаклі былі вывучаны артыстамі літаральна за два тыдні, яшчэ ў мой ранейшы прыезд, і цяпер мы толькі падтрымліваем іх...

Мастачка праекта Ганна Нежная з не меншым захапленнем гаварыла пра нашы Тэатральныя майстэрні:

— Паверце, у нас ужо даўно такога няма! А ў вас — захаваны найлепшыя традыцыі ручной працы, калі тая ж вышывка робіцца з любоўю і станоўчай энергетыкай майстрых, а не тым жа метадам аплікацыі, які толькі імітуе раскошу. Розніца бачная адразу! Дый тканіны ў вас выкарыстоўваюцца вельмі добрыя, натуральныя, чаго ўжо мы даўно не маем. А ўсё гэтыя, здавалася б, дробязі насамрэч вельмі важныя. Бо асабіста для мяне як для мастачкі галоўнае, чаму нас вучаць дзягілеўскія спектаклі, — гэта выяўленне твочай індывідуальнасці мастака. Бо Дзягілеў як папраўдзе геніяльны, кажучы сучаснай мовай, менеджар і прадзюсар зламаў тагачас-

“Сезонныя” балеты

Аўтарскі менеджмент для “маленькага Парыжа”

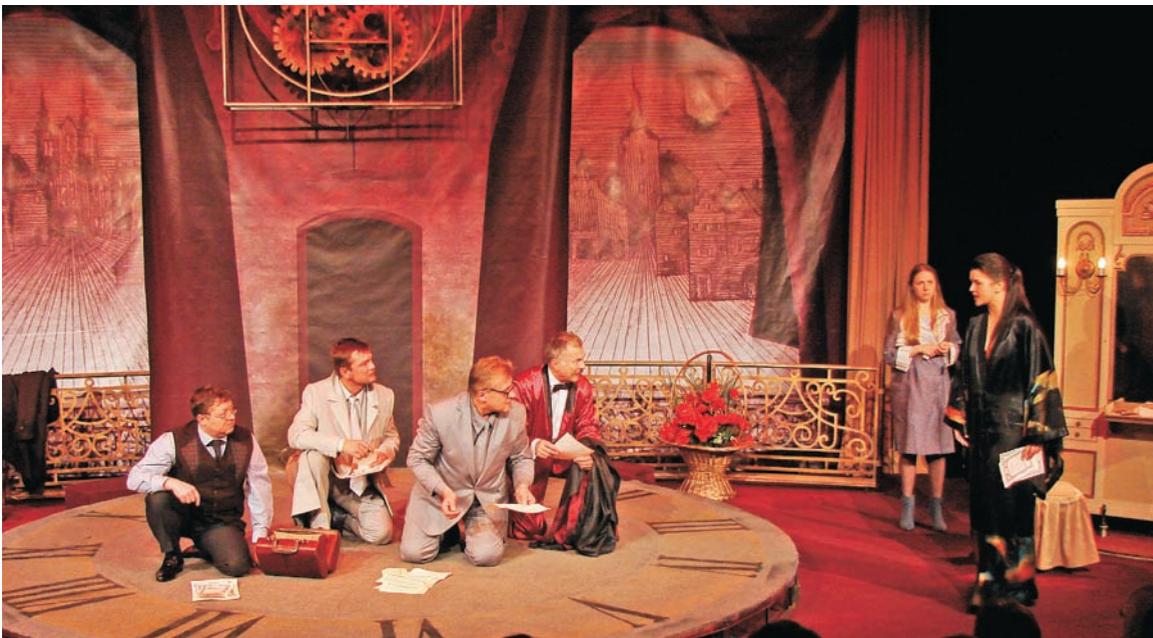
Сцэна са спектакля “Тамар”.

ная сцэнаграфічныя традыцыі Вялікага тэатра, зарыентаваныя на этнаграфічнасць. Ён запрашаў яркіх, неардынарных мастакоў, сапраўдных творчых асоб, нават калі яны раней ніколі не працавалі ў тэатры, бо справядліва лічыў, што сцэнаграфія павінна дапаўняць спектакль аўтарскім бачаннем. Да гэтага ж імкнёмся і мы. Калі эскізы добра захаваліся, выкарыстоўваем нават камп’ютэрныя тэхналогіі, якія максімальна набліжаюць копію да арыгінала, калі ж не — па магчымасці поўна вывучаем традыцыі і побыт краіны, дзе адбываецца дзея, і далучаем асабістае стаўленне да ўсяго гэтага, бо сцэнаграфічнае афармленне можа быць не толькі прыкладным жанрам, але і самастойным мастацкім творам...

Папраўдзе самастойнымі мастацкімі творамі ўспрымаліся і асобныя сольныя партыі ў прадэманстраваных балетах, асабліва на фоне далёка не лепшага ўзроўню кардэбалета. Тое ж “Балеро”, у свой час напісанае М.Равелем менавіта для танцоўшчыцы Іды Рубінштэйн і па яе замове, падкрэсліла асаблівае сонечнасць цяперашняй выканаўцы — грацыёзнай, з чароўнай пластыкай рук Ілзе Ліепа. Дый царыца Тамара (Аляксандра Цімафеева) у балете “Тамар” выглядала не жорсткай раковай жанчынай, а хутэй, гарэзлівай, хаця і крыху

разбэшчанай прыгажуняй, якая ад самоты і тугі не ведае, што робіць, плыве па хвалях лёсу і эмоцый без асаблівага асэнсавання таго, што адбываецца з ёй і ейнымі падначаленымі.

Гэты балет, нагадаем, атрымаў не рэканструкцыю, а практычна новую пастаноўку, таму ў ім выкарыстаны і лазарная тэхналогія, і стылістычныя элементы мадэрна. Але, нягледзячы на ўсё гэтыя “прынады” для глядачоў і ўдзел добрых салістаў (акрамя герані, гэта Ілья Кузняцоў і асабліва Ігар Піваровіч у партыі Візіра, якой увогуле не было ў арыгінале Міхаіла Фокіна), спектакль, як і балетны вечар увогуле, вымусіў... засумаваць. Ён добра выявіў, куды рушыла мастацтва балета за стагоддзе: ад прыгожага відовішча (па сутнасці, своеасаблівага шоу) да пульсуючых думак і глыбокіх філасофскіх абагульненняў. Каб пераканацца ў гэтым, дастаткова было параўнаць убачанае “Балеро” з аднайменным спектаклем В.Елізар’ева, што ідзе ў нашым тэатры цягам амаль 30 гадоў. Але ж ці не вяртаемся мы апошнім часам да першай згаданай тэатральнай мадэлі, блізкай да бяздумнага, няхай і прыгожага шоу? Гэта становіцца амаль што тэндэнцыяй, і не толькі ўласна ў балете, — так што тут ёсць над чым паразважаць.

Існуюць драматургічныя творы, якія ставяцца даволі рэдка, аднак уяўляюць з сябе прывабны, смачны "кавалачак" для акцёраў і рэжысёраў. Прычыны гэтага досыць банальныя: з аднаго боку, такі твор відавочна дазваляе заглябіцца ў псіхалогію вобразаў, адчуць аўтара ды і прадэманстраваць уласныя творчыя магчымасці, з іншага ж — трымае "за каўнер" цвёрда перакананасць, што сучасны глядач здольны ўспрымаць адно толькі камерцыйны, забаўляльны тэатр і не ў стане адэкватна падключыцца да інтэлектуальнай драматургіі. Некаторыя з рэжысёраў спрабуюць паяднаць два гэтыя светлы, як тое зрабіла Таццяна Траяновіч у новай прэм'еры "Сродак Макропуласа" Карэла Чапека ў Тэатры-студыі кінаакцёра.

Пасля працы над сваім папярэднім спектаклем — "№ 13" паводле Рэя Куні — Таццяна Траяновіч і ў "Сродку Макропуласа" працягвае рабіць стаўку на дэтэктыўны жанр: яна разлічвае, што менавіта прыхаваная да пары да часу інтрыга і станецца той "разыначкай", якая прывабіць да спектакля глядача. Ды хача сам па сабе разлік гэты мае пад сабой пэўны падставы, усё ж у дачыненні да твора Карэла Чапека ён значна збядняе тое творчае поле, на якім акцёры дэманструюць нам уласныя прафесійныя знаходкі.

Эквівалент душэўнага спакою

Страх Чапека і Макропуласа

На жаль, рэжысёр не скарыстала таго патэнцыялу, які давала спектаклю сцэнаграфія Дзмітрыя Мохавы. Дэкарацыі, задуманыя ў першай частцы як кабінет адваката, а ў другой — як тэатральнае закуліссе, здавалася, існуюць самі па сабе, у статусе ні да чаго не абавязваючага і ніякім чынам не задзейнічанага "афармлення". А, між іншым, адчуванне і аб'грыванне дакладна зададзенай прасторы-атмасферы магло б пэўным чынам арганізаваць і абзначыць тыя ролі-амплуа, якім надзяляе сваіх персанажаў Чапек. Бо для яго кожны з герояў — не проста чалавек са сваім характарам, а своеасаблівы "тыпаж" светапогляду і падыходу да жыцця.

Ды, папраўдзе сказаць, "Сродак Макропуласа" ва ўсе часы ўспрымаўся рэжысёрамі як матэрыял бенефіснага характару, дзе першай скрыпкай выступае выканаўца галоўнай ролі — спявачкі Эмілі Мірці. У прэм'ерным спектаклі Тэатра-студыі кінаакцёра яе выканала Вера Палякова (у другім складзе глядачы змогуць убачыць Валерыю Арланаву). І варта зазначыць, актрыса дала падставы для сур'ёзнай размовы пра сваю гераіню. Веры Паляковай не ўпершыню іграць "жанчын без узросту" — варта згадаць хача б я гераіню з фільма "На спіне ў чорнага ката". Аднак, у адрозненне ад кінамаста, тэатральная прафесія падкупляе менавіта тым, што акцёры існуюць у непасрэднай блізкасці ад глядача, без "пасрэдніцтва" мантажу і спецефектаў. І часта здараецца, што кінапоспех зусім не адпавядае тэатральным здабыткам. Чаго, прынамсі, не скажаш пра акцёрскую ігру Веры Паляковай. З першых хвілін існавання на сцэне актрыса ўдала і дакладна перадае нам не ўзрост сваёй гераіні (якой, паводле п'есы,

няглядзчы на малады выгляд, ажно 337 гадоў), а — унутраны стан душы Эмілі Мірці, чалавека, стомленага адсутнасцю магчымых жыццёвых адкрыццяў і з гэтай прычыны толькі фармальна "існуючай" у свеце людзей.

Актрыса прыадкрывае нам той факт, што гераіня Чапека — фігура не дэтэктыўнага шэрагу, яна — трагічная ахвяра жыцця і людзей, дзячына, на якой у 18 гадоў быў пастаўлены першы "эксперымонт" і якая з таго самага часу стала не такая, як усе. Позірк яе "скрозь" людзей асабліва характэрны ў сцэнах прызнання ў каханні, што адно за другім сыплюцца з вуснаў мужчын рознага ўзросту, якія, відавочна, ўжо не здольныя заінтрыгаваць або нават проста зацікавіць Эмілі Паляковай. Аднак дэтэктыўная спружына, "сціснутая" рэжысёрам, у шэрагу момантаў замянае таму, каб драматызм гэты змог раскрыцца на поўніцу. Асабліва ў такой важнай — першай — сцэне з'яўлення Эмілі Мірці. Рэжысёр пераконвае нас, глядачоў, што ў кабінет адваката зазірнула "дзіўная" жанчына, якая ведае тое, чаго не ведае ніхто іншы. І толькі ў фінале спектакля, калі Вера Палякова пераадоўвае такі зніжэнне інтэлектуальна-філасофскага гучання п'есы і прамаўляе свой фінальны маналог, становіцца зразумела, што перад намі прайшла гісторыя жанчыны, якая страшэнна баялася памерці, але ў выніку ўбачыла, што заставацца жыць сярод тых, хто яе акружае, — яшчэ страшней.

А, зрэшты, гэта мог бы быць спектакль пра тое, што, па сутнасці, у кожнага з нас, людзей, існуюць свае страхі і фобіі. Адны з нас старанна намагаюцца іх захаваць як мага глыбей, другія — становяцца іх ахвярамі і рабамі, трэція пераключаюцца на ігру пацучыямі і эмоцыямі іншых, чацвёртыя робяць выгляд, што гэта ўсяго толькі ілюзія... І ў выніку амаль кожны пазбаўляе сябе магчымасці атрымаваць радасць і асалоду ад уласнага жыцця. Ды, урэшце, інтрыга са сродкам Макропуласа, які абяцае амаль вечнае жыццё, адыходзіць на другі план, трапляючы ў цень іншага, больш прынцыповага, пытання: якім павінна быць жыццё кожнага, каб нам не было сорамна ні за адзін пражыты дзень? Ці існуе "эквівалент" душэўнага спакою і чалавечнасці? І наколькі мы сапраўды здольныя і гатовыя бачыць ды разумець людзей, якія знаходзяцца і жывуць побач з намі?

На здымках: сцэна са спектакля; Вера Палякова ў ролі Эмілі. Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Заканадаўцы трэндаў

На прасцягі!
На фестывальныя...

У рамках Міжнароднага тэатральнага форуму "ТЭ-АРТ", бадай, самай прадстаўнічай стала праграма польскага тэатра, прадстаўленая дзякуючы праграме "Я, культура". Сталічныя глядачы паглядзелі спектаклі самых розных жанраў і накірункаў: "Фэйс-кантроль" Тэатра Восьмага дня, "Сляпыя" паводле Ж.Сарамага Тэатра "КТО", "Браты Карамазавы" тэатра "Правізорыум", "Голад Кнута Гамсуна" сцэны InVitro Цэнтральнага тэатра, "48/4" Люблінскага тэатра танца і, канешне ж, пастановку "У нас усё добра" тэатра "TR-Варшава".

якая доўжылася больш за тры гадзіны і сабрала разам практыкаў беларускага, польскага, расійскага, эстонскага тэатраў. Якія ж механізмы існуюць для "ажыўлення" тэатральнай цікавасці да ўласнага калектыву як з боку тэатральнай грамадскасці, так і ў вачах свайго сталага глядача? Тэатральны крытык Лукаш Дрэўняк зазначае, што польскі тэатр у 90-я гады мінулага стагоддзя пачаў свой прарыў на еўрапейскі рынак з таго, што адчуў унутраную патрэбу не адно толькі трымацца за ўласныя традыцыі, а вучыцца ва ўсіх, у каго толькі можна, так што часта нагадваў сабе істоту, якая намагаецца глядзець на Запад і на Усход адначасова. Намеснік дырэктара Санкт-Пецярбургскага Тэатра Юных Гледачоў імя А.Бранцава і дырэктар фестывалю "Вясёлка" Зінаіда Гуляева адзначыла, што запрашэнне пастановак і іх ствара-

Не заглябляючыся ў расповед пра самі пастановкі, кожная з якіх знайшла ў Мінску "свайго" глядача, хочацца крыху паразважаць пра тыя фестывальныя тэндэнцыі, якія сёння абзначваюцца на нашай тэатральнай глебе. Хача дзякуючы пастаяннай працы вядучых айчынных дырэктараў фестывалю нам не выпадала скардзіцца на "геаграфію" гасцей, усё ж можна казаць, што спектаклі, якія зазналі сусветны поспех, на айчынных падмостках амаль не з'яўляліся. І калі ў апошнія гадоў пяць, зноў жа, дзякуючы фестывалю, на нашы сцэны сталі трапляць "постсавецкія" заканадаўцы тэатра-

льнай мады з Расіі ды краін Балтыі, то пазнаёміцца на ўласныя вочы з трэндавай еўрапейскай рэжысурай мы змоглі, бадай, толькі зараз. Таму прыезд у Мінск такой буйной фігуры, як Ежы Яжына, можна лічыць папраўдзе знакавым.

Малады рэжысёр, якога ўжо даўно называюць адным з флагманаў польскага і еўрапейскага тэатра, нават вырашыў застацца ў Мінску на больш працяглы тэрмін, чым планавалі раней, адмовіўшыся ад паездкі ў шэраг еўрапейскіх гарадоў. Ён шчыра прызнаўся, што не ведае абсалютна нічога пра тэатр беларускі, пацвердзіўшы сваімі словамі актуальнасць "круглага стала", зладжанага арганізатарамі "ТЭАРТУ" і прысвечанага п'ятніцнаму развіццю ды трансфармацый тэатральнага мастацтва ў сучасным зменлівым свеце. Акурат тэма прасоўвання ўласных творчых здабыткаў і інтэграцыі іх у сусветны тэатральны працэс стала магістральнай пад час гэтай размовы,

Не займаючыся рыторыкай адносна таго, ёсць у нас ці не спектаклі, варта таго, каб прадстаўляць Беларусь на еўрапейскай тэатральнай прасторы, Таццяна Арлова паспрабавала засяродзіць увагу на тым, што мы часта не надаём належнай увагі рэальным фактам. А яны ўжо сёння даюць для гэтага платформу, маючы на ўвазе шырокую запатрабаванасць у Еўропе айчынных рэжысёраў-лялечнікаў, а таксама мабільнасць і высокі прафесійны ўзровень беларускіх акцёраў, якія працуюць у жанры монаспектакля. І яна апеллявала менавіта да канцэнтрацыі намаганняў і дапамогі тым, хто рэальна выходзіць за межы краіны. Бо толькі практыкі крок за крокам здольныя ствараць рэальныя прэцэдэнты для таго, каб пра тэатральнае мастацтва Беларусі ведалі ў свеце.

На здымках: сцэны са спектакляў "Сляпыя", "Старасвецкія памешчыкі".

(Заканчэнне. Пачатак у № 43.)

Святлана прайшла два туры, і тут Віктар сказаў: “Хопіць Ваньку вяляць. Масква не для цябе, яна цябе загубіць”, — і павёз нявесту ў Мінск, дзе яна разам з А. Мілаванавым, Ф. Варанецкім, Б. Масумян, Л. Крукам паступіла ў Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкае інстытут у майстэрню Д. Арлова. Калі яны ажаніліся, Турава было 23 гады, Святлане — 20. І ў 1965-м у іх нарадзілася дачка Алена, сёння шырока вядомая як таленавіты кінарэжысёр, кампазітар, паэт. Але, як часта бывае ў асяроддзі творчых сем’яў, “любовная лодка разбілася о быт”...

Другім разам Віктар узяў шлюб з актрысай Вольгай Лысенка, якая здымалася ў некалькіх яго карцінах, у тым ліку ў стужцы “Людзі на балоце”, “Меншы сярод братоў”, “Пераправа”. Але пра дадзены перыяд жыцця Віця мне ніколі не расказаў. Затое я добра ведаю трэцюю і апошнюю жонку Турава — цудоўную Тамару. З ёй, мне здаецца, ён знайшоў сваё, па-сапраўднаму сямейнае, шчасце. Яно, на жаль, цягнулася не вельмі доўга...

А яшчэ я памятаю, як на маіх вачах Тураў пакутаваў над праектам новага Закона пра кіно, прынцыпы якога выказаў у сваім артыкуле, надрукаваным у

...А яшчэ ў кулуарах барацьбіты за мараль ганьбілі Турава за разводы з жонкамі. На гэтую далікатную тэму мы з Віктарам амаль не размаўлялі. Толькі калі-нікалі ён штосьці казаў “тэлеграфнымі” фразамі. Першых дзвюх жонак я не ведаў. Толькі ад Турава дазнаўся, што з першым яго каханнем — Святланай Зузенка — я, аказваецца, паступаў летам 1957 года ў ВГИК: пасля магилёўскай дзясцігодкі яна вырашыла стаць актрысай. Віктар гэтым часам навучаўся рэжысуры. Перайшоў на трэці курс, але, калі не памыляюся, ужо меў запрашэнне працаваць на кінастудыі “Беларусьфільм”. Як-ніяк, чалавек таленавіты, да таго ж, беларус, магилёўчанін — словам, свой, дамарослы...

Фота Геннадзя Жыжкова

На сваім 60-годдзі. Апошні здымак Віктара Турава.

Віктар Тураў, які заўсёды заставаўся сабой. Частка 2

Прытча пра чайную ружу і пра ружу чырвоную

“Советской Белоруссии” летам 1996 года. Па ганарар за гэты артыкул мы пайшлі разам у Дом друку (тады каса была там), атрымаўшы ж грошы, зайшлі ў гасціраном па вуліцы Якуба Коласа, купілі з той нагоды што належыць, і праз пятнаццаць хвілін ужо сядзелі на кухні маёй кватэры. Гэта быў адзіны выпадак, калі Віця гасцяваў у мяне дома, хаця планаў наконт “сябраваць сем’ямі” было шмат...

Так ужо здарылася, што за паўгода да яго скону мы з Віктарам Цімафеевічам вельмі зблізіліся. Потым, калі ён апынуўся ў бальніцы, я прыходзіў да яго дватры разы на тыдзень, і мы вялі бясконцыя гутаркі пра тое-сёе. А перад ягоным юбілеем, 60-годдзем, — пра тое, каго ён хацеў бы бачыць за святочным сталом 25 кастрычніка. Гэтае пытанне, памятаю, на лесвічнай клетцы бальніцы абмяркоўвалі ўжо ўтрох: прыйшоў Дзіма Зайцаў — блізкае сябра Турава і любімы яго кінааператар...

Так, і гэты дзень — Дзень нараджэння Віктара — быў урачыстым, на дзяржаўным узроўні, адзначаны ў Тэатры кінаакцёра, хаця вечар, шчыра кажучы, прайшоў не вельмі весела. Тураў быў ужо невылучна хворы, і ўсе тое ведалі. Яго прывезлі ў суправаджэнні медперсоналу. Пасадзілі ў прэзідыум, і ён стомлена, без усякага захаплення, слухаў доўгія прамовы чыноўнікаў ды калег з пажаданнямі здароўя і новых творчых поспехаў. Хаця калі яго павіншавалі з медалём Ф. Скарыны, Тураў трохі падбадзёрнуўся: усё ж першая (!) дзяржаўная ўзнагарода такога роду. Да гэтага, як ні дзіўна, ён не меў ні ордэнаў, ні медалёў... Дзяржпрэмія Беларусі яму была прысуджана пасмяротна.

Калі вечар скончыўся, на выхадзе з залы ён пабачыў мяне ў праходзе між крэсламі, падышоў, асяржожна абняў і сказаў: “Зараз руш у рэстаран гасцініцы “Кастрычніцкая”. Аутобусы — унізе... Вып’ем па чарачцы...” У рэстаране Тураў сядзеў побач з маці Марыяй Ісаеўнай ды сваякамі і мужа трымаўся за сталом

пад наглядом дактароў. Людзей было шмат — тых, з кім Тураў працаваў на здымачнай пляцоўцы і кінаэкспедыцыях, хто прымаў удзел у стварэнні яго фільмаў, і проста сяброў, не звязаных з кіно. Хто б мог падумаць, што потым у гэтым жа рэстаране мы будзем памінаць і Мішу Пташукі, і Валодзьку Мулявіна...

Праз тыдзень, вечарам 31 кастрычніка, я прыйшоў да Віктара ў бальнічную палату. Мяне ўжо тут ведалі і таму прапусцілі без цяганіны. Ля ложка моўкі сядзела прыбітая гора, ужо ні на што не разлічваўчы, Тамара Турава, яго жонка. Віктар знаходзіўся ўжо ў непрытомным стане і на мой прыход ніяк не зреа-

гаваў. Прабыўшы некаторы час, я пакінуў палату. А бліжэй да поўначы Віктар Цімафеевіч сканаў... Мне патэлефанавалі, і тады, памятаю, у мяне імгненна з’явілася адчуванне пустаты. Нібыта ў наш “культурны дом” знянацку патрапіў цяжкі снарад, і там, недалёка ад нас, — пустэча, дзірка, і толькі маўклівае падзенне сумнага восенскага лісця...

Праз колькі дзён я падрыхтаваў ліст у Парыж да Марыны Уладзі, якую, дарэчы, Тураў вельмі хацеў бачыць на сваім юбілейным вечары: усё ж яны былі добрымі сябрамі. Ліст я перадаў праз французскае пасольства,

часова, здаралася, замаўкаў — і ўсё ж такі нёс гэты цяжар і гэты гонар, ніводнага разу не кінучы іх у бруд. У мастацкім жыцці жылая прысутнасць Турава — чалавек няпростага, захопленнага, імклівага — была своеасаблівым знакам высакароднасці, шчырасці, характава і артыстызму.

Помніцца, як на памінках па ім Міхаіл Пташук сказаў: “Віктар Цімафеевіч — першы чалавек у беларускай кінематографіі, які вывёў “людзей з балота” на сусветны экран. Першы, праз чые карціны свет даведаўся пра маленькую краіну — Беларусь, якую Віктар так любіў, і нікуды адсюль не хацеў з’езджаць, хаця б мог...”

Тым часам

Марка Турава

Заўтра ў Магілёве завяршаецца тыднёвая праграма “Тураўская восень”, прысвечаная памяці кінарэжысёра Віктара Турава — урадзэнца горада над Дняпром.

Сярод тых асоб, што цягам тыдня дзяліліся з магилёўчанамі сваімі ўспамінамі пра слыннага рэжысёра, — яго дачка, рэжысёр і аніматар Алена Турава, яго вучні — пастаноўшчыкі Аляксандр Колбышаў, Іван Паўлаў, Аляксандр Анісімаў, Аляксандр Дзём’яноў, Валерыя Ляскоўскі, а таксама акцёр Аляксандр Кашпераў.

“Тураўская восень”, што праводзіцца з 2001-га, заўжды набывае дадатковую фарбу па-за кіно. Сёлета гэта — спецгашэнне паштовай карткі з арыгінальнай маркай “75 гадоў з дня нараджэння В.Ц. Турава”. У рамках кінатыдня адбыліся паказы стужак майстра “Людзі на балоце”, “Я родам з дзяцінства”, “Нядзельная ноч”, “Шляхціч Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях”...

Пра Віктара Турава — яго сябры і калегі

Уладзімір Высоцкі, акцёр, паэт, спявак:

“Віктар Тураў — мой блізкі сябра. Не трэба ніякіх гідаў і перакладчыкаў, калі вы жадаеце паглядзець Беларусь, — трэба, каб Віця паказаў. Лепшага суправадальніка па гэтай краіне не знайсці. Ён так любіць сваю радзіму, што можа паказаць усё. Ніхто вам не раскажа пра Беларусь так, як ён, гэты цудоўны хлопец і цудоўны рэжысёр... Пасля фільма “Я родам з дзяцінства” я працягваў пісаць для фільмаў “Вайна пад стрэхамі”, “Сыны ідуць у бой”. Шмат песень мной напісана, і вельмі многім я ўдзячны студыі “Беларусьфільм” і асабліва Віцю Тураву, які рызыкнуў у часы, калі да аўтарскай песні стаўленне было пустое, уставіць мае рэчы ў свае карціны. Нават калі не працаваў у фільмах Віктара, я прыязджаў да яго ў час здымак на натуре...”

Геннадзь Гарбук, народны артыст Беларусі, выканаўца ролі Чарнушкі ў фільме “Людзі на балоце”:

“Не магу сказаць, што з Туравым мы былі блізкімі сябрамі, хаця я ведаў пра яго многае. Ведаў, што кіно для яго было самай галоўнай справай жыцця, што ён меў сапраўдны байцоўскі характар, асабліва ў барацьбе з чыноўнікамі. Ён імкнуўся, як той Дон Кіхот, штосьці глабальна зрушыць у лепшы бок у нашым складаным кінематографіі... Мне здаецца, яго кіпучая работа на пасадзе першага сакратара Саюза кінематографістаў не пайшла на карысць ягонай творчасці, бо занадта шмат сіл, здароўя і часу яна адняла... Але я ганаруся тым, што сыграў адну з галоўных роляў у яго бліжнім, па-сапраўднаму глыбока нацыянальным фільме “Людзі на балоце”, сцэнарый якога Тураў таксама напісаў, дзе ён ака-

заўся таленавітым інтэрпрэтатарам Мележа. У час здымак Тураў выявіў сябе не толькі выдатным пастаноўшчыкам, але і мудрым чалавекам, сябрам для калектыву. Калі здымаўся фільм на натуре, я большую частку часу быў заняты ў тэатры — раніцай і ўвечары. І толькі ў перапынках мяне хутка забірала “кіношная” “Волга”, дзе я адразу пераапрацаваўся, і везла мяне за Мінск, на Валовую гару, дзе была наша зімовая натура. А там ужо Тураў усё падрыхтаваў для здымак сцэны вяселля Яўхіма і Ганны. Я выходжу з “Волгі” — і... з плачам (па сцэнарыі!) адразу ж уключаюся ў ігру. Віктар задаволены: другога-трэцяга дубля гэтым разам не спатрэбілася. Наогул, мне з ім працавала вельмі лёгка, мы разумелі адзін аднаго з паўслова...”

Алена Барцова, актрыса, выканаўца ролі Ганны ў фільме “Людзі на балоце”:

“Усё, што рабіў Віктар Цімафеевіч, было бескарысліва. У яго была адкрытая душа. Ён не баўся зайдраці, таму што не дазваляў сабе зайдросціць. Тураў пастаянна даказваў, што цяжкай працай можна дасягаць добрых вынікаў. Яго імя — знакавае не толькі ў маім лёсе. Ён быў цудоўным сябрам і выдатным рэжысёрам. Асабіста для мяне — амаль сваяком і духоўна бліжнім чалавекам. Мастацтва ягонае заўсёды будзе жыць у нашай памяці, а ён — у нашых сэрцах...”

Аляксандр Яфрэмаў, народны артыст Беларусі, рэжысёр:

“Віктар Тураў адкрыў для сябе кінарэжысуру як найцікавейшую ігру і працягаў яе, не адрываючыся ні на імгненне. Усю, да апошняй старонкі. Ён быў і выдатным педагогам-майстрам. Самыя галоўныя яго ўрокі былі ўрокамі

але адказу так і не дакаўся. Відаць, у Марыны на той час былі іншыя клопаты...”

Што я магу сказаць сёння, у дзень 75-годдзя Віктара Турава і праз 15 гадоў з дня яго сыходу ў іншы свет? Адно: ён годна нёс цяжар і гонар беларускай інтэлігенцыі. Сагнуты пад тым грузам, пакутаваў ад незаслужаных крыўд,

я ж дадам, што з сыходам Турава, а потым і Пташукі адышла вялікая кінаэпоха Беларусі. І сёння адна надзея — на іхніх вучняў, на моладзь і на дзяржаву, канешне ж...

Што мог яшчэ стварыць Тураў, невядома, хаця шмат гадоў марыў зняць фільм “Фіеста-45” — пра пераможцаў Вялікай Айчыннай, пра іх драмы і радасці, пра любоў і надзею... Нават быў зроблены чарнавік сцэнарыя, але не будзем гаварыць, што атрымалася б у выніку...

У сённяшні юбілей Віктара Цімафеевіча ўсё ж скажу: найлепшыя карціны яго ані не састарэлі і глядзяцца прыстойна, на вельмі высокім узроўні. Дай божа, каб ягоныя кінастужкі жылі яшчэ сто гадоў, каб іх больш глядзела наша моладзь...

А той дыялог з Туравым, які быў надрукаваны ў дзевяці нумарах “К” у 1996 годзе, дайшоў да Масквы, да Камітэта па культуры і Дзяржаўнага культурнага цэнтрамузея У.С. Высоцкага. Мяне адшукалі і папрасілі хутка пераслаць ім яго (на рускай мове) для зборніка “Мир Высоцкаго”, які тады рыхтаваўся да 60-годдзя Уладзіміра Сямёнавіча. Праз паўгода кніга, што адкрывалася маім матэрыялам пад назвай “Віктор Туров: “О дружбе с Высоцким я молчал шестнадцать лет...”, выйшла ў свет і тут жа стала бібліяграфічнай рэдкасцю: усяго 500 экзэмпляраў на ўсю Расію! І тое — не на продаж. Але самае цікавае, што гэтую кнігу мне асабіста прывёз у Мінск Нікіта Уладзіміравіч Высоцкі — сын Пээта, Акцёра і Барда. Ён таксама вельмі паважаў Турава. І я, канешне ж, усе касеты з запісамі маіх гутарак з Віктарам падарыў Цэнтрамузею У.С. Высоцкага. Там яны знаходзяцца і па сёння...

Барыс КРЭПАК

душы. Ён вучыў дабрыві, веры ў найлепшае ў чалавеку: любові да Радзімы, да бацькоў, да жанчыны, да дзіцяці — любові да Жыцця. Вучыў таму, што адчуваў сам...”

Уладзімір Гасцюхін, народны артыст Беларусі, выканаўца ролі Завальні ў фільме “Шляхціч Завальня...”:

“Такім сынам Белая Русь павінна ганарыцца. Ён па-сапраўднаму, аддана і шчыра, любіў сваю зямлю, кожны яе лапкі. Але ягонага сэрца хапала і на большае. Гэта быў дзяржаўны чалавек. І ён ведаў, што кінематограф — гэта дзяржаўнае мастацтва. У сваёй кіно ён быў найярчэйшай зоркай...”

Яўген Дога, кампазітар, аўтар музыкі да фільма “Чорны бусел”:

“Віктар Тураў быў патрыётам Беларусі. Яго творчая платформа была дакладна акрэслена, і ўклад ягоны ў нацыянальную культуру Беларусі — велізарны. Але заўважана: творчасць такіх людзей належыць свету... Мне давялося прысутнічаць на апошнім яго юбілеі. Рэжысёр быў цяжка хворы, але ў памяці застаўся чалавекам несакарушальнай волі, які ўмеў і ў такім стане радавацца жыццю. Дзякуючы Тураву я пазнаёміўся з беларускімі народнымі інструментамі, пабываў у майстэрнях умельцаў. А яшчэ ў яго на кухні ўпершыню пакаштаваў дранікі і назаўсёды палюбіў іх...”

Адночы Віктар сказаў, што за свае фільмы ён ніколі не саромеўся, нават за тыя, дзе былі пралікі і няўдачы, бо “...каб у нейкай з карцін я прапаведаваў зло, бруд, антыгуманнасць — такога не было...” Сапраўды так...

КінаЗДАБЫТАК РЭСПУБЛІКІ

26 кастрычніка ў свеце адзначаўся Дзень аўдыявізуальнай спадчыны. За стагоддзе існавання тэхнічных сродкаў фіксацыі бягучага імгнення чалавецтва назапасіла мільёны гадзін адпаведнай інфармацыі, якая стала асновай каштоўнай скарбонкі агульнай памяці нашай цывілізацыі. Найважнейшы раздзел гэтай скарбонкі, безумоўна, — кінадакументы, самымі каштоўнымі з якіх з’яўляюцца творы нацыянальнага кінамастацтва.

Як і абяцала “К” колькі нумароў таму, гаворка ў гэтым матэрыяле пойдзе аб спадчыне беларускага кіно — той класіцы, якая з’яўляецца неад’емнай часткай нацыянальнай культуры і якую, на вялікі жаль, большая частка нашых суграмадзян у дастатковым аб’ёме не ведае. Тым самым наша выданне працягвае актуальную тэму захавання і доступу да твораў мастацтва ў сферы візуальнай культуры.

Як зрабіць нацыянальную кінаспадчыну даступнай для ўсіх і кожнага?

Прынамсі, азнаёміцца з найлепшымі ўзорамі нашага кінамастацтва можна некалькімі спосабамі. Першы, і самы просты, — уважліва прагледзець праграму тэлепрадач на тыдзень: карціны з залатога фонду Нацыянальнай кінастудыі амаль кожны дзень ідуць на беларускіх і расійскіх тэлеканалах. Але атрымаць больш-менш поўнае ўяўленне аб гісторыі айчыннага кіно такім чынам немагчыма. Другі шлях — больш складаны і менш праказальны: дыскі са стужкамі можна паспрабаваць знайсці ў адпаведных крамах. Трэці шлях — архівы і музеі, да якіх яшчэ трэба дабрацца. Чацвёрты — бязмежжа Інтэрнэту, але апошняе пакуль — відавочна па-за межамі закону, ды і тэхнічная дастаналасць атрыманнага такім чынам фільма не гарантуе высокай якасці прагляду. Трэба адзначыць, знаёмства з беларускай кінакласікай многім да патрэбы не толькі з адной цікаўнасці: глядзець рарытэты стужкі жадаюць і студэнты-гуманітары, і іх выкладчыкі, і кінаманы, прычым не толькі з Беларусі. Урэшце, амаль дзевяностагадова гісторыя нацыянальнай экраннай культуры — наш здабытак і гонар, пра які павінны ведаць і ў нашай краіне, і ў свеце.

На стужцы і на дысках

Большая частка айчыннай аўдыявізуальнай спадчыны ў нашай краіне надзейна захоўваецца ў Беларускай дзяржаўнай архіве кінафотафонадакументаў у Дзяржынску, дзе, як запэўнілі карэспандэнта “К”, для гэтага створаны ўсе адпаведныя ўмовы. Намеснік дырэктара ўстанова Алена Грыневіч паведаміла аб тым, што айчынная кінафонд архіва складаецца з беларускіх стужак, створаных пачынаючы з 1960-х. Прычым тое тычыцца не толькі ігравага мастацкага кіно, але і кінахронікі, і анімацыі. Захоўваюцца не толькі копіі, але і зыходныя матэрыялы многіх карцін. Зразумела, што ў сховішча са стужкамі ўвесь час паступаюць новыя адзінкі — архіў папаўняецца копіямі ўсіх новых беларускіх фільмаў.

— На жаль, мы пакуль не маем адпаведнага абсталявання, каб рабіць лічбавыя дублікацыі карцін, таму гэтым займаюцца непасрэдна на “Беларусьфільме”, дзе такое абсталяванне ёсць, — кажа Алена Грыневіч. — Няма ў нас пакуль і поўнай калекцыі копіяў айчыннага стужак, якая захавалася толькі ў падмаскоўных сховішчах. Але

мы спадзяёмся, што рана ці позна “адсутныя” карціны апынуцца ў нашым архіве...

Прынамсі, літаральна ўсе беларускія стужкі пазначаны толькі ў аднайменным выданні, адзін з сааўтараў якога — Ігар Аўдзееў — узначальвае Музей гісторыі беларускага кіно. Гэтая ўстанова — самы просты шлях азнаёміцца з айчынным кінаспадчынай. Ехаць за праглядам стужкі ў архіў, зразумела, нязручна, у Музеі ж гісторыі беларускага кіно, што вельмі ўдала знаходзіцца ў цэнтры нашай сталіцы, створаны ўмовы для прагляду саміх стужак і знаёмства з іх стваральнікамі, якім прысвечана пастаянная экспазіцыя. Але...

— На вялікі жаль, мы таксама не можам пахваліцца поўнай калекцыяй беларускіх кінакарцін, — распавядае “К” кіраўнік музея. — Зразумела, што прагледзець абсалютна ўсе стужкі звычайнаму аматару кіно немагчыма, ды тое і не патрэбна. Але, безумоўна, нават у навуковых мэтах такая калекцыя павінна існаваць у Мінску. Пакуль жа мы дэманструем значную частку нашай калекцыі з дыскаў, якія калісьці былі набыты ў Маскве і шчыльна супрацоўнічаем з Дзяржфільмафондам Расійскай Федэрацыі, калі трэба атрымаць нейкія недаступныя ў Беларусі матэрыялы. А такіх даволі шмат — не будзем забываць, што фактычна беларускае кіно пачыналася ў Ленінградзе. Потым, пад час вайны, усе кінематаграфічныя архівы Белдзяржкіно на тэрыторыі нашай краіны былі знішчаны, фільмакопіі — страчаны. Канешне, атрымаць карціны ў першапачатковым выглядзе на кінаплёнцы — вялікая раскоша, але мець эталонныя копіі на дысках пажадана.

“Беларусьфільм” у Сеціве і не толькі

— Мы карыстаемся ўсімі магчымымі спосабамі для таго, каб дэманстраваць нашы, у тым ліку класічныя, стужкі глядачу, — тлумачыць генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі Алег Сільвановіч. — Прадаём правы на паказы айчынным і замежным тэлеканалам, пачалі актыўна займацца дыскамі, ладзім кінапаказы, у тым ліку класікі, у іншых краінах. Глядзім і ў бок Інтэрнэту: 26 кастрычніка падпісалі дамову з чэшскай кампаніяй, і цяпер колькі нашых стужак у якасці эксперыменту можна будзе на легальнай аснове за грошы паглядзець у Сусветным

павуцінні. Карацей, карыстаемся кожнай нагодай. Зразумела, класіка для нас — вельмі важны накірунак дзейнасці, сапраўдны гонар і магчымасць зарабіць пэўныя сродкі, якія можна будзе патраціць не толькі на развіццё кінавытворчасці, але і на далейшую працу з фондам класікі экранна...

Па словах кіраўніка “Беларусьфільма”, галоўнае — зрабіць класіку даступнай для глядача, тым больш, што айчыннае кіно мінулых гадоў карыстаецца попытам: сведчаннем таму — “пірацкія” дыскі, якія калекцыяніруе Алег Сільвановіч і абавязкова паказвае сваім супрацоўнікам у доказ таго, што прадукцыя Нацыянальнай кінастудыі розных гадоў — папулярная. Розныя накірункі працы з дыскамі — сярод прыярытэтаў. У ідэале, дыскі з найлепшымі беларускімі фільмамі можна будзе не толькі купіць ці ўзяць напрокат. Перспектыўным праектам Алег Сільвановіч лічыць стварэнне калекцыі дыскаў беларускай класікі для адукацыйных мэт. Падобную калекцыю вельмі ўдала стварыў Польскі кінаінстытут. На “Беларусьфільме” ёсць задума выпускаць дыскі па тэматычным прычыпе, напрыклад, некалькі стужак, ігравую і дакументальную, — на адным носбіце плюс даведачныя матэрыялы. Але пакуль гэты праект знаходзіцца ў шэрагу перспектывных і патрабуе добрай распрацоўкі з удзелам шырокага кола спецыялістаў-кіназнаўцаў.

— Надзённая праблема — зыходныя матэрыялы, якія пакуль яшчэ не маюць лічбавых копіяў, — дзеліцца Алег Сільвановіч. — Паступова мы будзем іх рабіць. Першая ластаўка — карціна Міхаіла Пташука “Знак бяды”, праца над лічбавым варыянтам якой толькі што завершана. На чарзе — класіка беларускай анімацыі. На дадзены момант у нас ёсць усе магчымасці, каб выконваць такія работы. Ажыццяўляем мы гэта за свой кошт, прычым такія ўкладанні акупляюцца хутчэй у маральным, чым матэрыяльным аспекце, — гэта інвестыцыі ў беларускую экранную культуру. І рабіць іх абавязкова патрэбна, каб апошняя мела добрую будучыню...

Адкрытым, па словах кіраўніка кінастудыі, застаецца пытанне наконт стужак, зыходныя матэрыялы якіх

ках якой нацыянальнай кінакласіка атрымае лічбавыя аблічкі. Разлічваецца на Нацыянальнай студыі і на дапамогу Саюзнай дзяржавы, да кіраўніцтва якой ўжо некалі звярталіся з гэтым пытаннем.

Немалаважным пытаннем з’яўляюцца аўтарскія правы на нашы стужкі, якія, на жаль, не заўсёды выконваюцца за межамі нашай дзяржавы. А гэтая акалічнасць вельмі істотная пры працы з выданнем дыскаў ды іншымі шляхамі распаўсюджвання кінакласікі: “дарыць” свой нацыянальны здабытак “піратам” нікому не хочацца. Тут, запэўніў Алег Сільвановіч, пазіцыя ў Нацыянальнай студыі — жорсткая і прынычывая: на “піратаў” будуць падаваць у суд.

— Праца з найлепшымі старонкамі айчыннай экраннай культуры можа не прыносіць значных прыбыткаў, а патрабуе штотдзённых клопатаў, — кажа Алег Сільвановіч. — Аднак без яе ўжо нельга ўявіць культуру нашай дзяржавы.

Попыт — існуе. Справа — за канцэпцыяй

— Мець пастаянны доступ да класікі беларускага кіно — даўно наспелая неабходнасць, — упэўнена кандыдат мастацтвазнаўства, загадчык аддзела экраннага мастацтва Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Антаніна Карпілава. — У мяне пастаянна пытаюць, дзе можна паглядзець беларускае, і кола гэтых людзей увесь час расце. Зразумела, што асяроддзе кінаманаў на сённяшні дзень надае больш увагі не тэлеэкрану, а камп’ютару. Аднак мець добра выдзеныя, сістэмна падрыхтаваныя дыскі з айчынным кінакласікай будзе вельмі важна. Зразумела, сваё месца ў такой своеасаблівай “залатой калекцыі” павінна быць і ў дакументалістыкі з анімацыяй. Задума — цікавая, але як яе рэалізаваць — пакуль не зразумела...

На думку Антаніны Карпілавай, зрабіць выпускі “залатой калекцыі” “Беларусьфільма” камерцыйна паспяхова і могуць і такія маркетынгавацыя захадзі, як трапныя назвы кожнага з тэматычных выпускаў. Трэба вырашыць таксама, што за стужкі ці іх фрагменты ўвойдуць у кожны дыск. Словам, пытанніў пакуль больш, чым адказаў. Але накірунак, у якім трэба рухацца, відавочна зададзены.

Тым больш, што лічбавыя тэхналогіі імкліва пранікаюць у сферу кінапракату: са снежнага наступнага года дыстрыб’ютары фактычна прыпыняюць працу з фільмамі на традыцыйнай кінаплёнцы. А гэта значыць, што ў хуткім часе кінапраектары, разлічаныя на плёнку, стануць экзотыкай, і дэманстраваць класіку давядзецца толькі з лічбавых носбітаў. Прынамсі, менавіта тэхнічны прагрэс можа раз і назаўсёды зняць усе пытанні наконт доступу да нацыянальнай кінаспадчыны. Сёння многія класічныя творы сусветнага кіно і кінахроніку можна знайсці ў Інтэрнэце. Трэба спадзявацца, што ў хуткім часе гэта будзе тычыцца і найлепшых прыкладаў беларускага кінамастацтва, з якімі можна будзе “сустрэцца” ў віртуальным Музеі нацыянальнай аўдыявізуальнай спадчыны. Несумненна, такім чынам яна стане больш даступнай і прывабнай не толькі для беларусаў, але і для карыстальнікаў Сусветнага павуцінна.

Антон СІДАРЭНКА

Новы этап развіцця сяла: самадастатковасць аддзела культуры

На адным з пасяджэнняў Слуцкага райвыканкама было разгледжана пытанне аб укараненні ўстановамі культуры эфектыўных форм абслугоўвання жыхароў аграгарадкоў. Начальнік аддзела культуры Алена Камоцкая агучыла шмат станоўчых фактаў і лічбаў, але падкрэсліла і тое, што мастацка-эстэтычны ўзровень культурна-масавых мерапрыемстваў пакідае жадаць лепшага, недастаткова набыта дыскатэчнага абсталявання, музычных інструментаў і сцэнічных касцюмаў. Патрабуюць абнаўлення кніжныя фонды. Не ўсе ўстановы культуры (а менавіта: Лядненская, Гацукоўская бібліятэкі і Лянькоўскі СДК) укамплектаваны спецыялістамі з профільнай адукацыяй...

За гады журналісцкай працы пераканаўся: той аддзел, які здольны сам сябе крытыкаваць, — самы баяздольны і лёгкі на творчы ўздых. Прынамсі, работнікі культуры Слуцкіны, маючы ў жыхароў раёна і яго кіраўніцтва заўжды высокі аўтарытэт, нязменна даказваюць гэта канкрэтнай і выніковай працай.

Народ пытаецца і прапануе

"Чаго не стае для клубнай стратэгіі?"

Аляксандр, старшакласнік, горад Слуцк:

— Маладзёжны цэнтр у Слуцку працуе, на мой погляд, выдатна. Але гурткоў, як падаецца, там магло б быць і больш...

Вольга, служачая, аграгарадок "Лучнікі":

— Па абавязку службы бываю ў многіх вёсках раёна. І вось з якой сітуацыяй сутыкаюся: у бібліятэках збоўшага ёсць камп'ютары, у клубах жа — няма. А цяпер у кожнай сучаснай установе такая тэхніка павінна быць абавязкова. Калі ж сітуацыя адваротная, пра якую стратэгію клубнага развіцця можна весці гаворку?..

Свае карэктывы ў сталы фармат дадзенай "лятучкі" ўнёс выпадак: начальнік мясцовага аддзела культуры Алена Камоцкая, старшыня райвыканкама Уладзімір Даманеўскі і ягоны намеснік па пытаннях сацыяльнай сферы і ідэалагічнай працы Пётр Даўгучыц сустрэцца з карэспандэнтам "К" не здолелі з-за нечаканых змен у і без таго шчыльным рабочым графіку. Таму ў "лятучцы" прымалі ўдзел начальнік аддзела ідэалагічнай работы райвыканкама Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ і галоўны спецыяліст мясцовага аддзела культуры Мікалай ГАЛАДОК.

Яўген РАГІН:

— Пытанне да Ларысы Генадзьеўны. Мы не так часта вядзем гаворку пра ўзаемадзеянне райвыканкамаўскіх аддзелаў. Дык вось, як ідэалагічная структура ўплывае на поспех агульнай справы развіцця рэгіёна?

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Наш аддзел надзвычай шчыльна супрацоўнічае з усімі райвыканкамаўскімі структурамі і службамі. Натуральна, не выключэнне — і работнікі культуры Слуцкіны. Без іх удзелу фактычна ніводнае мерапрыемства ў раёне не адбываецца. Цудоўны прыклад ўзаемадзеяння — сістэмная праца па прапагандзе здаровага ладу жыцця. Задзейнічаны тут і медыцына, і спорт, і аддзелы па справах моладзі, культуры. Любая дыскатэка — тэматычная, і ў распрацоўцы тэм прымаюць удзел усе зацікаўленыя спецыялісты раёна.

Яўген РАГІН:

— У аддзела культуры, напэўна, проста іншага выйсця няма. Без згаданага ўзаемадзеяння такі план па аказанні платных паслуг не выканаеш.

Мікалай ГАЛАДОК:

— Сёлета план гэты склаў 1 мільярд 100 мільёнаў рублёў. На сённяшы ўстановы культуры зарабілі ўжо 800 мільёнаў.

Яўген РАГІН:

— З аднаго боку, такі план — прызнанне таго, што аддзел культуры баяздольны, з іншага ж — гэта вялізная адказнасць і штодзённая напружанасць... Ці ёсць тут яшчэ ня-

выкарыстаныя рэзервы і нейкія падставы для крытыкі раённых творцаў?

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Лічу, што культура наша выкарыстоўвае ўсе рэзервы. У нас пастаянна выступаюць зоркі беларускай эстрады, і не толькі ў горадзе, але і на сяле.

Мікалай ГАЛАДОК:

— У кожным з 16 аграгарадкоў ёсць прыстойныя канцэртныя залы з сучаснай апаратурай, якія выкарыстоўваюцца максімальна.

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Нашы самадзейныя артысты — таксама пастаянныя ўдзельнікі ўсіх канцэртных мерапрыемстваў на сяле. Мы пастаянна практыкуем сумесныя формы працы, ідэалагічная служба разам з работнікамі культуры таксама рэгулярна выезджае ў вёскі, у тым ліку і аддаленыя, маланаселеныя. Вядзём гутаркі з насельніцтвам па самых актуальных пытаннях. У пэўных паселішчах ёсць дамы сацыяльных паслуг — выкарыстоўваем і гэты рэзерв... Словам, наша культура — у пастаяннай працы. І самае галоўнае — яна запатрабавана насельніцтвам. Канешне ж, свой патэнцыял трэба нарошчваць, бо няма мяжы дасканаласці.

Мікалай ГАЛАДОК:

— Пытанне абслугоўвання аддаленых і маланаселеных вёсак разглядалася на пасяджэнні райвыканкама.

У кабінет да Ларысы Дабравовскай зазірнула дырэктар Раённага цэнтра народнай творчасці Таццяна Іванова. Гэтым пятнічным днём планавалася святкаванне 40-годдзя Грэскай дзіцячай школы мастацтваў, і трэба было ўзгадніць змест і форму прывітальнага адраса. Словам, уцягнулі ў размову і кіраўніка РЦНТ.

Таццяна ІВАНОВА:

— Сёлета, па ініцыятыве начальніка аддзела культуры Алены Камоцкай, зарабілі абслугоўванне нашых вёсак сістэмным. Работу вядзём комплексна: выезджаюць гандаль, медыцына, ідэалагічныя і сацыяльныя работнікі, бібліюбус. Натуральна, адразу адгукнуліся старшыні сельскіх саветаў, пачалі арганізоўваць транспарт і выдаткоўваць грошы на сувеніры ды падарункі... Станоўчы розгалас прайшоў па ўсім раёне...

Яўген РАГІН:

— Словам, абмеркаванне згаданага зладзённага пытання на пасяджэнні райвыканкама падштурхнула да канкрэтных дзеянняў?

Мікалай ГАЛАДОК:

— Можна і так сказаць.

Таццяна ІВАНОВА:

— Мы падрыхтавалі пашпарты ўсіх вёсак з указаннем носьбітаў традыцыйнага мастацтва. Таму выязныя выстаўкі народнай творчасці сталі ўжо нормай. У раённым клубе майстроў — звыш 60 удзельнікаў.

Мікалай ГАЛАДОК:

— Сёння аддзел культуры рыхтуе буклет аб мясцовым ручніку пазамінулага стагоддзя. Мы даследавалі Клецк, Капыль, Салігорск, Слуцк, Нясвіж, сабралі здымкі больш чым 200 узораў ткацтва.

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Натуральна, ён з'яўляецца прадвідніком дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры. Маю на ўвазе і захаванне гісторыка-культурнай спадчыны, і мэтанакіраваную дзейнасць па духоўным выхаванні моладзі, і многае іншае...

Яўген РАГІН:

— Ці ёсць прэтэнзіі да якасці падрыхтоўкі кадраў?

Мікалай ГАЛАДОК:

— У нашых аграгарадках, да прыкладу, у 16 установах культуры — 114 спецыялістаў. Трыццаць працэнтаў маюць вышэйшую адукацыю, 61 — сярэдняю спецыяльную.

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Тут вось яшчэ які момант ёсць. Работнікі культуры на сяле — людзі аўтарытэты, ім улагаць. А клубнікі і бібліятэкары, у сваю чаргу, цудоўна ведаюць запыты вясцоўцаў, дапамагаюць вырашаць надзённыя праблемы. Многія

турны бок справы. Маладзёжны цэнтр — адзін са сталых культурных брэндэў Слуцка...

Таццяна ІВАНОВА:

— Вас мо насцярожвае наяўнасць "пазабюджэтных" ставак?

Яўген РАГІН:

— Наадварот! У гэтым, як лічу, — доказ пэўнай самадастатковасці, і фінансавай, і творчай...

Таццяна ІВАНОВА:

— І — паказчык якасці працы. Ніхто не будзе плаціць за сумніўную паслугу. А, скажам, у эстраднай студыі "Зоркапад" цяпер — больш за 60 удзельнікаў самых розных узростаў (дзеці нават з раёна прыязджаюць). І такой студыі цяпер падуладнае правядзенне любой тэматычнай дыскатэкі, самага маштабнага свята для кожнай з 12 агульнаадукацыйных школ... Стаўка кіраўніка ў свой час была ўведзена па ініцыятыве нашага аддзела культуры

Случчына: пазабюджэтны аўтарытэт на фоне творчых набыткаў

Крэдыт даверу

Цэнтр культуры ў аграгарадку "Лучнікі".

Таццяна ІВАНОВА:

— А працу распачалі менавіта ў рэчышчы больш ґрунтоўнага абслугоўвання нашых аддаленых паселішчаў.

Мікалай ГАЛАДОК:

— Летась упершыню быў распрацаваны і ўкаранены ў практыку новы праект Слуцкага раёна "Культура сельскага савета". Як бачыце, менавіта на ўзроўні рэгіёна і вырашаецца шэраг праблем рэгіянальнай культуры...

Яўген РАГІН:

— І дзякуючы апошняму, безумоўна, расце давер да сельскіх работнікаў сферы. Работнік культуры — ідэолаг?

з'яўляюцца дэпутатамі мясцовых саветаў, займаюцца актыўнай грамадскай дзейнасцю. І гэта — таксама ідэалогія.

Яўген РАГІН:

— У раёне насельніцтва даўно прызвычалася плаціць за культурныя паслугі. "К" неаднаразова пісала пра пазабюджэтную здабыткі Случчыны. Такая стратэгічная "калькуляцыя" творчасці стала ўрокам для іншых аддзелаў культуры. У вас, ведаю, ёсць Маладзёжны цэнтр са сваім сайтам і "пазабюджэтнымі" стаўкамі...

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Асабіста я не буду чапаць фінансава-гаспадарчую дзейнасць гэтай установы. Распавяду пра куль-

за кошт заробленых сродкаў. І нездарма: "Зоркапад" на сёння — узорны дзіцячы калектыў... А перспектывы ў Маладзёжнага цэнтра — вельмі акрэсленыя: рух наперад у адпаведнасці з запытамі моладзі. Вы ведаеце, абмеркаванне працы ўстановы, і сённяшняй і заўтрашняй, пастаянна вядзецца на інтэрнэтаўскім форуме...

Мікалай ГАЛАДОК:

— Бадай, адзіны недахоп Маладзёжнага цэнтра — адсутнасць дадатковай плошчы для гуртковай дзейнасці: гэта ж колішні кінатэатр...

Яўген РАГІН:

— А якія тут прыкідкі на перспектыву?

Таццяна ІВАНОВА:

— Ёсць у нас колішні Дом афіцэраў, там цяпер — Цэнтр традыцыйнай культуры. На трох яго паверхах праводзяцца гуртковыя заняткі.

Яўген РАГІН:

— Шмат сказана сёння было і пра абавязковасць камп'ютарызацыі клубнай сістэмы. Я разумею, у асобных раённых аддзелах пра гэта толькі мараць, а ў вас ужо пэўныя зрухі ёсць...

Мікалай ГАЛАДОК:

— Мы за дзевяць месяцаў бягучага года зарабілі 800 мільёнаў пазабюджэтных рублёў. Натуральна, пэўная колькасць сродкаў пойдзе і на далейшае набыццё камп'ютарнай тэхнікі.

Таццяна ІВАНОВА:

— Дарэчы, клубы самі яе купляюць.

Яўген РАГІН:

— У якім напрамку, на ваш погляд, Ларыса Генадзьеўна, павінна рухацца цяпер рэгіянальная культура?

Ларыса ДАБРАВОВСКАЯ:

— Створаны аграгарадкі, за якія, паверце, не сорамна, на парадку дня — аднаўленне ці ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы звычайных вёсак. Што самае галоўнае — мы ўстановы культуры не скарачаем, а дбаем пра іх рамонт.

Яўген РАГІН:

— За кошт раённага бюджэту?

Мікола ГАЛАДОК:

— Так, але і самі, як бачыце, няблага зарабляем.

Таццяна ІВАНОВА:

— У кожнай установы, натуральна, свой пазабюджэты план: ад 50 да 3 мільёнаў (для сельскага клуба, напрыклад) рублёў.

Яўген РАГІН:

— Дзэпрэміраванні за невыкананне былі?

Дэталі да агульнай карціны

Ноч у бібліятэцы — праект з перспектывай

Галоўны бібліятэкар Дзіцячай бібліятэкі Валянціна Цэгалка пераканала мяне, што яе ўстанова — не проста месца, дзе можна кніжку выбраць.

Сапраўды, гэта своеасабліва творчая лабараторыя. Тут дзейнічае ажно пяць аб'яднанняў: лялечны тэатр, літаратурна-музычны салон, экалагічная студыя, духоўна-асветніцкі і дыскусійны клубы. А летась ва ўстанове, дзе месціцца і ЦРБ, на Дзень бібліятэкі прайшла першая Ноч у бібліятэцы.

Дзейнічаў "спа-салон": фея чытала кніжкі дзеткам, якія ўладкоўваліся ў спальніках на ноч. Але

ніхто да 23.00 не заснуў, бо наўкола было выключна цікава. Да прыкладу, праз звычайную шафу можна было трапіць у Пакой... літаратурных жахаў. А бацькі бавілі чытацкую ноч у дарослай бібліятэцы. Та па словах дырэктара ЦБС Людмілы Гурыновіч, тут працавалі кавярня, кніжны кірмаш, выстаўка-продаж вырабаў народных умельцаў Квасыніцкага цэнтра рамёстваў, выстаўка-продаж выдавецкай бібліятэчнай прадукцыі, а таксама прадастаўляўся бясплатны доступ у Інтэрнэт. Можна было сустрэцца з Астапам Бендэрам, завітаць у бібліярэстаран "Смачная кніга"...

Кажуць, чарговая Ноч бібліятэк будзе не менш цікавая. Прынамсі, у Слуцку яе вельмі чакаюць.

Таццяна ІВАНОВА:

— Былі і такія выпадкі. Усё ад кіраўніка залежыць. Цікавыя сітуацыі ўзнікаюць: клубная ўстанова, нібыта, на рамонце, а мерапрыемствы (на вуліцы, іншых канцэртных пляцоўках) усё адно ладзяцца, і план з поспехам выконваецца, а там, дзе з базай усё як быццам няблага, якраз і не спраўляюцца з пазабюджэтным заданнем.

Мікола ГАЛАДОК:

— Старая як свет ісціна: усё ў нашай сферы трымаецца на ініцыятыве.

Яўген РАГІН:

— І тое, што 92 працэнты спецыялістаў маюць спецыяльную адукацыю, урэшце, не з'яўляецца вырашальным паказчыкам той ініцыятывы?

Таццяна ІВАНОВА:

— Пра гэта і гаворка. Але кадравы касцяк раёна, лічу, здольны на многае.

Яўген РАГІН:

— Я ў гэтым пераканаўся, калі наведваў Цэнтральную бібліятэку: тамтэйшаму крэатыву пазай-

факсімільнае выданне Слуцкага Евангелля...

Таццяна ІВАНОВА:

— Прэзентавалі яго слухачам у час Ночы музеяў: зрабілі чудаўную тэатралізацыю. Дарэчы, пры садзейнічанні Нацыянальнага мастацкага музея ладзілі ў свой час і Ноч Слуцкага пояса.

дзіўся абласны, другі па ліку, Фестываль беларускай льялькі. Наш Цэнтр рамэстваў даўно і плённа займаецца гэтым відам традыцыйнага мастацтва...

Яўген РАГІН:

— Невыпадкова і тое, што на гербе Слуцкіны адлюстраваны Пегас — сімвал неўтаймоўнага

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы Слуцкага райвыканкама Ларыса Дабравольская і галоўны спецыяліст аддзела культуры Мікалай Галадок.

У вымярэнні калькуляцыі

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

здросцяць у многіх аналагічных установах краіны... Ларыса Генадзеўна, вярнуўшы да матэрыяльнай базы. У раёне на сяле шмат дыхтоўных дамоў культуры, маштабна ўзведзеных яшчэ за савецкім часам. А ці ёсць на Слуцкіне, багатай на вытворчасць, актыўныя спонсары-інвестары для фінансавання далейшага развіцця сяла?

Ларыса ДАБРАВольская:

— І на гэтых адметных мерапрыемствах нязменна было вельмі шмат наведвальнікаў... Я што хачу падкрэсліць: Слуцкіна багатая традыцыямі, якія пастаянна развіваюцца. Самае галоўнае — у нас ёсць пераемнасць гэтых традыцый. І за кроснамі можна ўбачыць не толькі бабулю, але і дзяўчынку... Невыпадкова ў Слуцку право-

творчага натхнення... Ларыса Генадзеўна, вы на раёне часта бываеце, якія заўвагі выказваеце работнікам культуры паводле гэтых паездак?

Ларыса ДАБРАВольская:

— Крэдыт даверу ў іх — нязменная высокая. Так што заўвага — адзіная: набранага тэмпу не зніжаць... Мы пастаянна наведваем культурныя мерапрыемствы, што ладзяцца і ў горадзе, і на сяле, кантактуем з жыхарамі, высвятляем іх запыты, запатрабаваўшы ўстаноў культуры. У выніку пашыраецца колькасць гуртоў, з'яўляюцца новыя формы работы. Скажам, у ГДК пачалі дзейнічаць рыцарскі клуб, аб'яднанні маладзёжнай альтэрнатыўнай культуры. Усё пачыналася з маніторынгу, з сацыяльных апытанняў самых розных узростаў катэгорый...

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Слуцкі раён — Мінск
Фота аўтара

Слуцкі ГДК — помнік архітэктуры XX стагоддзя.

Таццяна ІВАНОВА:

— Вось яркі прыклад: пашыў сцэнічных касцюмаў для Бароцкага сельскага клуба-бібліятэкі аплачвае сыркамбінат. Яго кіраўнік папрысутнічаў на канцэрце мясцовай самадзейнасці і зазначыў: "Чудаўнае выкананне, і вы дастойныя таго, каб вам замянілі канцэртныя строі". І не проста зазначыў, а — выдаткаваў 10 мільёнаў.

Ларыса ДАБРАВольская:

— Гэтае ж стаўленне да развіцця рэгіянальнай культуры — у кіраўніцтва цукровага і мясакамбінатаў. Таленавітыя дзеткі з музычнай школы і школы мастацтваў пастаянна выезджаюць на міжнародныя выставы ды фестывалі не без падтрымкі мясцовых інвестараў... Словам, паводле спрадвечнай беларускай традыцыі, імкнёмся пашыраць культурны ўплыў усім светам. У выніку пры краязнаўчым музеі, напрыклад, адкрыўся Музей этнаграфіі. Маём у Цэнтральнай бібліятэцы

Рэзюмэ кіраўніка раёна

Заўвага — адзіная...

Я ўсё ж звязваюся з Уладзімірам ДАМАНЕЎСКИМ па тэлефоне. Надта ўжо цікавіла ягонае стаўленне да стану спраў у культурнай сферы роднага рэгіёна, перспектывнае бачанне яе далейшага развіцця...

— Калі казаць пра нейкі негатыву ў дачыненні да нашай культуры, дык у мяне тут, бадай, толькі адзіная заўвага: мы не заўжды аддзячаем сваім мастацкім самадзейным калектывам, супрацоўнікам аддзела культуры за іхні важкі высокапрафесійны ўклад у штодзённае духоўнае жыццё

Слуцкіны... Пастаянна паляпшаем матэрыяльную базу клубных і бібліятэчных устаноў, набываем сучасную апаратуру, тэхніку, касцюмы, але не забыцца б за ўсім гэтым неадкладным клопам пра людзей... Між тым, у нас 30 калектываў маюць званні "народны" і "ўзорны", а гэта больш чым красамоўны паказчык выніковай дзейнасці аддзела культуры. І часта на пасяджэннях выканкамаў, калі абмяркоўваем, якіх жа зорак запраціць у Слуцк на чарговы канцэрт, прыходзім да высновы, што свае, мясцовыя, артысты случчана больш даспадобы. Гэта давер, дасягнуты карпатлівай самахвярнай працай. Так яно, па сутнасці, і павінна быць.

На людным месцы

Століншчына: традыцыі і сучаснасць

Ганчары і караваі

Абласны семінар дырэктараў і галоўных захавальнікаў фондаў дзяржаўных музеяў Брэсцкай вобласці праішоў на базе Столінскага раённага краязнаўчага музея.

Удзельніцаў пры ўваходзе ў парк "Манькавічы" сустракаў Заслужаны аматарскі калектыв "Ансамбль народнай музыкі "Выцінанка". А ў Гістарычнай зале столінскага музея іх віталі... Князь Караль Радзівіл і яго жонка Ізабэла. У Зале ж гісторыі Вялікай Айчыннай вайны экскурсія была таксама тэатралізаванай: расповед вялі юнак і дзяўчына ў ваеннай форме.

Набыткамі збору і захавання традыцыйнай народнай культуры падзялілася ў сваім выступленні дырэктар Мотальскага музея народнай творчасці Вольга Мацукевіч. Яна наведвала пра інтэрактыўныя формы, якія выкарыстоўвае ўстанова для аказання платных паслуг. Так, выдадзена брашура "Вясельны каравай", дзе апісаны працэс ад выпечкі да ролі караваёў на вяселлі.

Аб рабоце, скіраванай на папулярызацыю народнай культуры, казала старшы навуковы супрацоўнік філіяла "Мастацкі музей" Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея Святлана Гуляева.

Тэма выступлення дырэктара Столінскага раённага краязнаўчага музея Святланы Вярэніч была прысвечана

аднаму з найбольш вядомых промыслаў нашага раёна — ганчарству, якое атрымала развіццё ў вёсцы Гарадная. Ажыццяўленне праекта "Круціся, ганчарны круг!" дазволіла ў 2008-м стварыць Музей-сядзібу ганчара, дзе ўжо ўсталявана жыллё рамесніка, яго майстэрня, склеп.

У другой палове дня ўдзельнікі семінара пабывалі на экскурсіі ў Цэнтры ганчарства і ў самім Музеі-сядзібе ганчара, дзе іх гасцінна сустракала дырэктар Цэнтра Алімпіяда Леанавец.

— Столінскі краязнаўчы адзін з найбольш багатых у вобласці як па калекцыях, так і па формах працы, — адзначае дырэктар Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея Аляксей Міцюкоў. — Тут актыўна і на высокім прафесійным узроўні выкарыстоўваюцца інтэрактыўныя і тэатралізаваныя экскурсіі, міжмузейныя праекты.

Галіна ГАШЧУК

Столін
На здымку: удзельніцаў семінара вітаюць Радзівілы.
Фота аўтара

Магілёў: абнаўленне рэпертуару

Унікальны "Сувенір"

Ансамбль "Сувенір" Магілёўскага палаца культуры вобласці быў створаны 13 гадоў таму. Летась ён стаў Заслужаным аматарскім калектывам Рэспублікі Беларусь.

Ансамбль дорыць сваім глядачам незабыўныя харэаграфічныя эцюды, запальваючы публіку прафесійна артыстычным увасабленнем творчых ідэй свайго кіраўніка — Георгія Квастыяні.

Разам з Георгіем працуе яго жонка, прафесіянал-харэограф Марына. Пастаянныя рэпетыцыі з ансамблем, падрыхтоўка новых праграм, арыгінальных кампазіцый, а таксама плённая праца ў якасці педагогаў-выкладчыкаў — стыль жыцця гэтай таленавітай сямейнай пары. Большую ж частку свайго часу яны прысвячаюць ансамблю "Сувенір".

У творчай праграме калектыву — дзіўныя па прыгажосці і манеры выканання "беларускі блок": "Вясковае кадрыля", "Гульні з аглобляй", "Буслы Беларусі", "Лявоніха" ды некаторыя іншыя. Таксама "Сувенір" выконвае рускія, іспанскія, магдаўскія, грузінскія і танцы іншых народаў свету.

Спыняцца на дасягнутым "сувеніраўцы" не збіраюцца, і цяпер творча працуюць над абнаўленнем свайго рэпертуару, над павышэннем узроўню выканальніцкага майстэрства. Усё — дзеля таго, каб і надалей радаваць прыхільнікаў народнага танца ў Беларусі ды за мяжой.

Таццяна УЗІЛАШВІЛІ,

вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай працы

Ганцавіччына: аўтэнтчны праект

Усе мы — сваякі!

Завічкай на Ганцаўшчыне называюць жонку брата ці сваячку. Адсюль — і назва народнага аўтэнтчнага фальклорнага гурта — "Завіца": усе ў ансамблі — сваякі і родзічы.

Дзейнічае ён пры СДК вёскі Раздзялявічы. Ініцыятар стварэння "Завіцы" — Соф'я Мікалаеўна Рабцэвіч, знаўца мясцовых песень, прымавак, прыказак і абрадаў. Уся гэтая ўнікальная спадчына і стала рэпертуарам самадзейных артыстаў, што добра вядомыя ўжо на Палессі.

Хата ў Соф'і Мікалаеўны — нібы этнаграфічны музей: самаробныя ручнікі, поспілки, дыванкі — паўсюль. А якія вышываныя навалачкі на падушках! А якія непаўторна духмяныя караваі! Гэткія ж непаўторныя і песні ў "Завіцы": слухаць — не наслухацца!..

Дарэчы, усе песні гурта зафіксаваны ў фондах аўдыя- і відэазапісаў райметацэнтра аддзела культуры Ганцавіцкага райвыканкама.

Я.Р.

Фота аўтара
На здымку: раздзялавіцкая "Завіца" (на першым плане — Соф'я Рабцэвіч).

**“Модны
рахунак”
вялікіх
князёў**

“З-пад засцежкі каптана Вітаўта...”

Засталося ўсяго некалькі дзён, каб на свае вочы пабачыць скульптурную выяву вялікага князя літоўскага Вітаўта. А разам з тым — адчуць стыль эпохі, яе эстэтыку.

Партрэтныя скульптуры вялікага князя Вітаўта і караля Ягайлы, што былі створаны пры фінансавай падтрымцы буйной замежнай кампаніі, сёння прадстаўлены ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь.

Дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Сяргей Вечар пад час прэзентацыі скульптур шырокай грамадскай падкрэсліў, што ў нашай гісторыі нямала слаўтых постацей, якімі мы павінны ганарыцца. І сярод іх, вядома ж, вылучаюцца асобы князя Вітаўта і караля Ягайлы.

Як адзначыў адзін са стваральнікаў скульптур, сябра Беларускага саюза мастакоў Павел Лук, даволі складаная праца вялася з сакавіка гэтага года і ўключала дэталёвы аналіз першакрыніц. У прыватнасці, вобраз Вітаўта быў створаны на аснове малюнка з асабістай пячаткі князя, мініяцюры пачатку XVI ст. і гравюры з кнігі Іваніні 1578-га. За аснову партрэта Ягайлы ўзята выява з надмагілля караля, а адзёны ўзброеныя па выяве з іконы “Пакланенне трох караляў”. Варта нагадаць, што ранейшыя работы Паўла Лука прысвечаны такім знакамітым гістарычным асобам, як Эмілія Плятэр, Кастусь Калі-

ноўскі і Францыск Скарына. Акрамя таго, у праекце па стварэнні скульптур прыняў удзел і Юрый Піскун, на “рахунак” якога — рэканструкцыя гістарычных касцюмаў для экспазіцыі Мірскага і Нясвіжскага замкаў.

Але ж як выглядаў вялікі князь Вітаўт на самрэх? Гістарычныя крыніцы паведамляюць, што ён быў невысокі ростам, хударлявага целаскладу і адначасова надзвычай вынослівы і працаздольны.

Вось якім убачыў вялікага князя крыжацкі пасол Конрад Кібург, які прыбыў у Вільню ў 1395 годзе: “...Насіў Вітаўт на галаве лёгкае іспанскае самбрэра (што азначае “капялюш высокі”, які ў XIV — XV стст. насілі князі ўсёй Еўропы), на сабе меў жоўты ядвобны каптан, зашпілены да самага горла залатымі гузікамі на залатых пяціліцах. Сподня сукня ружовая з татарскай тканіны і чырвоныя скурныя боты з залатымі астрагамі. На каптане — пояс, золатам гафтаваны, з тасьмы, нешырокі, пры якім кручкі для прышпільвання шаблі віселі, зашпілены на багатую спражку. Зверху — каптан цёмна-сіняга колеру, пашыты па-літвінску, толькі коратка падрэзаны. З-пад засцежкі каптана, над поясам, выглядала ручка кінжала, камянямі дарагімі высаджаная...”

Паводле звестак кандыдата мастацтвазнаўства Ганны Барвенавай, Вітаўт замаўляў для сябе камплекты

святочных строяў, пашытых па апошняй еўрапейскай модзе, што і пацвярджаюць запісы ў рахунках каралеўскага двара караля Уладзіслава Ягайлы і каралевы Ядвігі, а таксама — з кнігі выдаткаў двара самога вялікага князя. Згодна з імі, Вітаўт насіў кашулю з беленага палатна, зверху яе — туніку з каўняром або жупан, сподні суконныя і абутак з сукна або скуру. Зверху ж апранаў кажух лісны, сабалёвы, з вавёрак ці з гарнастаяў, або “суконны плашч, падшыты сукном іншага колеру”. Для розных каптанаў вялікага князя Вітаўта закупляліся аксаміт і шоук чорны.

Як мяркую Ганна Барвенава, Вялікае Княства знаходзілася ў агульнаеўрапейскім рэчышчы тагачаснай моды, што панавала пры заходнееўрапейскіх шляхецкіх дварах. Пра гэта, у тым ліку, сведчыць згадка ў каралеўскіх рахунках аб вырабу для вялікага князя Вітаўта ўбору, які хаваў пад шэрым аксамітам і старанна выкананым падшыццём з ватаванага палатна кальчугу, што надзейна бараніла ад забойцаў. Варта адзначыць, падобныя ўборы былі добра вядомыя ў Еўропе і сустракаліся, да прыкладу, яшчэ ў XV ст. пры двары князёў бургундскіх.

Па словах дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Сяргея Вечара, скульптуры Вітаўта і Ягайлы, іх аздаба зробленыя з улікам усіх дакументальных крыніц. Невыпадкова з адкрыццём новага будынка музея фігуры нашых слаўтых землякоў зоймуць ганаровае месца ў залах, прысвечаных сярэднявечнай гісторыі Беларусі.

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: партрэтная скульптура вялікага князя Вітаўта; асабістая пячатка, якая стала правобразам твора.

Пра слаўтага класіка нашай літаратуры, народнага паэта Беларусі Якуба Коласа і яго творчасць, здавалася б, вядома ўсё. Аднак кожны год у дзень нараджэння Канстанціна Міцкевіча “ўсплываюць” новыя факты з яго багатай на розныя перыпетыі біяграфіі.

Перапіска з класікам

Не стане выключэннем і бягучы год. Як адзначыла ў размове з карэспандэнтам “К” намеснік дырэктара Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Ганна Зайцава, на наступным тыдні пройдзе традыцыйнае, XXVII Літаратурнае свята “Каласавіны” з нагоды 129-годдзя з дня нараджэння аўтара слаўтай пэмы “Новая зямля”.

У межах свята запланавана правядзенне XXVI Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Якуб Колас і яго сучаснікі: да вывучэння творчага і асабістага кола ўзаемасувязей пісьменніка”. Па словах Ганны Зайцавай, прадстаўнічы форум паспрыяе далейшай сістэматызацыі актуальных даследаванняў у галіне сучаснага коласазнаўства, а таксама будзе садзейнічаць збору інфармацыі пра асоб, якія вялі перапіску з народнымі паэтамі Беларусі Якубам Коласам цягам 1921 — 1956 гг. Ганна Зайцава спадзяецца, што даклады канферэнцыі ўзбагацяць унікальнае выданне — энцыклапедычны даведнік “Якуб Колас і яго акружэнне”, што мае выйсці ў свет у наступным годзе і будзе прэзентавана ў рамках шырокага святкавання юбілею творцы.

Асноўнымі ж тэмамі літаратурнаўчага форуму стануць тэксталагічныя і мовазнаўчыя даследаванні твораў Якуба Коласа, іх гісторыка-культуралагічны кантэкст. Не застанецца па-за ўвагай і

эпістальная спадчына нашага Песняра, а таксама творчы лёс яго ваеннай паэзіі і публіцыстыкі. Асобнай старонкай канферэнцыі стане праблема ўшанавання і папулярнасці нацыянальнай культурнай спадчыны праз музейныя калекцыі мемарыяльнага статусу.

Да слова, свой удзел ужо пацвердзілі не толькі многія айчыныя даследчыкі і спецыялісты музейнай справы, але і іх калегі з замежжа, у прыватнасці, галоўны захаваўнік фондаў Літаратурнага музея імя А.Пушкіна ў Маскве Дайнора Аўкштакені і вучоны сакратар Літаратурна-мастацкага музея Марыны і Анастасіі Цвятаевых у

горадзе Аляксандраў Уладзімірскі і вобласці Расіі.

Акрамя таго, як паведаміла Ганна Зайцава, у рамках “Каласавіны” адбудуцца ўрачыстае падвядзенне вынікаў літаратурнага конкурсу “Дэбют” сярод жыхароў Першамайскага раёна

сталіцы, што ладзіўся сумесна з аддзелам культуры адміністрацыі раёна, літаратурнае свята для дзяцей “Казкі жыцця”, выстаўка з уласных фондаў “Рукою Коласа”, а таксама прэзентацыя 13 — 15 тамоў Поўнага збору твораў класіка ў 20-і тамах. Завершацца мерапрыемствы ўскладаннем кветак да помніка Якубу Коласу на аднайменнай плошчы беларускай сталіцы.

К.А.
На здымку: Якуб Колас з унукамі. Фота з фондаў Беларускага дзяржаўнага архіва кінафотафонадакументаў

Кіно пра невядомага Коласа

Яшчэ адзін аспект коласазнаўства цяпер даследуюць айчыныя кінадакументалісты. Як паведаміў “К” аляксандр Купрыянаў, цяпер гатовы да выхаду ў свет фільм “Я — часовы вандрунік. Якуб Колас: паэт і чаджэння класіка рыхтуецца сапраўды сенсацыйная прэм’ера. Аляксандр Купрыянаў кажа, што налета выйдзе сужжа “Невядомы Колас”, дзе, у прыватнасці, рыкі народнага паэта. “Прынамсі, маем дамоўленаць зазірнуць ва ўнікальныя фонды з кіраўніцтвам Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа”, — дадаў Аляксандр Купрыянаў.

“Альфабэт” Гальшан

Інвестары і гіпатэтычная рэканструкцыя

24 кастрычніка ў Гальшанскім СДК адбылося адкрыццё выстаўкі “Гальшанскі альфабэт” — спробы адлюстраваць гісторыю мястэчка пачынаючы з XVII стагоддзя, часу будаўніцтва знакамітага замка, і да драматычных падзей XX-га.

Падзея адбылася дзякуючы намаганням Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO, Беларускаму фонду культуры, камтэта ІКАМОС, мясцовых улад і гальшанскіх школьнікаў, якіх з маленства вучаць любіць і ведаць свой край.

Назву экспазіцыя атрымала ад спробы прадставіць гісторыю і культуру Гальшан храналагічна “ад А да Я”, але ж... У апошніх раскопках, якія, зрэшты, штогод

вядуцца ў мястэчку, знаходзяць рэчы нават эпохі палеаліту. А на выстаўцы ж прадстаўлены чатыры апошнія стагоддзі. Тым менш, і гэтага матэрыялу дастаткова, каб зацікавіцца гісторыяй унікальнай вёскі.

Усе прадстаўленыя ў экспазіцыі дакументы, фотаздымкі і малюнкы структурна падзелены на тры тэмы. Першая — гэта гісторыя Гальшанскага палаца: яна ўключае старажытныя планы памяшканняў

капліцы Сапегаў, фотаздымкі з экспедыцыі па руінах замка 1940 — 50 гг., гіпатэтычную рэканструкцыю ў малюнках і унікальны інвентар Гальшан 1649-га. Другая — планы ды карты вёскі ў 1-й палове XIX стагоддзя, іх параўнанне з планами буйных еўрапейскіх гарадоў. Трэцяя змяшчае фотаздымкі і сведчанні пра лёс гальшанскіх яўрэяў, большасць з якіх на пачатку XX стагоддзя імігрыравала ў ЗША. Дарэчы, як падкрэслівалася краязнаўцамі пад час прэзентацыі выстаўкі, Гальшаны — шматканфесійныя, але ж яны ніколі не

зазнавалі канфліктаў на рэлігійнай глебе. Да Першай сусветнай вайны вёска была трохкутнай: сінагога — касцёл — царква.

Дакументы, прадстаўленыя на выстаўцы, збіраліся цягам апошніх гадоў у архівах Мінска, Варшавы, Вільнюса. Частка матэрыялаў знойдзена ў Нью-Ёрку, дзе жывуць нашадкі колішніх жыхароў мястэчка.

Некаторыя знаходкі дапамаглі высветліць многія незразумелыя раней рэчы. Напрыклад, дзякуючы плану мястэчка

1830-х гадоў было знойдзена месца, дзе да Першай сусветнай вайны стаяла Гальшанская сінагога. Мо менавіта тут хутка распачнуцца раскопкі (а, на думку мясцовых краязнаўцаў, да пабудовы сінагогі тут мог стаяць яшчэ і іншы храм)?

Пад час адкрыцця пра экспазіцыю і мінулае Гальшан казалі старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO Уладзімір Шчасны, пісьменнік Анатоль Бутэвіч і дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Валяціна Лузіна. Усе прысутныя зазначалі, што выстаўка — сапраўды адметная падзея, прычым не толькі для Гальшан: мястэчка гэтае знітавана шматлікімі гістарычнымі повязямі з магутнымі, у тым ліку каралеўскімі, родамі па ўсім кантыненте. Менавіта таму пасля экспанавання ў Гальшанскім СДК выстаўка пераедзе спачатку у будынак Міністэрства замежных спраў у Мінску, потым — у польскі Беласток, і будзе вандраваць далей па нашай краіне і за яе межамі.

Пётр ОВАД, наш спецкарэспандэнт Мінск — Гальшаны — Мінск
На здымках: спроба рэканструкцыі палаца; стэнды выстаўкі. Фота аўтара

Але ў гісторыі сусветнай культуры так здарылася, што абсалютна ўсе, хто мае дачыненне да біяграфіі Апалінэра, лічаць яго напалову палякам, напалову італьянцам. А ў дакументальным фільме 2009 г., які транслюваўся на расійскім канале "Культура", наогул сказана: "...Гіём Апалінэр, ён жа Вільгельм Кастравіцкі, — паляк, італьянец і рускі па паходжанні". І практычна ніхто не імкнецца даследаваць, так бы мовіць, радаводнае дрэва беларусаў Кастравіцкіх, якія пачынаючы з XV ст. жылі ў ВКЛ, дакладней, на Гродзеншчыне ды Міншчыне. І каб знайсці нейкую ісціну пра карані ды роднасць двух гэтых людзей — Каганца і Апалінэра, — трэба трохі зазірнуць у глыбіню стагоддзяў.

Такім чынам — мястэчка Навасёлкі, непадалёк ад Койданава (цяпер — Дзяржынск Мінскай вобласці). Упершыню гэтая назва згадваецца аж напрыканцы XV ст., калі ўладальнікамі мястэчка сталі прадстаўнікі шляхецкага роду Кастравіцкіх. Род быў даволі вядомы, меў свой геральдычны герб "Байбуза": у сярэдзіне шчыта, на чырвоным полі, была размешчана сярэбраная страла — наканечнікам уніз, — якая была абвіта залатой змяёй, а ніжэй — тры сярэбраныя грыбкі. Дзесьці прачытаў, што заснавальнік роду Кастравіцкіх — баярын Осцік з шляхецкай фаміліі герба "Трубы" ("Тромбы") у ВКЛ, а яго старэйшы сын Радзівіл стаў заснавальнікам знакамітага роду. Гэты самы Осцік падрымліваў вялікага князя Вітаўта ў яго памкненні дамагчыся незалежнасці ад Каралеўства Польскага. А адзін з яго спадчыннікаў — шляхціч Іван, мсціслаўскі падскарбій, — у 1534 г. атрымаў у валоданне дзялянку Кастравіцы. Ад Івана, нібыта, і пайшоў род Кастравіцкіх. Так гэта ці не, не ведаю, бо, вывучаючы родавае дрэва сям'і Осціка, я так нідзе і не знайшоў імені яго нашчадка Івана. Праўда, быў нейкі Ян, сын Рыгора Юр'евіча Осціка, пакаранага смерцю за замах на жыццё Стэфана Баторыя. Але ён, віленскі судзя, памёр у 1609-м, і род Осцікавічаў на гэтым скончыўся.

Хутчэй за ўсё, гаворка павінна ісці пра правастаўнага шляхціча і скарбніка Мсціслаўскага Княства — Івана Кастравіцкага, які сапраўды жыў у XV ст. Ягоны ўнук перайшоў у каталіцтва і пераехаў на Гродзеншчыну, а нашчадкі яго — на Міншчыну. Дакладна вядома, што класіцыстычны родавы палац Кастравіцкіх у першай чвэрці XIX ст. знаходзіўся ў Вялікіх Навасёлках пад Койданавам. Яшчэ вядома, што ўказам Расійскага сената па геральдыцы ад 30 чэрвеня 1834 г. за нумарам 16277 дваранскі сход запісаў Кастравіцкіх у шостую частку дваранскай радастопнай кнігі Мінскай губерні з захаваннем таго самага герба "Байбуза". Яно і не дзіва: многія з Кастравіцкіх у розныя перыяды гісторыі паказалі сябе з самых лепшых бакоў: і як воіны ў барацьбе, напрыклад, з туркамі, калі пад сцягамі Яна Сабескага вярталіся ў Еўропу, і як гаспадарнікі-жэнамісты, і як гуманітарыі. Скажам, з Міхаілам Кастравіцкім, дзедам Каруса Каганца, блізка сябраваў Адам Міцкевіч і нават прысвяціў ягонай жонцы верш.

Але самае галоўнае ў лёсе сям'і Кастравіцкіх здарылася ў 2-й палове XIX стагоддзя. Калі пачалося нацыянальна-вызваленчае паўстанне 1863-га, тры родныя браты Кастравіцкія — Казімір, Карл і Міхаіл-Апалінарый, тагачасны штабс-капітан рускай арміі, — не раздумваючы, узяліся за зброю. Пасля паражэння паўстання Казіміра і Карла арыштавалі, судзілі як злачынцаў і паслалі ў Сібір. Але самаму старэйшаму — Міхаілу-Апалінарыю з пяцігадовай дачкой Ангелікай (Анжалікай) і жонкай-італьянкай Джуліяй Фларыяні ўдалося эміграваць у Італію. Праз шаснаццаць гадоў, 25 жніўня 1880-га, там, пад небам Рыма, 22-гадовая Ангеліка нарадзіла хлопчыка і... кінула яго на парозе чужога дома. Дзіця хацела ўсынавіць нейкая сям'я, але праз два месяцы аб'явілася сапраўдная маці і запатрабавала вярнуць ейнага сына. Яна і назвала яго Вільгельмам. Хто ж ягоны бацька? Дакладна невядома. Хутчэй за ўсё, гэта нейкі італьянскі афіцэр па імені Франчэска Флуджы д'Аспермонт, хаця палюбоўніцай у яе была заўсёды процьма. У Рыме Ангеліка "праставілася" яшчэ і тым, што выдатна гуляла ў рулетку, амаль ніколі не праігрывала, а ў ігральных дамах Еўропы яе лічылі авантурысткай і махляркай. Шчодрая жанчына нарадзіла яшчэ ад-

Карусь Каганец.

Гіём Апалінэр.

"Мудрагеліста тасуецца калода..." — глыбакадумна заўважыў адзін з герояў М.Булгакава, маючы на ўвазе хітраспляценні лёсу ў гісторыі чалавечага роду. Хіба не дзіўна, калі, напрыклад, з аднаго і таго ж роду выйшлі два класікі: адзін — беларускай, другі — французскай культуры?

Што можа быць агульнага між гэтымі двума непадобнымі людзьмі, якія нарадзіліся ў розных краінах і размаўлялі на розных мовах? І лёс у іх, жыццёвы і творчы, склаўся зусім по-рознаму, хаця і пайшлі з жыцця яны ў адзін год. Ды і адзін аднаго ніколі не ведалі. Але ў сямейных гісторыях бываюць такія дзіўныя метамамарфозы, што часам усё здаецца кімсьці прыдуманым цудоўным міфам, легендай ці проста фантастычнай выдумкай... Гаворка — пра беларускага паэта, мастака і грамадскага дзеяча Казіміра Кастравіцкага (Каруса Каганца) і вядомага французскага паэта, выдатнага рэфарматара французскага верша, прызнанай галоўнай фігурай еўрапейскага авангарда, вынаходніка тэрміна "сюррэалізм" і ідэолага кубізму Вільгельма-Альберта-Уладзіміра-Аляксандра-Апалінарыя Кастравіцкага, вядомага на ўвесь свет пад псеўданімам Гіём Апалінэр.

Двое з роду Кастравіцкіх: Карусь Каганец і Гіём Апалінэр

"Мудрагеліста тасуецца калода..."

Карусь Каганец. "Лірнік".

наго хлопчыка — малодшага — Альберта (будучы банкаўскі служачы), якога таксама спачатку кінула на вуліцы, а потым сумленне яе замучыла, і яна паспела забраць дзіця з паліцэйскага ўчастка.

Але галоўнае зусім не гэта. Галоўнае тое, што Вільгельм праз два дзясяткі гадоў стане тым самым знакамітым Гіёмам Апалінэрам. Дзяцінства ён правёў у Манака, дзе за "рулетачныя" грошы маці навучаўся ў ліцэі Сан-Шарль, а потым — у каледжы ў Кане, але адтуль яго выгналі за захоўванне і чытанне, кажучы сучаснай мовай, амаральнай літаратуры. І ў 1898 г., пакінуўшы дом маці, Апалінэр пераехаў у Парыж, дзе пачалася яго літаратурная кар'ера і так званы перыяд belle époque — "цудоўная эпоха": Манмартр, кафэ "Клазэры дэ Ліла" на Манпарнасе, сяброўства з П.Пікаса, М.Жакобам, М.Шагалам, каханне з Мары Лорансэн, стварэнне вершаў (на мой погляд, "Мост Мірабо" — шэдэўр), тэрэтычных мастацтвазнаўчых артыкулаў, у якіх ён "узаконіў" кубізм і сюррэалізм. Дзякуючы свайму гарэзліваму інтэлекту, велізарнаму паэтычнаму пачуццю, геніяльнай словатворчасці, Апалінэр аказаў моцны ўплыў на ўсіх, хто імкнуўся да новага мастацтва. Мне здаецца, што без яго і Пікаса, і Шагал, і Леапольд Сюрваж, і Хуан Грыс, і Брак дасягнулі б сваёй славы значна пазней, бо сваімі ацэнкамі Гіём прымусяў творцаў паверыць у іх геніяльнасць. Калі пачалася Першая сусветная вайна, ён пайшоў на фронт добраахвотнікам і ў складзе 38-га артыльскага змагаўся з немцамі. 17

сакавіка 1916 года ў лесе каля Беры-о-Бак быў цяжка паранены ў галаву аскепкам снарада і двойчы ўдала перанёс вельмі складаную аперацыю на чэрапе. А пасля гэтага, не губляючы велічнай постаці, хадзіў у скураной шапачцы, якая ўтрымлівалася на рамяні. Але напрыканцы кастрычніка 1918-га нечакана захварэў смяротнай хваробай — іспанкай (грыпам), і ў ноч на 9 лістапада паэта не стала. Яму было ўсяго 38 гадоў. Праз месяц, амаль адначасова, памерлі яго маці Ангеліка Кастравіцкая і малодшы брат Гіём — Альбер Кастравіцкі. Месца вечнага спачыну паэта — могілкі Пер-Лашэз...

А зараз вернемся да стрычнага дзядзькі Апалінэра — Казіміра Кастравіцкага, будучага Каруса Каганца, галоўнага героя нашага сённяшняга апавядання. Таксама цікавая гісторыя, пра якую трэба, прынамсі, здымаць поўнаметражнае добрае кіно! Яшчэ да пачатку паўстання 1863 г. саракагадовы Карл (Караль) Самуілавіч Кастравіцкі сустрэў 19-гадовую дзяўчыну Алену Тадэвушаўну Свентаржэцкую, з вельмі багатай беларускай сям'і з-пад Слупкаў, і закахаўся ў яе па вушы. А тут — узброенае паўстанне і ссылка. Здавалася, усё пайшло прахам: стварэнне сям'і, надзеі, блакітныя мары... Ды, відаць, жаночая любоў да Карла была настолькі моцнай, што Алена ўсё кінула і шляхам дзекабрыстак выправілася за лубым у Сібір. Праз чатыры гады ў горадзе Табольску, неафіцыйнай сталіцы ссыльных беларускіх, польскіх і літоўскіх па-

ўстанцаў, у Алены і Карла нарадзіўся сын Казімір — Казімір Карлавіч Кастравіцкі. Гэта, значыць, дзіця з'явілася на свет 10 лютага (па новым стылі) 1868-га. Да гэтага жанчына паспела нарадзіць Стася, Амброзія і Досю, а ўжо пасля Казікі — Маню.

Яшчэ праз чатыры гады Кастравіцкія па царскай амністыі атрымалі дазвол вярнуцца на радзіму ў Мінскую губерню — у вёску Засулле, што пад Стоўбцамі. Але бацька тут доўга не затрымаўся: ён вымушаны быў з'ехаць у Польшчу. Потым, пасля блуканняў, вярнуўся ў Мінск, дзе раптоўна памёр на руках у чужых людзей. Пасля таго Алена Кастравіцкая заручылася з мясцовым мужчынам, нейкім Кардзецкім, і пераехала ў вёску Юцкі (Прымагілле). У

не на "мы" і "яны". "Мы" — памешчыкі, шляхта, "яны" — сяляне... Яго дружба з сялянскай моладзю і "простым" (г. зн., не панскай) мова былі частымі прычынамі сямейных драм. Але канчатковы разрыў з сям'ёй надыйшоў пасля таго, калі Карусь Каганец пад уплывам народавольскіх ідэй уцёк з дому і наняўся ў суседнім павеце пасвіць статак у вёсцы...

Першапачатковую адукацыю Казімір атрымаў дома (значыць, такія магчымасці былі ў маці і айчыма), а потым — у Мінскай гарадской гімназіі, дзе ў яго ўпершыню адкрыўся талент рысавальчыка і лепшчыка. Мабыць, менавіта тады і прачнулася ў ім жаданне стаць мастаком. Невядома, хто яго падштурхнуў да гэтай прафесіі, але хутка ён апынуўся ў Маскве на Мясніцкай вуліцы — у сценах знакамітага Маскоўскага вучылішча жывапісу, скульптуры і дойлідства. Гэта значыць, 90-я гады XIX ст., калі там настаялі такія вядомыя педагогі і мастакі, як Валяцін Сяроў, Апалінарый Васяцоў, Леанід Пастэрнак, Аляксей Сцяпанавіч, Абрам Архіпав, Яўграф Сарокін, Іларыён Пранішнікаў. А сябрамі Казіміра маглі быць Мікалай Сагунюў, Леанард Туржанскі, Павел Кузняцоў. Скажу, што гэтае вучылішча ў 1896 г. было пераўтворана ў вышэйшую навучальную ўстанову, дзе выпускнікі мелі той жа статус, што і выпускнікі Імператар-

Карусь Каганец. "На ростаньках".

гэты перыяд мадам Ангеліка Кастравіцкая таксама знайшла сабе палюбоўніка — Жуля Вейла — і пераехала з ім у гарадок Везінэ пад Парыжам: адтуль лягчы было наглядцаць за шалапутным і баламутным сынам Вільгельмам, які так ніколі і не навучыўся эканоміцы грошы...

Пані Алена Кастравіцкая-Кардэцкая, таксама шчодрая, як і мадам Ангеліка Кастравіцкая, толькі больш сціплая і прыстойная, ад свайго прымака, практычна мужа, нарадзіла яшчэ дзяцей — Яся і Міхася. А што ж Казімір? Яму давалося цягам амаль пяці гадоў працаваць пастухом. "Выганяць даводзілася, бадай, ледзь не ўначы — раніцай, а прыганяць — увечары. Адпачываць жа ўдзень, калі жывёла стаяла захаваная ад аваднёў у хлявушку, нельга было, бо не было чаго есці, і малы Казімір бег да каго-небудзь з суседзяў ды веў пасвіць выпражанага з плуга каня, каб зарабіць сабе кубак малака", — пісаў у 1928-м беларускі краязнаўца Мікалай Каспяровіч, праз 10 гадоў рэпрэсаваны і расстраляны як "вораг народа". Па-іншаму тлумачыць "пастухоўскую адысею" Казіміра Кастравіцкага знакаміты Вацлаў Ластоўскі (таксама расстраляны ў 1938-м), кажучы, што ў гэты час новая сям'я якраз жыла досыць нябедна. У яе была свая дваровая служба і нават уласная пякарня, і хлапчук шмат часу праводзіў сярод простых людзей. "Успамінаючы сваё дзяцінства, Карусь Каганец апавядаў, што ён да дзевяці гадоў заўважыў ужо антаганізм паміж пакоямі і пякарняй. У 15-гадовым узросце яго раздражыла тое <...> дзялен-

скай Акадэміі мастацтва. Але скончыць яе Кастравіцкаму не давялося (існуе версія: з-за "недахопу грошай"). Вядомы факт: у час вучобы Казімір вылепіў псіхалагічны скульптурны партрэт цара Івана Жалівага. І ніхто тады не сумняваўся, што з гэтага таленавітага студэнта атрымаецца сапраўдны Мастак з вялікай літары. І наогул, Кастравіцкі атрымліваў "па культуры першыя нумары" — такая паметка стаіць на хадайніцтве студэнта аб вызваленні яго ад аплаты за навучанне. У пасведчанні, якое было выдадзена яму ў 1890 годзе, гаворыцца, што па скульптуры ён займаўся вельмі паспяхова (ЦДЛА ў Маскве, вопіс 2, справа К-404). А можа, прычынай яго сыходу з вучылішча было нешта іншае, напрыклад, захопленасць вершаскладаннем, бо ўжо на пачатку 90-х з'явіліся яго першыя вершы на беларускай мове "Нёман", "Згдка пра Галубка", "Наш сымбаль", "Наш покліч", "Ой, у полі вецер вее...", і літаратурнае пяро перамагло гэндзаль і аловак? А тут яшчэ на гэты час прыйшлося і каханне, якому ён, кажучы, прысвяціў цэлы цыкл вершаў пад назвай "Сцяванні міласны" "Каханне Каганца". Дзе яны цапер, гэтыя творы?..

Але існуе версія, што пасля таго, як Каганец кінуў вучылішча, ён махнуў у Пецярбург і апынуўся ў Цэнтральным вучылішчы мастацтва і рамстваў, якое заснаваў банкір і прамысловец барон Аляксандр Штыгліц. Але, маўляў, не вытрымаў сырога клімату і вярнуўся на радзіму. Можа, і так, аднак ніякіх дакументаў нахонт гэтага факта я пакуль не знайшоў. Так ці інакш, у красавіку 1899-га ўсё скончылася вяселлем 30-гадовага Казіміра Карлавіча Кастравіцкага з ганнай Канстанцінаўнай Пракаповіч і пераездам маладой сям'і на Койданаўшчыну ў фальварак Лісіныя Норы ў Прымагіллі. А прыкладна ў гэты ж час яго далёкі стрыечны плямённік Вільгельм Кастравіцкі ўпершыню закахаўся ў 17-гадовую мадэмуазэль Лінду Маліна да Сільва. Але — нічога добрага, у адрозненне ад дзядзькі Казіміра, з гэтай любівай гісторыі не выйшла. Урэшце, з жанчынамі Гіёму і потым не вельмі шанцавала, не лічачы сямігадовай сувязі з Мары Лорансэн, якая ў выніку збегла ад яго да іншага. Затое ў Казіміра — аж чатыры дзіцяці. Але гэта будзе потым...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі:

■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.

■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.

■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.

■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.

■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

■ Выстаўка "Кераміка і фарфор Кітая".

■ Выстаўка "Кубанская зямля".

■ Выстаўка "Традыцыйнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва Японіі".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская,
37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

■ Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".

■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Гарадская культура XIX — пач. XX ст. ст."

Выстаўкі:

■ Да 2 лістапада — выстаўка "Джор А.П. Старажытныя італьянскія традыцыі і сучасны інтэр'ер".

■ Выстаўка "Мінск — горад майго юнаства".

■ Выстаўка "Соф'я Хамянтowska. Паміж кадрамі (1920 — 1940 гг.)".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".

■ Выстаўка "Узоры маёй душы".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

■ Пастаянная экспазіцыя.

У паўночна-ўсходняй вежы:

Выстаўкі:

■ "Лятаючыя кветкі".

■ "Даспехі часоў Паўночнай вайны".

■ Фотавыстаўка Сяргея Плыткевіча.

літаратурных музеяў

Мінска

"Музейныя хованкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.

Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя

"Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

■ Да 31 кастрычніка — выстаўка "Сказ аб Ігара трудным паходзе".

■ З 1 лістапада — выстаўка жывапісу Н. Табушавой "Асобы майго часу".

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

■ Інтэрактыўная гульня

"У пошуках Папараць-кветкі"

для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея".

■ "Планета творцаў і іх герояў".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

■ "Партызанскі лагер".

■ Выстаўка Алы Замай

"Маё ваеннае дзяцінства".

■ Выстаўка тэкстыльных вырабаў Алены Мацяш

"Домік з лапікаў".

■ Да 1 лістапада — выстаўка

"Вялікі перапынак".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца.

Выстаўкі:

■ Выстаўка

"Вялікія муміі Егіпта".

■ Выстаўка

мастацкіх работ

Бахрома Ісмаева.

■ Экспазіцыя адкрытага

захавання археалагічнай

калекцыі музея.

Вежа палаца Румянцавых

і Паскевічаў

Экспазіцыя

"Уладальнікі Гомельскага

маёнтка Румянцавы

і Паскевічы".

Выстаўкі:

■ Выстаўка экзэмпляраў

мемуарнай літаратуры

"Час азірнацца".

■ "Восеньскія журавіны".

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

■ Пакой крывых

люстэркаў.

■ "Свет звяроў

Гомельшчыны".

■ Куток жывых

экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

Свет субтрапічных

раслін і жывёл.

Працуюць рэстаўрацыйныя

майстэрні і аддзел па

турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.

Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная

ваенна-гістарычная

экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка

тэхнікі на адкрытай

пляцоўцы.

■ На тэрыторыі музея

працуе пневматычны цір.

■ "Музей

крыміналістыкі".

Выставачная зала:

■ Паdryхтоўка

новай выстаўкі.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.:
290 60 10.

■ Выстаўка

"Манументальнае

мастацтва Беларусі".

■ Выстаўка

"Графіка-2011".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).

Тэл.: 227 26 12.

■ Выстаўка жывапісу

Васіля Пешкуна

"Дакрануцца да сонца".

■ Персанальная выстаўка

А. Салтаўца

"На мяжы рэальнасці

і казкі".

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель,
вул. Карповіча,
4,
пр. Леніна, 43.

Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

■ "Гаўрыла Харытонавіч

Вашчанка".

■ Выстаўка-продаж

твораў выяўленчага

мастацтва, сувеніраў

і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

■ Выстаўка дыпломных

праектаў

"Дыпломнік-2011".

■ Выстаўка аб'яднання

мастакоў "Артель".

■ Персанальная

выстаўка жывапісу

Андрэя Крылова.

НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА СНЕЖАНЬ 2011 ГОДА!

Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

Паспяшайцеся на пошту!

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны,
1. Тэл./факс.: 334 11 56.

■ 29 — "Вяселле Фігара"

В.А. Моцарта.

■ 30 кастрычніка — "Травята"

Дж.Вердзі.

■ 1 лістапада — "Кармэн" Ж.Біза.

■ 2 — "Любоўны напой".

Музычны вечар.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

■ 29 — "Гісторыя двух сабак"

Я.Конева.

■ 29 — "Шчаслівы муж"

Ф.Аляхновіча.

■ 30 кастрычніка — "Што

бальць?" В.Анісенкі.

■ 1 лістапада — "Містэр

Розыгрыш"

С.Канрашова.

■ 2 — "Адамавы жарты"

С.Навуменкі.

■ 3 — "Палёты з анёлам"

З.Сагалава.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ
ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 29 — "Залатое кураня"

В.Уланоўскага.

■ 29 — "Лячучая мыш"

І.Кальмана.

■ 30 кастрычніка, 1 лістапада —

"Чароўная лампа Аладзіна"

М.Самойлава.

■ 30 — "Блакітная камяля"

К.Брэйтбурга.

■ 31 — "Прыгоды брэменскіх

музыкаў" Ю.Энціна.

■ 31 кастрычніка, 1 лістапада —

"Шклянкі вады" В.Кандрусевіча.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.

Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 29 — "Адважныя браты"

Г.Мацвеева.

■ 29, 30 кастрычніка —

"Касмічная казка" Х.Паукуша.